यजुर्वेद नित्यानुसन्धानम्
श्रीविष्णुसहस्रनाम स्तोत्रं – नामावली
जितन्ते स्तोत्रं – नारायण कवचम्

YAJURVEDA NITYANUSANDHANAM

(With English Translation)

SRI VISHNU SAHASRANAMAA STOTRAM NAAMAVALEE

JITANTE STOTRAM-NARAYANA KAVACHAM

Published by :

Srivilliputhur Vidwan R. Kannan Swamy

91, Thulasinga Mudali Street,

PERAMBUR, MADRAS-600 011

यजुर्वेद नित्यानुसन्धानम्
श्रीविष्णुसहस्रनाम स्तोत्रं – नामावली
जितन्ते स्तोत्रं – नारायण कवचम्

YAJURVEDA NITYANUSANDHANAM
(WITH ENGLISH TRANSLATION)

Sri Vishnu Sahasranāma Stotram - Namāvalee - Jitante Stotram - Narayana Kavacham

Published by:

Vidwan R. Kannan Swamy
91. Thulasinga Mudali St.
Perambur MADRAS 600 011.

First Edition: June 1994
1000 Copies

Price: Rs.15/- (Excluding Postage)
Price in U.S. $-5

Copies can be had from:
R. Kannan Swamy
91. Thulasinga Mudali St.
Perambur MADRAS 600 011.
Phone No.5371861

वेदो वृक्षो मूलकान्यत्र शाखाः अङ्गाः शास्त्राः धर्मकर्माणि पत्रम्।
तस्मान्मूलं यत्नतो रक्षणीयं छिन्ने मूले नैव शाखाः न वृक्षः ॥

The religion of our land is described as *Sanātana dharma* by all irrespective of the school of philosophy to which they belong. Dharma connotes path and Sanātanadharma is a path common to all, more explicitly to all beings and times. Based on the Vedic aphorism यमेवैषवृणुते तेनलभ्यः - He is reachable only by the one whom He desires, the common path has been identified by the Vaishnavite Acharyas as the Supreme Being himself. Thus the Vedas are the fountain head for this sanātanadharma which is otherwise called, for this very reason, the Vedic religion. The Vedas are broadly classified under two categories: the Karmakānda describing the code of conduct and righteous actions pertaining to daily life and the Gnānakānda relating to the existence of the Supreme Being, His qualities and the path of the soul reaching Him. To cite one small instance of the latter kind the Yajurveda says स उश्रेयान् भवति जायमानः - the Supreme Being becomes more illuminating by being born (through His avatārs). This classification highlights the concern of the Vedas for those existing in this planet. Treating this concern as motherly, the Vedas are personified as the Vedamāta or the Vedic Mother. To keep this valuable knowledge intact, there was a practice for an individual to get by rote at least one of the Vedas if not analyze them. With the advent of western influence and consequent material pursuits this tradition is dying out. One wonders whether the population of the learners because of the Vedas (with the stress on the pronunciation or the Svara) would survive through the years. The present work is intended mainly to make the text of portions of the Yajurveda which are considered important for their philosophical depth and for their *mantra* aspects easily available to anybody who wants to devote some time to learn them amidst a busy schedule of work preferably with the help of an instructor.

The portions of the Yajur Veda and the Upanishads presented in this selecta are: Purushasūktham, Nārāyana sūktham, Vishnusūktham, Srīsūktham, Bhūsūktham, Nīlasūktham called the panchasūkthas, the five Sānthipātas or the Pancha'sānthi's, the Gōsha śanthi and Taitthiriya Upanishad. The epics or the itihāsas and purānas are believed to be upabrahmanas or elucidations of the Vedas. The Sri Vishnu sahasranāma stotra which is contained in the Mahābhārata, the fifth Veda, and the 'Jitante' Stotra are appended to this work as they elucidate the qualities of the Supreme Being and the soul of any living being falling a prey to these qualities propounded by the Vedas. A word about the choice of the Yajur Vedic and other material in this selecta is in order. उत्तमः पुरुषस्त्वन्यः परमात्मेत्युदाहृतः' says Lord Krishna HImself in the Bhagavadgita identifying the Supreme Being as Purushothama. The purushasūktha is intended to portray the Supreme Being as purushothama. It is found in all the four

Vedas. The Nārayana suktha is part of the Taittiriya Upanishad extolling the supremacy and all- pervasiveness of Sriman Nārayana. The Vishnu sūktha extols the Supreme Being as ever ready to occupy the heart of the soul and whose feet is the final goal for even the Gods. The other sūkthas deify the consorts of the Supreme Being, metaphorically the unequal and unsurpassed kindness of the Supreme Being, His unsurpassed support for the cosmos and His yearning for the soul of the beings in the cosmos. The panchaśānthis and the Gosha śānthi wish peace all round for Gods, mortals, animals and inanimates. Gosha śānthi includes certain mantras through which natural calamities like earthquake, air crash etc. can be prevented. The Taittiriya Upanishad besides enshrining philosophical thoughts of highest order includes mantras for bathing and prayers at the time of morning, noon and evening. The entire material in this selecta is thus important for its philosophical connotations or for being recited as mantras or stotras in the form of prayer for physical and mental well being too.

The material in this selecta is rather the most popular one among the Vedas and stotras. As communication in our land in the distant past was only through word of mouth, several alternative versions of certain aphorisms in these texts had come into existence. Quite surprisingly this is later to the commentaries pertaining to the schools of philosophy of Śankara, Rāmanuja and Madhva. The present edition therefore adheres to the ancient version of the Vedic texts. As regards the Sri Vishnusahasranāmam the text strictly adheres to the commentary of Parāśara Bhatta entitled Bhagavadgunadarpanam. To felicitate archana to the Lord Sahasranāmāvali as also Srisūkthanāmāvali of pāncharātra are given. For the purushasūktham and Srisūktham the contents are explained in English too. In this endeavour of mine towards making standard and authentic prayer material available to a large population, I was very much assisted by Ghanapāti Sri A. Ramaswamy Iyengar and Dr. V.V. Ramanujam. I am thankful to them. I am also thankful to those who supported this endeavour through pre-publication orders for copies. I thank M/s. Akshara who created the lazer ready copy and M/s Ravisankar Printers who printed the copies by photo-offset. I request the interested public to purchase the copies in large numbers to help reprinting the book several times. I pray to Sriman Nārayana, the Supreme Being identified by the Vedas, and the only one to be so identified to shower His blessings on the readers of this book.

Let there be welfare all around.

Madras-11.
27.5.94.

Dasan
R. KANNAN

श्रीः

श्रीमते नारायणाय नमः

पुरुषसूक्तम्

हरिः ओ(४)म् —

सहस्रशीर्षा पुरुषः। सहस्राक्षस्सहस्रपात्। सभूमिं विश्वतोवृत्वा। अत्यतिष्ठ दशाङ्गुलम्। पुरुष एवेदं सर्वम्। यद् भूतंयच्च भव्यम्। उतामृतत्वस्येशानः। यदन्नेनातिरोहति। एतावानस्यमहिमा। अतो ज्यायाँश्च पूरुषः॥१॥

पादोऽस्य विश्वा भूतानि। त्रिपादस्यामृतं दिवि। त्रिपादूर्ध्व उदैत्पुरुषः। पादोऽस्येहाभवात्पुनः। ततो विष्वङ्व्यक्रामत्। साशनानशने अभि। तस्माद्विराडजायत। विराजो अधि पूरुषः। सजातो अत्यरिच्यत। पश्चाद्भूमिमथो पुरः॥२॥

यत्पुरुषेणहविषा। देवायज्ञमतन्वत। वसन्तो अस्यासीदाज्यम्। ग्रीष्म इध्मश्शरद्धविः। सप्तास्यासन्परिधयः। त्रिस्सप्तसमिधःकृताः। देवा यद्यज्ञ न्तन्वानाः। अबध्नन्पुरुषम्पशुम्। तं यज्ञ म्बर्हिषि प्रौक्षन्। पुरुषं जातमग्रतः॥३॥

तेन देवा अयजन्त। साध्याऋषयश्चये। तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः। सम्भृतम्पृषदाज्यम्। पशूँस्ताँश्चक्रे वायव्यान्। आरण्यान्ग्राम्याश्च ये। तस्माद्यज्ञात्सर्वहुतः। ऋचस्सामानि जज्ञिरे। छन्दाँसि जज्ञिरे तस्मात्। यजुस्तस्मादजायत॥४॥

तस्मादश्वा अजायन्त। ये के चोभयादतः। गावो ह जज्ञिरे तस्मात्। तस्माज्जाता अजावयः। यत्पुरुषं व्यदधुः। कतिधाव्यकल्पयन्। मुखं किमस्यकौ बाहू। कावूरूपादावुच्येते। ब्राह्मणोऽस्य मुखमासीत्। बाहू राजन्यः कृतः॥५॥

ऊरूतदस्ययद्वैश्यः। पद्भ्याँशूद्रो अजायत। चन्द्रमामनसोजातः। चक्षोस्सूर्यो अजायत। मुखादिन्द्रश्चाग्निश्च। प्राणाद्वायुरजायत। नाभ्याआसीदन्तरिक्षम्। शीर्ष्णोद्यौस्समवर्तत। पद्भ्यांभूमिर्दिशश्श्रोत्रात्। तथालोकाग्ं अकल्पयन्॥६॥

वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्। आदित्यवर्णंतमसस्तुपारे। सर्वाणि रूपाणि विचित्यधीरः। नामानिकृत्वाभिवदन् यदास्ते। धातापुरस्ताद्यमुदाजहार। शक्रःप्रविद्वान्प्रदिशश्चतस्रः। तमेवंविद्वानमृतइहभवति। नान्यः पन्था अयनाय विद्यते। यज्ञेन यज्ञमयजन्तदेवाः। तानिधर्माणिप्रथमान्यासन्। तेहनाकं महिमानस्सचन्ते। यत्र पूर्वेसाध्यास्सन्तिदेवाः॥७॥

अद्भ्यस्सम्भूतः पृथिव्यैरसाच्च। विश्वकर्मणस्समवर्तताधि। तस्यत्वष्टाविदधद्रूपमेति। तत्पुरुषस्यविश्वमाजानमग्रे। वेदाहमेतं पुरुषं महान्तम्। आदित्यवर्णं तमसः परस्तात्। तमेवं विद्वानमृत इहभवति। नान्यः पन्था विद्यतेऽयनाय। प्रजापतिश्चरतिगर्भे अन्तः। अजायमानो बहुधाविजायते।। तस्य धीराः परिजानन्तियोनिम्। मरीचीनां पदमिच्छन्ति वेधसः।।८।।

यो देवेभ्य आतपति। यो देवानां पुरोहितः। पूर्वोयोदेवेभ्यो जातः। नमोरुचाय ब्राह्मये। रुचंब्राह्मं जनयन्तः। देवा अग्रे तदब्रुवन्। यस्त्वैवं ब्राह्मणो विद्यात्। तस्यदेवा असन्वशे। ह्रीश्चते लक्ष्मीश्चपत्न्यौ। अहोरात्रेपार्श्वे। नक्षत्राणिरूपम्। अश्विनौव्यात्तम्। इष्टंमनिषाण। अमुंमनिषाण। सर्वं मनिषाण ।

!! सहस्रशीर्षं देवं + + विश्वरूपायवै नमः See Page - 25

ओं नारायणाय विद्महे वासुदेवाय धीमहि। तन्नो विष्णुः प्रचोदयात्।। विष्णोर्नुकं वीर्याणि प्रवोचंयः पार्थिवानि विममे रजांसि यो अस्कभाय दुत्तरंसधस्थंविचक्रमाणस्त्रे धोरुगायो विष्णो रराटमसि विष्णोः पृष्ठमसि विष्णोश्श्नप्त्रेस्थो विष्णोस्स्यूरसि विष्णो ध्रुवमसि वैष्णवमसि विष्णवे त्वा । तदस्य प्रियमभिपाथो अश्याम्। नरो यत्र देवयवो मदन्ति। उरुक्रमस्य स हि बन्धुरित्था। विष्णोः पदे परमे मध्व उथ्सः। प्रतद्विष्णुस्तवते वीर्याय। मृगो न भीमः कुचरो गिरिष्ठाः। यस्योरुषु त्रिषु विक्रमणेषु। अधिक्षियन्ति भुवनानि विश्वा। परो मात्रया तनुवा वृधान। न ते महित्वमन्वश्नुवन्ति। उभेते विद्म रजसी पृथिव्या विष्णो देवत्वम्। परमस्य विथ्से। विचक्रमे पृथिवीमेष एताम्। क्षेत्राय विष्णुर्मनुषेदशस्यन्। ध्रुवासो अस्य कीरयोजनासः। उरुक्षितिंसुजनिमाचकार। त्रिर्देवः पृथिवीमेष एताम्। विचक्रमे शतर्चसं महित्वा। प्रविष्णुरस्तु तवसस्तवीयान्। त्वेषं ह्यस्य स्थविरस्य नाम। अतो देवा अवन्तु नोयतो विष्णुर्विचक्रमे। पृथिव्यास्सप्त धामभिः।। इदं विष्णुर्विचक्रमे त्रेधा निदधे पदम्। समूढमस्य पाँसुरे। त्रीणि पदा विचक्रमे विष्णुर्गोपा अदाभ्यः। ततो धर्माणि धारयन्। विष्णोः कर्माणि पश्यत यतो व्रतानि पस्पशे। इन्द्रस्य युज्यस्सखा।।

तद्विष्णोः परमं पदं सदा पश्यन्ति सूरयः । दिवीव चक्षुराततम्। तद्विप्रासो विपन्यवो जागृवांसस्समिन्धते। विष्णोर्यत्परमं पदम्।

पर्याप्त्या अनन्तरायाय सर्वस्तोमोऽतिरात्र उत्तममहर्भवति सर्वस्याप्त्यै सर्वस्य जित्यै सर्वमेव तेनाप्नोति सर्वं जयति।

Purusha Suktham

1. The Purusha (Supreme Being) who has a thousand (innumerable) heads, a thousand eyes and thousand feet — He encompasses the earth in all directions (fully) and transcends it beyond for immeasurable distance.

2. The Purusha (the Supreme Narayana) alone is all this - all that has existed through the ages past and will exist through the ages to come. He is the Lord of immortality (moksha). He manifests Himself for giving us the food of experience.

3. Such is His manifest greatness; so the greatness of Purushothama is immense. The worlds of the mortals are but a fourth (fraction) of His wealth. The other three quarters are in the pleasant and indestructible world of bliss (the Supreme Abode).

4. The three parts (manifestations) of the Purusha flourish above; the fourth part comes into being (as avatar) here in this mundane sphere; and it is diversely spread out (pervades) into the living and the lifeless.

5. From Him (Vishnu) is born this cosmos and out of it (the four-faced) Brahma. He took control of the earth and the surrounding worlds - on the sides, above and below.

6. The celestials - devas (the ever present in the Supreme abode) performed a great sacrifice in their minds with the Purusha (Brahma) as the sacred offering (**havis**). Spring (season) was the ghee, the summer, the faggots (fuel), and the autumn, the oblation.

7. Seven were the protecting faggots encircling the sacrificial fire; thrice seven (twentyone) were their faggots of sacrificial fuel when the celestials bound the Purusha to the stake as their sacrificial offering (animal).

8. And they sprinkled holy water and immolated the Purusha, the first born, as their sacrificial offering. Thus did the sadhyas (the celestials of the Supreme blissful land) and the rishis (the salvated souls) perform the sacrifice in their minds.

9. From that completed cosmic sacrifice were obtained curds and butter. With these were created the birds which fly in the wind, and the animals of the forest and the village (the wild and the tame).

10. From that cosmic sacrifice (out of the Supreme Purusha) were born the rikh and sama (Vedas); from Him were born the sacred hymns; from Him also came the Yajus (Veda).

11. From that sacrifice (out of the Purusha) was born the horses and such animals which have two rows of teeth; and animals which have only one row of teeth like cows and goat and sheep.

12. When the celestials divided the Purusha as their sacrificial offering, into how many parts did they make him? What did His mouth (face) become? What become of His hands? What are mentioned to be the thighs and the feet?

13. Out of His face appeared the brahmin (one who realises Brahman); out of His hands appeared the kshatriya (the brave and active); Out of His thighs the Vysia (the tiller of the soil and the trader) and from His feet was born the Sudra (the labourer).

14. The moon was born from His mind; the Sun was born from His eyes; Indra and Agni from His mouth (face) and Vayu from His breath.

15. From His navel came the firmament; from His head the sky was evolved; from His feet, the earth and from His ears the quarters of space. Thus were the worlds created.

16. I know (realise) this Supreme Purusha shining like the sun beyond the darkness - the Great One who, having created all forms and given them names, remains proclaiming them all.

17. The Purusha (the Supreme) whom the creator (Brahma) meditated upon, whom Indra the wise worshipped, whom the eight Dikpalakas lovingly thought of - he who knows (meditates and realises) Him thus attains immortality (liberation) in this (at the end of this) life. There is no other path to salvation.

18. Thus through this inward sacrifice which is creation did the celestials worship Him (the Supreme Purusha). He is Himself the sacrifice (Yajna) and so the sacrifices (worship) became all-important. Those who realise all this attain greatness and enter the Land of Bliss where the Sadhyas (the celestial nityasuris) reside.

POST SCRIPT

1. From the waters as it were, were created all that is manifest (Virat); it was nourished by the very essence of the earth; all this evolved from the supreme Purusha. It is the great Purusha who supports all His creations and is spread in all of them. So all these are His possessions.
2. See the first half of 16 and later half of 17 above.
3. The Supreme resides in the innermost recess of the heart of all beings. He who has no birth (like those in this world) is yet born in multitudinous ways. The wise know His births (origins). They aspire to the state of the celestials (in the Supreme Abode of Bliss).
4. Salutations to that Light Divine - He who shines for the benefit of the celestials, He who minds the welfare of the celestials, He who is the Premier (First) among the celestials.
5. Those celestials who generate pleasure in the Supreme pronounce the word (namah - I am Yours) before Him and say: "The wise who know Thee thus - to him even the gods are subject."
6. Hri (Mother Earth - modesty) and Lakshmi (Sridevi - prosperity) are Thy consorts. Day and Night are adjacent to you. The stars (Divine Light) represent your form. The Asvins are thy lips - your face is handsome like the Asvins. O Lord! grant us the desire for eternal service unto You; Grant us all the good things -everything.

अथ श्रीसूक्तम्

हिरण्यवर्णां हरिणीं सुवर्ण· रजतस्रजाम् । चन्द्रां हिरण्मयीं लक्ष्मीं जातवेदो मआवह ॥१॥ तां म आवह जातवेदो लक्ष्मीमनप गामिनीम् । यस्यां हिरण्यं विन्देयं गामश्वं पुरुषानहम् ॥२॥ अश्वपूर्वां रथमध्यां हस्तिनादप्रबोधिनीम् । श्रियं देवी मुपह्वये श्रीर्मा देवीर्जुषताम् ॥३॥ कांसोऽस्मितां हिरण्यप्राकारामार्द्रां ज्वलन्तीं तृप्तां तर्पयन्तीम् । पद्मे स्थितां पद्मवर्णां तामिहोपह्वये श्रियम् ॥४॥ चन्द्रां प्रभासां यशसा ज्वलन्तीं श्रियं लोके देवजुष्टामुदाराम् । तां पद्मिनीमीं शरणमहं प्रपद्ये ऽलक्ष्मीर्मे नश्यतां त्वां वृणे ॥५॥ आदित्यवर्णे तपसोऽधि जातो वनस्पतिस्तव वृक्षोऽथ बिल्वः । तस्य फलानि तपसा नुदन्तु मायान्तरायाश्चबाह्या अलक्ष्मीः ॥६॥ उपैतु मां दैव सखः कीर्तिश्च मणिना सह । प्रादुर्भूतोऽस्मि राष्ट्रेऽस्मिन् कीर्तिमृद्धिं ददातुमे ॥७॥ क्षुत्पिपासामलां ज्येष्ठामलक्ष्मीं नाशयाम्यहम् । अभूतिमसमृद्धिं च सर्वां निर्णुद मे गृहात् ॥८॥ गन्धद्वारां दुराधर्षां नित्यपुष्टां करीषिणीम् । ईश्वरीं सर्वं भूतानां तामिहोपह्वयेश्रियम् ॥९॥

मनसः काम माकूतिं वाचस्सत्यमशीमहि । पशूनां रूपमन्नस्य मयि श्रीः श्रयतां यशः ॥१०॥ कर्दमेन प्रजा भूता मयि संभव कर्दम । श्रियं वासय मे कुले मातरं पद्म मालिनीम् ॥११॥ आपः सृजन्तु स्निग्धानि चिक्लीत वस मे गृहे । निच देवीं मातरंश्रियं वासय मे कुले ॥१२॥ आर्द्रां यः करिणीं यष्टिं पिङ्गलां पद्ममालिनीम् । चन्द्रांहिरण्मयीं लक्ष्मीं जातवेदो मआवह ॥१३॥

आर्द्रां पुष्करिणीं पुष्टिं सुवर्णां हेममालिनीम् । सूर्यां हिरण्मयीं लक्ष्मीं जातवेदो म आवह ॥१४॥

तां म आवह जातवेदो लक्ष्मीमनपगामिनीम् । यस्यां हिरण्यं प्रभूतं गावो दास्योऽश्वान्विन्देयं पुरुषानहम् ॥

पद्मप्रिये पद्मिनि पद्महस्ते पद्मालये पद्मदलायताक्षि । विश्वप्रिये विष्णु मनोऽनु कूले त्वत्पादपद्मं मयि सँन्निधत्स्व। श्रियै जातश्रिय आनिर्याय श्रियंवयो जनितृभ्यो ददातु। श्रियं वसाना अमृतत्वमायन् भवन्ति सद्यस्समिधा मितद्यून्। श्रिय एवैनं तच्छ्रिया मादधाति । सन्ततमृचा वषट्कृत्यैं सन्धत्तं सन्धीयते प्रजया पशुभिः। य एवैंव्वेद ।

ओं महादेव्यै च विद्महे विष्णुपत्न्यैच धीमहि । तन्नो लक्ष्मीः प्रचोदयात् ॥

Sri Suktham

1. O my Lord who brought out the Vedas! Please bless me with the presence of the doe-like Lakshmi, the golden complexioned one who gladdens the hearts of people like the fullmoon, of the most desirable form, decorated with silver and gold ornaments.
2. O my Lord! Please bless me with the presence of the Lady (Lakshmi) from whom one can obtain all wealth - cows, horses, servants, gold and the like.
3. I call forth Sridevi who in the early stages of (my) meditation reveals herself in the sound of the horse, in the middle, that of the chariot and towards the end, in the voice of the elephant. Let Sridevi who has blessed me with her presence be pleased with me.
4. O Sridevi! I invite you to my abode; You generate pleasant sounds; you are the source of the greatness of the Supreme Lord; You shed light by your presence; You are most good-natured and have a kind disposition; You are lotus-hued and stand (or are seated) on the lotus in full-bloom.
5. I take refuge in Sridevi, the most illustrious one, who shines forth brilliantly being the sixfold fires (agni), who is always associated with the Lord (Hari), and activates Him in cosmic

activities (creation etc.) by her presence, like the Sun making the lotus bloom; who enlarges the five-fold activities of people, who is not subject to the control of Time and who is of the most generous nature. Let my poverty be destroyed; I seek you for effecting this.

6. O Mahalakshmi who represents the auspicious Vedic sounds in the Sun! Let the fruits of the Vilva tree born out of your auspicious nature (will) for the well-being of the world, help me in my penance, and destroy my ignorance, my poverty and my enemies.

7. Let Sridevi the very personification of auspiciousness come to me with the basic fire-the source of all energy and the wind, the friend and nourisher of the fire; I am born in this mundane world, the place of all (good and bad) action. May Sridevi with her fullness of auspicious qualities, beautiful form and abundant wealth bestow on me lasting fame (wealth).

8. O Sridevi! I pray to you to destroy (banish) from my abode all poverty, lack of good qualities and all similar ills; by your grace I destroy all that is opposed to you - hunger, thirst, impurities and your elder (jyeshta the inauspicious).

9. O Sridevi! I invite you to my abode; You are the source of all pleasant odours (of the odoriferous earth and the elements); You are invincible; You all always fully endowed with desirable qualities; You own all the elephants and ride them; You are the controller of (you command) all these worlds.

10. Let Sridevi be ever with me; the Devi who is the fruit desired by all in their hearts; who is the spirit of all the spoken words; who is ever present in all sensient and non-sensient beings; who pervades the knowledge in all living beings, the essence of all that is experienced (food), (let the such-natured Sridevi be ever with me).

11. O Lord Karddama! Sridevi is your adopted daughter. Let Sridevi who wears a garland of lotuses and who is the mother of all the worlds, abide in our race (family).

12. O Chikleeda the guard of Sridevi's temple (abode)! Make my abode your residence; Let her, the universal mother, permanently reside in my abode (race). Let the waters (elements) produce all that is tasteful to the Devi.

13. O my supreme Lord! Grant us the presence of Lakshmi, the most desirable one decorated with garlands of lotus flowers and beads; she has the softest (kindest) heart; she nourishes her devotees with beauty, fame and wealth; she is the support of all the worlds; grant us that Lakshmi whose complexion is like gold.

14. O My Lord! Grant me the presence of Sridevi wet with your nectarine grace! Sridevi who wears lotus flowers for her pleasure; she who gladdens you by her form and pleasant qualities; she who wears garlands of golden nuggets from the Hymana mountain; whose form is desirable and shines forth like gold.

15. O My Lord! Grant us the presence of Sridevi who is ever inseparable from you! Please present her whose presence bestows on us wealth - gold, cows, horses, attendants, servants all in abundance; let her be ever present with us.

    O! Sridevi, daughter of the lotus to whom the Lotus is dear! Your abode is the lotus; your eyes are beautiful like lotus petals; you hold the lotus flower in your hands; the worlds are dear to you! You are pleasant to the thoughts of Lord Vishnu! Please bless me by placing your lotus feet on my head.

    OM! I lovingly meditate on Mahadevi; I carry the consort of Vishnu in my thoughts. Let that Lakshmi inspire us.

श्री पाञ्चरात्रे लक्ष्मीतन्त्रे श्रीसूक्त भावप्रकाशाख्य पञ्चाशताध्याय घटक श्रीसूक्त नामावळी

१ ओम् हिरण्यवर्णायै नमः

२ ओम् हरिण्यै नमः

३ ओम् सुवर्णस्रजे नमः

४ ओम् रजतस्रजे नमः

५ ओम् चन्द्रायै नमः

६ ओम् हिरण्मय्यै नमः

७ ओम् लक्ष्म्यै नमः

८ ओम् अनपगामिन्यै नमः

९ ओम् अश्वपूर्वायै नमः

१० ओम् रथमध्यायै नमः

११ ओम् हस्तिनादप्रबोधिन्यै नमः

१२ ओम् श्रियै नमः

१३ ओम् देव्यै नमः
१४ ओम् मायै नमः
१५ ओम् कायै नमः
१६ ओम् सोस्मितायै नमः
१७ ओम् हिरण्यप्राकारायै नमः
१८ ओम् आर्द्रायै नमः
१९ ओम् ज्वलन्त्यै नमः
२० ओम् तृप्तायै नमः
२१ ओम् तर्पयन्त्यै नमः
२२ ओम् पद्मेस्थितायै नमः
२३ ओम् पद्मवर्णायै नमः
२४ ओम् चन्द्रायै नमः
२५ ओम् प्रभासायै नमः
२६ ओम् यशसायै नमः
२७ ओम् ज्वलन्त्यै नमः
२८ ओम् देवजुष्टायै नमः
२९ ओम् उदारायै नमः
३० ओम् तायै नमः
३१ ओम् पद्मनेम्यै नमः
३२ ओम् आदित्यवर्णायै नमः
३३ ओम् कीर्तये नमः
३४ ओम् ऋध्यै नमः
३५ ओम् गन्धद्वारायै नमः
३६ ओम् दुराधर्षायै नमः
३७ ओम् नित्यपुष्टायै नमः
३८ ओम् करीषिण्यै नमः
३९ ओम् ईश्वर्यै नमः
४० ओम् मनसःकामायै नमः
४१ ओम् वाचामाकृत्यै नमः
४२ ओम् सत्यायै नमः
४३ ओम् पशूनां रूपायै नमः
४४ ओम् अन्नस्ययशसे नमः
४५ ओम् मात्रे नमः
४६ ओम् पद्ममालिन्यै नमः
४७ ओम् पुष्करिण्यै नमः
४८ ओम् यष्टये नमः
४९ ओम् पिङ्गळायै नमः
५० ओम् तुष्टये नमः
५१ ओम् सुवर्णायै नमः
५२ ओम् हेममालिन्यै नमः
५३ ओम् सूर्यायै नमः
५४ ओम् श्रींश्रियै नमः

अथ भूसूक्तम्

भूमिर्भूम्ना द्यौर्वरिणाऽन्तरिक्षं महित्वा । उपस्थे ते देव्यदितेऽग्निमन्नादमन्नाद्याया दधे । आऽयङ्गौः पृश्निरक्रमीदसनन्मातरंपुनः । पितरञ्च प्रयन्थ्सुवः । त्रिँ शद्धाम विराजति वाक्पतङ्गायशिश्रिये । प्रत्यस्य वहद्युभिः । अस्य प्राणादपानत्यन्त श्चरति रोचना। व्यक्ख्यन्महिषस्सुवः । यत्त्वाक्रुद्धः परोवप मन्युनायदवर्त्या । सुकल्पमग्ने तत्तवपुनस्त्वोद्दीपयामसि । यत्तेमन्युपरोप्तस्य पृथिवीमनुदध्वसे । आदित्या विश्वे तद्देवा वसवश्च समा भरन् ।

मेदिनी देवी वसुन्धरा स्याद्वसुधा देवी वासवी । ब्रह्मवर्चसःपितृणाँ श्रोत्रञ्चक्षुर्मनः। देवी हिरण्यगर्भिणी देवी प्रसोदरी । रसने सत्यायनेसीद । समुद्रवती सावित्री ह नोदेवी मह्यकी । महाधरणी महोर्यतिष्ठा श्रृङ्गे श्रृङ्गेयज्ञे यज्ञे विभीषणी । इन्द्रपत्नी व्यापिनी सुरसरिदिह । वायुमती जल शयनी श्रियँधा राजा सत्यन्धो परिमेदिनी। सो परिधत्तं गाय । विष्णुपत्नीं महीं देवीं माधवीं माधव प्रियाम्। लक्ष्मीप्रियसखीं देवीं नमाम्य च्युत वल्लभाम् ।

ओं धनुर्धरायै विद्महे सर्वसिद्ध्यै च धीमहि । तन्नोधरा प्रचोदयात् ॥

॥ अथ नीळा सूक्तम् ॥

श्रृण्वन्तिश्रोणाममृतस्य गोपाम् । पुण्यामस्या उपश्रृणोमिवाचम् । महीं देवीं विष्णुपत्नीमजूर्याम् । प्रतीचीमेनाँ हविषा यजामः । त्रेधा विष्णुरुरुगायो विचक्रमे । महीं दिवं पृथिवीमन्तरिक्षम् । तच्छ्रोणैति श्रव इच्छमाना । पुण्यँ श्लोकँय्यजमानाय कृण्वती ॥

गृणाहि । घृतवती सवितराधिपत्यैः पयस्वतीरन्तिराशानो अस्तु । ध्रुवा दिशाँ विष्णु पत्न्यघोराऽस्येशाना सह सोयामनोता । बृहस्पतिर्मातरिश्वोतवायुस्सन्धुवाना वाता अभिनो गृणन्तु । विष्टं भो दिवो धरुणः पृथिव्या अस्येशाना जगतो विष्णुपत्नी ॥

ओं महादेव्यै च विद्महे विष्णुपत्न्यै च धीमहि । तन्नो नीळा प्रचोदयात् ॥

॥ शान्ति पञ्चकम् ॥

शन्नो मित्रश्शंवरुणः । शन्नो भवत्वर्यमा । शन्न इन्द्रो बृहस्पतिः । शन्नो विष्णुरुरुक्रमः । नमो ब्रह्मणे । नमस्ते वायो । त्वमेव प्रत्यक्षंब्रह्मासि । त्वमेव प्रत्य क्षंब्रह्मवदिष्यामि । ऋतँव्वदिष्यामि । सत्यँव्वदिष्यामि । तन्मामवतु

तद्वक्तारमवतु । अवतु मां । अवतु वक्तारम् । ओं शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः ॥

शन्नो मित्रश्शंव्वरुणः । शन्नोभवत्वर्यमा । शन्न इन्द्रो बृहस्पतिः । शन्नो विष्णुरुरुक्रमः । नमो ब्रह्मणे । नमस्ते वायो । त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मासि । त्वामेव प्रत्यक्षं ब्रह्मावादिषम् । ऋतमवादिषम् । सत्यमवादिषम् । तन्मामावीत् । तद्वक्तारमावीत्। आवीन्माम् । आवीद्वक्तारम् । ओं शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः ॥

सहनाववतु । सह नौ भुनक्तु। सहवीर्यङ्करवावहै । तेजस्विनावधीतमस्तु मा विद्विषावहै । ओं शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः ॥

नमो वाचे याचोदिता याचानुदिता तस्यै वाचे नमो नमो वाचे नमो वाचस्पतये नम ऋषिभ्यो मन्त्रकृद्भ्यो मन्त्रपतिभ्यो मामामृषयो मन्त्रकृतो मन्त्रपतयः परादुर्माऽहमृषीन्मन्त्रकृतो मन्त्रपतीन्परादाँ व्वैश्वदेवीँ व्वाचमुद्यासँ शिवामदस्ताञ्जुष्टान्देवे भ्यश्शर्म मे द्यौश्शर्मपृथिवी शर्म विश्वमिदं जगत् । शर्म चन्द्रश्च सूर्यश्च शर्म ब्रह्म प्रजापती । भुतँव्वदिष्ये भुवनँव्वदिष्ये तेजो वदिष्येयशोवदिष्ये तपो वदिष्ये ब्रह्म वदिष्ये सत्यँ व्वदिष्ये तस्मा अहमिदमुपस्तरण मुप स्तृण उपस्तरणं मे प्रजायै पशूनां भूयादुपस्तरणमहं प्रजायै पशूनां भूयासं प्राणापानौ मृत्योर्मापातं प्राणापानौ मामाहासिष्टं मधुमनिष्ये मधुजनिष्ये मधु वक्ष्यामि मधु वदिष्यामि मधुमती न्देवेभ्यो वाचमुद्यासँ शुश्रूषेण्यां मनुष्येभ्यस्तं मादेवा अवन्तु शोभायै पितरोऽनुमदन्तु । ओं शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः ॥

तच्छँय्योरावृणीमहे । गातुँय्यज्ञाय । गातुं य्यज्ञपतये । दैवी स्वस्तिरस्तु नः । स्वस्तिर्मनुषेभ्यः । ऊर्ध्वञ्जिगातु भेषजम् । शन्नो अस्तुद्विपदे। शञ्चतुष्पदे। ओं शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः ॥

॥ घोष शान्तिः ॥

शन्नो वातः पवतां मातरिश्वा शन्नस्तपतु सूर्यः । अहानि शं भवन्तु नश्शँरात्रिः प्रति धीयताम् । शमुषा नो व्युच्छतु शमादित्य उदेतु नः । शिवा नश्शन्तमा भव सुमृडीका सरस्वति । माते व्योम सन्दृशि । इडायै वास्त्वसि वास्तुमद्वास्तुमन्तो भूयास्म मा वास्तोश्छिथ्स्मह्य वास्तुस्सभूयाद्योऽस्मान्द्वेष्टि यञ्च वयन्द्विष्मः । प्रतिष्ठाऽसि प्रतिष्ठावन्तो भूयास्म मा प्रतिष्ठायाश्छिथ्स्मह्यप्रतिष्ठस्स भूयाद्योऽस्मान्द्वेष्टि यञ्च वयं द्विष्मः । आवात वाहि भेषजँव्विवातवाहि यद्रपः । त्वँ हि विश्व भेषजो देवानान्दूत ईयसे । द्वाविमौ वातौ वात आसिन्धोरापरावतः । (1) दक्षं मे अन्य आवातु पराऽन्येवातु यद्रपः । यद्दो वाततेगृहेऽमृतस्य

निधिरहितः । तती नो देहिजीवसेततो नो धेहि भेषजम् । शंमूर्मयोमूर्नोह्रदे प्रण आयू षि तारिषत् । इन्द्रस्य गृहोऽसि तन्त्वाप्रपद्ये सगुस्साश्वः । सह यन्मेअस्ति तेन । भूः प्रपद्ये भुवः प्रपद्ये सुवः प्रपद्ये भूर्भुवस्सुवः प्रपद्ये वायुं प्रपद्येऽनार्तान्देवतां प्रपद्येऽश्मानमाखणं प्रपद्ये प्रजापतेर्ब्रह्म कोशं ब्रह्म प्रपद्य ओं प्रपद्ये । अन्तरिक्षं म उर्वन्तरं बृहदग्नयः पर्वताश्च ययावातस्स्वस्त्या स्वस्तिमान्तया स्वस्त्या स्वस्ति मानसानि । प्राणापानौ मृत्योर्मा पातं प्राणापानौ मामाहासिष्टं मयि मेधां मयि प्रजां मय्यग्निस्तेजो दधातु मयि मेधां मयि प्रजां मयीन्द्र इन्द्रियं दधातु मयि मेधां मयि प्रजां मयि सूर्यो भ्राजो दधातु । (2) द्युभिरक्तुभिः परिपातमस्मानरिष्टेभिरश्विना सौभगेभिः। तन्नो मित्रो वरुणो मामहन्तामदितिस्सिन्धुः पृथिवी उतद्यौः । कयानश्चित्र आभुवदूती सदावृधस्सखा । कया शचिष्ठया वृता । कस्त्वा सत्योमदानां मंहिष्ठो मत्सदन्धसः। दृढाचिं दारुजे वसु । अभीषुणस्सखीनामविता जरितृणाम् । शतं भवास्यूतिभिः। वयस्सुपर्णा उपसेदुरिन्द्रं प्रियमेधा ऋषयो नाधमानाः । अपध्वान्तमूर्णुहि पूर्धि चक्षुर्मुमुग्ध्यस्मान्निधयेव बद्धान् । (3)शन्नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतये । शंय्योरभिस्रवन्तु नः। ईशाना वार्याणां क्षयन्ती श्चर्षणीनाम् । अपो याचामि भेषजम्। सुमित्रान आप ओषधयस्सन्तु दुर्मित्रास्तस्मै भूयासुर्योऽस्मान्द्वेष्टि यञ्चवयं द्विष्मः । आपो हिष्ठा मयो भुवस्तान ऊर्जे दधातन । महेरणाय चक्षसे । योवश्शिवतमोरसस्तस्य भाजयतेहनः । उशतीरिव मातरः । तस्मा अरङ्गमामवो यस्यक्षयाय जिन्वथ। (4) आपो जनयथाचनः । पृथिवी शान्ता साऽग्निना शान्ता सा मे शान्ता शुच ँशमयतु । अन्तरिक्षँशान्तं तद्वायुना शान्तन्तन्मे शान्तँ शुच शमयतु । द्यौश्शान्ता साऽदित्येन शान्ता सा मे शान्ता शुच ँशमयतु। पृथिवी शान्तिरन्तरिक्ष ँशान्ति द्यौश्शान्ति दिशश्श शान्तिरवान्तर दिशाश्शान्ति रग्निश्श शान्ति र्वायुश्श शान्ति रादित्यश्श शान्तिश्चन्द्रमाश्श शान्ति र्नक्षत्राणि शान्ति रापश्शान्तिरोष धयश्शान्तिर्वनस्पतयश्शान्ति र्गौश्शान्तिरजा शान्तिरश्वश्शान्तिः पुरुषश्शान्ति र्ब्रह्मशान्ति र्ब्राह्मणश्शान्तिश्श शान्तिरेव शान्तिश्शान्तिर्मे अस्तु शान्तिः । तयाहं शान्त्या सर्व शान्त्या मह्यन्द्विपदे चतुष्पदेच शान्तिङ्करोमि शान्तिर्मे अस्तु शान्तिः एहश्रीश्चह्रीश्चधृतिश्च तपोमेधा प्रतिष्ठा श्रद्धा सत्यन्धर्मश्चैतानि मोत्तिष्ठन्तमनूत्तिष्ठन्तु माम्मौं श्रीश्चह्रीश्च धृतिश्चतपोमेधा प्रतिष्ठा श्रद्धा सत्यं धर्म श्चैतानि मामाहासिषुः उदायुषास्वायुषो दोषधीना ँ रसेनोत्पर्जन्यस्य शुष्मेणोदस्थाममृताँ अनु । तच्चक्षुर्देवहितं पुरस्ताच्छुक्रमुच्चरत् । पश्येम शरदश्शतञ्जीवेम शरदश्शातनन्दाम शरदश्शतं मोदाम शरदश्शतं भवाम शरदश्शतँ श्रृणवाम शरदश्शतं प्रब्रवाम शरदश्शतमजीं तास्याम शरदश्शतं ज्योक्च

सूर्यन्दृशे।(5) य उदगान्महतोऽर्णवाद्वि भ्राजमानस्सरिरस्य मध्यात्समा वृषभो लोहिताक्षस्सूर्यो विपश्चिन्मनसा पुनातु । ब्रह्मण श्चोतन्यसि ब्रह्मण आणीस्थो ब्रह्मण आवपनमसि धारितेयं पृथिवी ब्रह्मणा मही धारितमेनेन, महदन्तरिक्षं दिवन्दाधार पृथिवीँ सदेवाँयदहँव्वेद तदहन्धारयाणि मामद्वेदोऽधिविस्रसत् । मेधामनीषे माविशताँ समीचीभूतस्य भव्यस्यावरुध्यै सर्वमायुरयाणि सर्वमायुरयाणि । आभिर्गीर्भिर्यदतोन ऊनमाप्याय हरिवो वर्धमानः । यदा स्तोतृभ्यो महि गोत्रा रुजासि भूयिष्ठ भाजो अध ते स्याम । ब्रह्म प्रावादिष्म तन्नो माहासीत् ।

ओं शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः ॥ ॥(6)

हरिः ओ(3)म्

श्रीः

।। तैत्तिरीयोपनिषदि प्रथमः प्रश्नः ।।

हरिः ओ(4)म् ।।

शन्नो मित्रश्शं वरुणः । शन्नो भवत्वर्यमा । शन्न इन्द्रो बृहस्पतिः । शन्नो विष्णुरुरुक्रमः । नमोब्रह्मणे । नमस्ते वायो । त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मासि। त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्म वदिष्यामि । ऋतं वदिष्यामि । सत्यं वदिष्यामि । तन्मामवतु । तद्वक्तारमवतु। अवतु मां । अवतु वक्तारम् । ओम् शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः [1]

शीक्षां व्याख्यास्यामः । वर्णस्स्वरः । मात्राबलम्। सामसन्तानः। इत्युक्तश्शीक्षाध्यायः ।।

सहनौयशः । सहनौ ब्रह्म वर्चसम् । अथातस्सँहिताया उपनिषदम् व्याख्यास्यामः । पञ्चस्वधिकरणेषु । अधिलोकमधि ज्यौतिषमधि विद्यामधि प्रजमध्यात्मम् । तामहा सँहिता इत्याचक्षते । अथाधिलोकम् । पृथिवी पूर्वरूपम्। द्यौरुत्तररूपम्। आकाश स्सन्धिः । (3) वायुस्सन्धानम् । इत्यधि लोकम् । अथाधिज्यौतिषम् । अग्निः पूर्वरूपम् । आदित्य उत्तर रूपम् । आपस्सन्धिः। वैद्युतस्सन्धानम् । इत्यधिज्यौतिषम्। अथाधि विद्यम् । आचार्यः पूर्वरूपम् । (4) अन्तेवास्युत्तर रूपम्। विद्या सन्धिः। प्रवचनँ सन्धानम् । इत्यधिविद्यम् । अथाधिप्रजम् । माता पूर्वरूपम् । पितोत्तररूपम् । प्रजासन्धिः । प्रजनन सन्धानम् । इत्यधिप्रजम् (5) अथाध्यात्मम्। अधराहनुः पूर्वरूपम् । उत्तराहनुरुत्तररूपम् । वाक् सन्धिः। जिह्वासन्धानम्। इत्यध्यात्मम्। इतीमामहा सँहिताः । य एवमेता महासँहिता व्याख्याता वेद । सन्धीयते प्रजया पशुभिः । ब्रह्मवर्चसेनान्नाद्येन सुवर्ग्येण लोकेन । **(6)**

यश्छन्दसामृषभो विश्व रूपः । छन्दोभ्योऽध्य मृतात्संबभूव। समेन्द्रो मेधयास्पृणोतु। अमृतस्य देवधारणो भूयासम् । शरीरं मे विचर्षणम् । जिह्वा मे मधुमत्तमा । कर्णाभ्यांभूरिविश्रुवम् । ब्रह्मणः कोशोऽसि मेधया पिहितः । श्रुतं मे गोपाय । आवहन्ती वितन्वाना। (7) कुर्वाणा चीरमात्मनः। वासाँसि ग्वम गावश्च । अन्नपाने च सर्वदा। ततोमे श्रियमावह । लोमशां पशुभिस्सह स्वाहा। आमायन्तु ब्रह्मचारिणस्स्वाहा । यशोजनेऽसानिस्वाहा । श्रेयान् वस्यसोऽसानि स्वाहा । तन्त्वा भग प्रविशानिस्वाहा। समा भगप्रविश स्वाहा । (8) तस्मिन्थ् सहस्रशाखे। निभगाहन्त्वयि मृजेस्वाहा । यथाऽऽपः प्रवतायन्ति । यथा मासा अहर्जरम् । एवं मां ब्रह्मचारिणः। धातरायन्तु सर्वतस्स्वाहा । प्रतिवेशोऽसि प्रमाभाहि प्रमापद्यस्व ।। (9)

भूर्भुवस्सुवरिति वा एतास्तिस्रो व्याहृतयः । तासामुहस्मै ताञ्चतुर्थीम् । माहाचमस्यः प्रवेदयते । मह इति । तद्ब्रह्म । स आत्मा । अङ्गान्यन्या देवताः । भूरिति वा अयं लोकः । भुव इत्यन्तरिक्षम् । सुवरित्यसौ लोकः । (10) महइत्यादित्यः । आदित्येनवाव सर्वे लोका महीयन्ते । भूरिति वा अग्निः । भुव इति वायुः । सुवरित्यादित्यः । मह इति चन्द्रमाः । चन्द्रमसावाव सर्वाणि ज्योतीँषि महीयन्ते । भूरितिवा ऋचः । भुव इति सामानि । सुवरिति यजूँषि (11) मह इति ब्रह्म । ब्रह्मणा वाव सर्वे वेदा महीयन्ते । भूरिति वै प्राणः । भुव इत्यपानः । सुवरिति व्यानः । मह इत्यन्नम् । अन्नेन वाव सर्वे प्राणा महीयन्ते । तावा एता श्चतस्रश्चतुर्धा । चतस्रश्चतस्रो व्याहृतयः । ता यो वेद । स वेद ब्रह्म । सर्वेऽस्मै देवा बलिमावहन्ति । (12)

सय एषोऽन्तर् हृदय आकाशः । तस्मिन्नयं पुरुषो मनोमयः । अमृतो हिरण्मयः । अन्तरेण तालुके । य एषस्तन इवावलंबते । सैन्द्र योनिः । यत्रासौके शान्तो विवर्तते । व्यपोह्य शीर्षकपाले । भूरित्यग्नौ प्रतितिष्ठति । भु वइति वायौ । (13) सुवरित्यादित्ये । मह इति ब्रह्मणि । आप्नोति स्वाराज्यं । आप्नोति मनसस्पतिम् । वाक् पतिश्चक्षुष्पतिः । श्रोत्रपतिर्विज्ञान पतिः । एतत् ततो भवति । आकाश शरीरं ब्रह्म । सत्यात्मप्राणारामं मनआनन्दम् । शान्ति समृद्धममृतम् । इति प्राचीनयोग्योपास्व ॥ (14)

पृथिव्यन्तरिक्षं द्यौर्दिशोऽवान्तर दिशाः । अग्निर्वायुरादित्यश्चन्द्रमा नक्षत्राणि । आप ओषधयो वनस्पतय आकाश आत्मा । इत्यधिभूतम् । अथाध्यात्मम् । प्राणो व्यानोऽपान उदानस्समानः । चक्षुश्श्रोत्रं मनो वाक् । त्वक् चर्म माँसँस्नावास्थिम ज्जा । एतदधि विधाय ऋषिरवोचत् । पाङ्क्तंव्वा इदँ सर्वम् । पाङ्क्तेनैव पाङ्क्तँ स्पृणोतीति ॥ (15)

ओमिति ब्रह्म । ओमितीदँ सर्वम् । ओमित्ये तदनुकृति हस्मवा अप्यो श्रावयेत्या श्रावयन्ति । ओमिति सामानि गायन्ति । ओँ शोमिति शस्त्राणि शँसन्ति । ओमित्यध्वर्युः प्रतिगरं प्रतिगृणाति । ओमिति ब्रह्मा प्रसौति । ओमित्यग्निहोत्र मनुजानाति । ओमिति ब्राह्मणः प्रवक्ष्यन्नाह ब्रह्मोपाप्नवानीति । ब्रह्मैवोपाप्नोति ॥ (16)

ऋतञ्च स्वाध्याय प्रवचने च । सत्यञ्च स्वाध्याय प्रवचने च । तपश्च स्वाध्याय प्रवचने च । दमश्च स्वाध्याय प्रवचने च । शमश्च स्वाध्याय प्रवचने च । अग्नय श्च स्वाध्याय प्रवचने च । अग्निहोत्रं च स्वाध्याय प्रवचने च । अतिथयश्च स्वाध्याय प्रवचने च । मानुषञ्च स्वाध्याय प्रवचने च । प्रजा च स्वाध्याय प्रवचनेच ।

प्रजनश्च स्वाध्याय प्रवचने च । प्रजातिश्च स्वाध्याय प्रवचनेच । सत्यमिति सत्यवचारा थीतरः । तप इति तपोनित्यः पौरुशिष्टिः स्वाध्याय प्रवचने एवेति नाकों मौद्गल्यः । तद्धितपस्तद्धितपः ॥ (17)

अहं वृक्षस्य रेरिवा । कीर्तिः पृष्ठङ्गिरेरिव । ऊर्ध्वपवित्रो वाजिनीव स्वमृतमस्मि। दविणँ सवर्चसम्। सुमेधा अमृतोक्षितः। इति त्रिशङ्कोर्वेदानुवचनम् ॥ (18)

वेदमनूच्याचार्यो Sन्तेवासिनमनुशास्ति। सत्यंवद। धर्मञ्चर । स्वाध्यायान्मा प्रमदः। आचार्याय प्रियं धनमाहृत्य प्रजातन्तुं मा व्यवच्छेत्सीः। सत्यान्न प्रमदितव्यम्। धर्मान्न प्रमदितव्यम् । कुशलान्न प्रमदि तव्यम् । भूत्यै न प्रमदितव्यम् । स्वाध्याय प्रवचनाभ्यान्नप्रमदितव्यम् (19) देवपितृकार्याभ्यान्न प्रमदितव्यम् । मातृ देवो भव। पितृ देवो भव । आचार्य देवो भव । अतिथिदेवो भव । यान्यनवद्यानि कर्माणि । तानि सेवितव्यानि । नो इतराणि । यान्यस्माकँ सुचरितानि । तानि त्वयोपास्यानि । (20) नो इतराणि । ये केचास्मच् छ्रेयाँ सोब्राह्मणाः । तेषां त्वयाSSसने न प्रश्वसितव्यम् । श्रद्धया देयम् । अश्रद्धयाSदेयम् । श्रिया देयम् । ह्रिया देयम् । भिया देयम्। संविदा देयम्। अथ यदि ते कर्मविचिकिथ्सा वा वृत्त विचिकिथ्सा वास्यात्।(21) ये तत्र ब्राह्मणास्सं मर्शिनः । युक्ता आयुक्ताः। अलूक्षा धर्मका मास्स्युः। यथाते तत्र वर्तेरन्। तथा तत्रवर्तेथाः । अथाभ्याख्यातेषु । ये तत्र ब्राह्मणास्सं मर्शिनः । युक्ता आयुक्ताः । अलूक्षा धर्मकामास्स्युः । यथा ते तेषु वर्तेरन् । तथा तेषु वर्तेथाः । एष आदेशः । एष उपदेशः । एषा वेदोपनिषत् । एतदनुशासनम् । एवमुपासितव्यम्। एवमुचैतदुपास्यम् ॥ (22) शन्नो मित्रश्शं वरुणः । शन्नो भवत्वर्यमा । शन्न इन्द्रो बृहस्पतिः । शन्नो विष्णुरुरुक्रमः । नमो ब्रह्मणे । नमस्ते वायो । त्वमेव प्रत्यक्षं ब्रह्मासि । त्वामेव प्रत्यक्षं ब्रह्मावादिषम् । ऋतमवादिषम् । सत्य मवादिषम् । तन्मामावीत् । तद्वक्तारमावीत् । आवीन्माम् । आवीद्वक्तारम् । ओं शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः ॥ (23)

सह नाववतु । सह नौ भुनक्तु । सह वीर्यं करवावहै । तेजस्वि नावधीतमस्तु मा विद्विषा वहै। ओं शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः ॥ (24)

* * *

ब्रह्मविदाप्नोति परम् । तदेषाभ्युक्ता । सत्यं ज्ञानमनन्तं ब्रह्म । यो वेद निहितं गुहायां परमे व्योमन् । सोऽश्नुते सर्वान् कामान् थ्सह। ब्रह्मणा

विपश्चितेति । तस्माद्वा एतस्मादात्मन आकाशस्संभूतः । आकाशाद्वायुः । वायोरग्निः। अग्ने रापः। अद्भ्यः पृथिवी । पृथिव्या ओषधयः । ओषधीभ्योऽन्नम् । अन्नात्पुरुषः । स वा एष पुरुषोऽन्नर समयः । तस्येदमेवशिरः । अयं दक्षिणः पक्षः। अयमुत्तरः पक्षः । अयमात्मा । इदं पुच्छं प्रतिष्ठा । तदप्येष श्लोको भवति (25)

अन्नाद्वै प्रजाः प्रजायन्ते। याः काश्च पृथिवीं श्रिताः। अथो अन्नेनैव जीवन्ति। अथैनदपियन्त्य न्ततः। अन्नँहि भूतानां ज्येष्ठम्। तस्माथ् सर्वौषध मुच्यते। सर्वं वै तेऽन्नमाप्नुवन्ति। येऽन्नं ब्रह्मोपासते । अन्नँ हि भूतानां ज्येष्ठम्। तस्माथ् सर्वौषध मुच्यते। अन्नाद्भूतानि जायन्ते। जातान्यन्नेन वर्धन्ते। अद्य तेऽत्ति च भूतानि। तस्मादन्नं तदुच्यत इति। तस्माद्वा एतस्मादन्नर समयात्। अन्योऽन्तर आत्मा प्राणमयः। तेनैष पूर्णः। सवा एष पुरुष विध एव। तस्य पुरुष विधताम्। अन्वयं पुरुषविधः। तस्य प्राण एव शिरः। व्यानो दक्षिणः पक्षः। अपान उत्तरः पक्षः। आकाश आत्मा।पृथिवी पुच्छं प्रतिष्ठा। तदप्येष श्लोको भवति।। (26)

प्राणन्देवा अनुप्राणन्ति। मनुष्याः पशवं श्चये। प्राणो हि भूतानामायुः। तस्माथ्सर्वा युषमुच्यते। सर्वमेव त आयुर्यन्ति। ये प्राणं ब्रह्मोपासते। प्राणो हि भूतानामायुः। तस्माथ्सर्वायुषमुच्यत इति। तस्यैष एव शारीर आत्मा। यःपूर्वस्य। तस्माद्वा एतस्मात्प्राणमयात्। अन्योऽन्तर आत्मा मनोमयः। तेनैष पूर्णः। सवा एष पुरुषविध एव। तस्य पुरुषविधताम्। अन्वयं पुरुषविधः। तस्य यजुरेव शिरः। ऋग्दक्षिणः पक्षः। सामोत्तरः पक्षः। आदेश आत्मा। अथर्वाङ्गिरसः पुच्छं प्रतिष्ठा। तदप्येष श्लोको भवति (27)

यतोवाचो निवर्तन्ते। अप्राप्यमनसा सह। आनन्दं ब्रह्मणो विद्वान्। न बिभेति कदाचनेति। तस्यैष एव शारीर आत्मा। यः पूर्वस्य। तस्माद्वा एतस्मान्मनोमयात्। अन्योऽन्तर आत्मा विज्ञान मयः। तेनैष पूर्णः। सवा एष पुरुष विध एव। तस्य पुरुष विधताम्। अन्वयं पुरुषविधः। तस्य श्रद्धैवशिरः। ऋतन्दक्षिणः पक्षः। सत्यमुत्तरः पक्षः। योग आत्मा। महः पुच्छं प्रतिष्ठा। तदप्येष श्लोको भवति।। (28)

विज्ञानँय्यज्ञन्तनुते। कर्माणि तनुतेऽपि च। विज्ञानन्देवास्सर्वे। ब्रह्म ज्येष्ठमुपासते। विज्ञानं ब्रह्म चेद्वेद। तस्माच्चेन्न प्रमाद्यति। शरीरे पाप्मनो हित्वा। सर्वान् कामान् थ्समश्नुत इति। तस्यैष एव शरीर आत्मा। यः पूर्वस्य। तस्माद्वा एतस्माद्विज्ञानमयात्। अन्योऽन्तर आत्माऽऽनन्दमयः। तेनैष पूर्णः। सवा एष पुरुष विध एव। तस्य पुरुष विधताम्। अन्वयं पुरुषविधः। तस्य प्रियमेव शिरः। मोदो दक्षिणः पक्षः। प्रमोद उत्तरः

पुक्षः। आनन्द आत्मा। ब्रह्म पुच्छं प्रतिष्ठा। तदप्येष श्लोको भवति।। (29)

असन्नेव स भवति। असद्ब्रह्मेति वेद चेत्। अस्ति ब्रह्मेति चेद्वेद। सन्तमेनन्ततो विदुरिति। तस्यैष एव शारीर आत्मा। यः पूर्वस्य। अथातोऽनु प्रश्नाः। उता विद्वानमुँल्लोकं प्रेत्य। कश्चन गच्छती (3)। आहो विद्वानमुँ ल्लोकं प्रेत्य। कश्चित्समश्नुता (3) उ। सोऽकामयत। बहुस्यां प्रजायेयेति। सतपोऽतप्यत। स तपस्तप्त्वा। इदँसर्व मसृजत। यदिदङ्किञ्च। तत्सृष्ट्वा। तदेवानुप्राविशत्। तदनु प्रविश्य। सच्चत्यच्चाभवत्। निरुक्तञ्चानिरुक्तञ्च। निलयनञ्चानिलयनञ्च। विज्ञानञ्चाविज्ञानञ्च। सत्यञ्चानृतञ्च सत्यमभवत्। यदिदं किञ्च। तत्सत्यमित्याचक्षते। तदप्येष श्लोको भवति।। (30)

असद्वा इदमग्र आसीत्। ततो वै सदजायत। तदात्मानँ स्वयमकुरुत। तस्मात्तत्सुकृतमुच्यत इति। यद्वैतत्सुकृतम्। रसो वै सः। रसँह्येवायंलब्ध्वाऽऽनन्दी भवति। कोह्येवान्यात्कः प्राण्यात्। यदेष आकाश आनन्दो नस्यात्। एषह्येवानन्दयाति। यदा ह्येवैष एतस्मिन्नदृश्येऽनात्म्येऽ निरुक्ते ऽनिलयनेऽभयं प्रतिष्ठाँविन्दते। अथ सोऽभयङ्गतो भवति। यदाह्येवैष एतस्मिन्नुदरमन्तरं कुरुते। अथ तस्यभयं भवति। तत्वेव भयँविदुषोऽमन्वानस्य। तदप्येष श्लोको भवति। (31)

भीषाऽस्माद्वातः पवते। भीषोदेतिसूर्यः। भीषाऽस्मादग्निश्चेन्द्रश्च। मृत्युर्धावति पञ्चम इति। सैषाऽऽनन्दस्य मीमांसा भवति। युवा स्यात्साधु युवाऽध्यायकः। आशिष्ठो दृढिष्ठो बलिष्ठः। तस्येयं पृथिवी सर्वावित्तस्य पूर्णास्यात्। स एको मानुष आनन्दः। ते ये शतं मानुषा आनन्दाः[ ]। स एको मनुष्यगन्धर्वाणामानन्दः। श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य। ते ये शतं मनुष्य गन्धर्वाणा मानन्दाः। स एको देव गन्धर्वाणामानन्दः। श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य। ते ये शतं देवगन्धर्वाणामानन्दाः। स एकः पितृणां चिरलोकलोकानामानन्दः। श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य। ते ये शतं पितृणा चिरलोक लोकानामानन्दाः। स एक आजानजानां देवानामानन्दः। [ ] श्रोत्रियस्य चाकामह तस्य। ते ये शतमाजानजानां देवानामानन्दाः। स एकः कर्मदेवानां देवानामानन्दः। ये कर्मणा देवानपि यन्ति। श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य। ते ये शतं कर्म देवानां देवानामानन्दाः। स एको देवानामानन्दः। श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य। ते ये शतं देवानामानन्दाः। स एक इन्द्रस्यानन्दः। [ ] श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य। ते ये शतमिन्द्रस्यानन्दाः। स एको बृहस्पतेरानन्दः। श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य। ते ये शतं बृहस्पतेरानन्दाः। स एकः प्रजापते रानन्दः। श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य। ते ये शतं प्रजापतेरानन्दाः। स एको ब्रह्मणआनन्दः। श्रोत्रियस्य चाकामहतस्य [ ] स य श्चायं पुरुषे। यश्चासावा

द्वितीयो। स एकः। स य एवंवित्। अस्माल्लोकात् प्रेत्य। एतमन्नमयमात्मानमुप सङ्क्रामति। एतं प्राणमयमात्मानमुप सङ्क्रामति। एतं मनोमयमात्मानमुप सङ्क्रामति। एतं विज्ञान मयमात्मानमु पसङ्क्रामति। एतमानन्दमयमात्मानमुप सङ्क्रामति। तदप्येष श्लोको भवति॥(32)

यतो वाचो निवर्तन्ते। अप्राप्य मनसा सह। आनन्दं ब्रह्मणो विद्वान्। न बिभेति कुतश्च नेति। एतं ह वाव न तपति। किमहं साधुनाकरवम्। किमहं पापमकरवमिति। स य एवंविद्वानेते आत्मानंस्पृणुते। उभेह्येवैष एते आत्मानंस्पृणुते। य एवं वेद। इत्युपनिषत्। (33)

भृगुर्वै वारुणिः वरुणं पितरमुपससार। अधीहि भगवो ब्रह्मेति। तस्मा एतत् प्रोवाच। अन्नं प्राणं चक्षुश्श्रोत्रं मनो वाचमिति। तं होवाच। यतो वा इमानि भूतानि जायन्ते। येन जातानिजीवन्ति। यत् प्रयन्त्यभिसंविशन्ति। तद्विजिज्ञासस्व। तद्ब्रह्मेति। स तपोऽतप्यत। स तपस्तप्त्वा॥ (34)

अन्नं ब्रह्मेति व्यजानात्। अन्नाध्येव खल्विमानि भूतानि जायन्ते। अन्नेन जातानि जीवन्ति। अन्नं प्रयन्त्यभिसंविशन्तीति। तद्विज्ञाय। पुनरेव वरुणं पितरमुपससार। अधीहि भगवो ब्रह्मेति। तं होवाच। तपसा ब्रह्म विजिज्ञासस्व। तपो ब्रह्मेति। स तपोऽतप्यत। स तपस्तप्त्वा॥ (35)

प्राणो ब्रह्मेति व्यजानात्। प्राणाध्येव खल्विमानि भूतानि जायन्ते। प्राणेन जातानि जीवन्ति। प्राणं प्रयन्त्यभिसंविशन्तीति। तद्विज्ञाय। पुनरेव वरुणं पितरमुपससार। अधीहि भगवो ब्रह्मेति। तं होवाच। तपसाब्रह्मविजिज्ञासस्व। . तपो ब्रह्मेति। सतपोऽतप्यत। स तपस्तप्त्वा॥ (36)

मनो ब्रह्मेति व्यजानात्। मनसोह्येव खल्विमानि भूतानिजायन्ते। मनसाजातानि जीवन्ति। मनः प्रयन्त्यभिसंविशन्तीति। तद्विज्ञाय। पुनरेव वरुणं पितरमुपससार। अधीहि भगवो ब्रह्मेति। तं होवाच। तपसा ब्रह्म विजिज्ञासस्व। तपो ब्रह्मेति। सतपोऽतप्यत। स तपस्तप्त्वा॥ (37)

विज्ञानं ब्रह्मेतिव्यजानात्। विज्ञानाध्येव खल्विमानि भूतानि जायन्ते। विज्ञानेन जातानि जीवन्ति। विज्ञानं प्रयन्त्यभिसं विशन्तीति। तद्विज्ञाय। पुनरेव वरुणं पितरमुपससार। अधीहि भगवो ब्रह्मेति। तं होवाच। तपसा ब्रह्म विजिज्ञासस्व। तपो ब्रह्मेति। स तपोऽतप्यत। स तपस्तप्त्वा॥ (38)

आनन्दो ब्रह्मेति व्यजानात्। आनन्दाध्येव खल्विमानि भूतानि जायन्ते। आनन्देन जातानि जीवन्ति। आनन्दं प्रयन्त्यभिसंविशन्तीति। सैषा भार्गवी वारुणी विद्या। परमे व्योमन् प्रतिष्ठिता। य एवँव्वेद प्रतितिष्ठति। अन्नवानन्नादो भवति। महान् भवति प्रजया पशुभिर्ब्रह्मवर्चसेन। महान् कीर्त्या॥ (39)

अन्नं ननिन्द्यात्। तद्व्रतम्। प्राणो वा अन्नम्। शरीरमन्नादं। प्राणे शरीरं प्रतिष्ठितम्। शरीरे प्राणः प्रतिष्ठितः। तदेतदन्नमन्ने प्रतिष्ठितम्। स य एतदन्नमन्ने प्रतिष्ठितँव्वेद प्रतितिष्ठति। अन्नवानन्नादो भवति। महान् भवति प्रजया पशुभिर्ब्रह्मवर्चसेन। महान् कीर्त्या॥ (40)

अन्नन्न परिचक्षीत। तद्व्रतम्। आपो वा अन्नम्।ज्योतिरन्नादम्। अप्सुज्योतिः प्रतिष्ठितम्। ज्योतिष्यापः प्रतिष्ठिताः। तदेतदन्नमन्ने प्रतिष्ठितम्। स य एतदन्नमन्ने प्रतिष्ठितँ वेद प्रतितिष्ठति। अन्नवानन्नादो भवति। महान् भवति प्रजया पशुभिर्ब्रह्मवर्चसेन। महान् कीर्त्या॥(41)

अन्नं बहु कुर्वीत। तद्व्रतम्। पृथिवी वा अन्नम्। आकाशोऽन्नादः। पृथिव्यामाकाशः प्रतिष्ठितः। आकाशे पृथिवी प्रतिष्ठिता। तदेतदन्नमन्ने प्रतिष्ठितम्। स य एतदन्नमन्ने प्रतिष्ठितँव्वेद प्रतितिष्ठति। अन्नवानन्नादो भवति। महान् भवति प्रजया पशुभिर्ब्रह्मवर्चसेन। महान् कीर्त्या॥ (42)

नकञ्चन वसतौ प्रत्याचक्षीत। तद्व्रतम्। तस्माद्यया कया च विधया बह्वन्नं प्राप्नुयात्। अराध्यस्मा अन्नमित्याचक्षते। एतद्वै मुखतोऽन्न्ँ राद्धम्। मुखतोऽस्मा अन्न्ँ राध्यते। एतद्वै मध्यतोन्न्ँ राद्धम् । मध्यतो स्मा अन्न्ँ राध्यते । एतद्वा अन्ततोऽन्न्ँ राद्धम्। अन्त तोऽस्मा अन्न्ँ राध्यते।[ ] य एवँ व्वेद। क्षेम इति वाचि। योगक्षेम इति प्राणापानयोः। कर्मेति हस्तयोः। गतिरितिपादयोः। विमुक्तिरिति पायौ। इति मानुषीस्समाज्ञाः। अथ दैवीः। तृप्तिरिति वृष्टौ। बलमिति विद्युति।[ ] यश इति पशुषु। ज्योतिरिति नक्षत्रेषु। प्रजातिरमृत मानन्द इत्युपस्थे। सर्वमित्याकाशे। तत्प्रतिष्ठेत्युपासीत। प्रतिष्ठावान् भवति। तन्मह इत्युपासीत। महान् भवति। तन्मन इत्युपासीत । मानवान् भवति ।[ ] तन्नम इत्युपासीत। नम्यन्तेऽस्मै कामाः। तद्ब्रह्मेत्युपासीत। ब्रह्मवान् भवति। तद्ब्रह्मणः परिमर इत्युपासीत। पर्येणम्रियन्ते द्विषन्तस्स पत्नाः। परियेऽप्रिया भ्रातृव्याः। स यश्चायं पुरुषे। यश्चासावादित्ये। स एकः[ ] स यएवँव्वित्। अस्माल्लोकात्प्रेत्य। एतमन्नमयमात्मानमुपसंक्रम्य। एतं प्राणमयमात्मानमुपसंक्रम्य। एतं मनोमयमात्मानमुपसंक्रम्य। एतँव्विज्ञानमयमात्मानमुपसंक्रम्य। एतमानन्दमयमात्मानमुपसंक्रम्य। इमाँल्लोकान् कामान्नीकामरूप्यनुसंचरन्।

एतथ्सामगायन्नास्ते। हा(3) वुहा (3) वुहा(3) वु।[ ] अहमन्नमहमन्न महमन्नम्। अहमन्नादोऽ(2)हमन्नादोऽ(2) हमन्नादः। अहꣳ श्लोककृदहꣳ श्लोककृदहꣳश्लोककृत्। अहमस्मि प्रथमजा ऋता (3) स्य। पूर्वन्देवेभ्यो अमृतस्यना (3) भा इ। यो माददाति स इ देवमा (3) वाः। अहमन्नमन्नमदन्तमा (3)द्मि। अहꣳव्विश्वं भुवनमभ्यभवाम्। सुवर्नज्योतीः। य एवꣳव्वेद। इत्युपनिषत्।। (43)

।। हरिः ओ(3)म् ।।

इति तैत्तिरीयोपनिषदि प्रथमः प्रश्नस्समाप्तः

श्रीः

तैत्तिरीयोपनिषदि द्वितीय प्रश्न प्रारंभः।।

।। हरिः ओ(4)म्।।

सह नाववतु। सह नौ भुनक्तु। सह वीर्यं करवावहै। तेजस्विनावधीतमस्तु मा विद्विषावहै। ओं शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः।।

अम्भस्य पारे भुवनस्य मध्ये नाकस्य पृष्ठे महतो महीयान्। शुक्रेण ज्योतीꣳषि समनुप्रविष्टः प्रजापतिश्चरति गर्भेअन्तः। यस्मिन्निदꣳ सञ्च विचैति सर्वꣳय्यस्मिन्देवा अधिविश्वेनिषेदुः। तदेव भूतन्तदु भव्यमा इदन्तदक्षरे परमे व्योमन्। येनावृतं खञ्च दिवं महीञ्च येनादित्यस्तपति तेजसा भ्राजसा च। यमन्तस्समुद्रे कवयो वयन्तियदक्षरे परमे प्रजाः। यतः प्रसूताजगतः प्रसूती तोयेन जीवान् व्यचसर्जभूम्याम्। यदोषधीभिः पुरुषान्पशूꣳश्च विवेश भूतानि चराचराणि। अतः परन्नान्यदणीयसꣳहि परात्परꣳय्यन्महतो महान्तम्। यदेकमव्यक्तमनन्तरूपꣳव्विश्वं पुराणन्तमसः परस्तात्। (1)। तदेवर्तन्तदु सत्यमाहु स्तदेव ब्रह्म परमङ्कवीनाम्। इष्टा पूर्तं बहुधा जातं जायमानꣳव्विश्वं बिभर्ति भुवनस्य नाभिः। तदेवाग्निस्तद्वायुस्तथ्सूर्यस्तदु चन्द्रमाः। तदेव शुक्रममृ तन्तद्ब्रह्म तदापस्स प्रजापतिः। सर्वे निमेषा जज्ञिरे विद्युतः पुरुषादधि। कलामुहूर्ताः काष्ठाश्चाहोरात्राश्च सर्वशः। अर्धमासामास ऋतवस्संवथ्सरश्च कल्पन्ताम्। स आपः प्रदुधे उभे इमे अन्तरिक्षमथो सुवः। नैनमूर्ध्व न तिर्यञ्चन्न मध्ये परिजग्रभत्। न तस्येशे कश्चन तस्य नाममहद्यशः। (2) न सन्दृशे तिष्ठति रूपमस्य नचक्षुषा पश्यति कश्चनैनम्। हृदा मनीषा मनसाऽभिक्लृप्तो य एनꣳव्विदुरमृतास्ते भवन्ति। अद्भ्यस्सं भूतो हिरण्य गर्भ इत्यष्टौ। एष हि देवः प्रदिशोनुसर्वाः पूर्वो हि जातस्स उगर्भे अन्तः। स विजायमानस्स जनिष्यमाणः प्रत्यङ्मुखास्तिष्ठति विश्वतो मुखः। विश्वतश्चक्षुरुत विश्वतो मुखो विश्वतो हस्त उत विश्वतस्पात्। संबाहुभ्यान्नमति संपतत्रैर्द्यावापृथिवी जनयन्देव

एकः। वेनस्तत्पश्यन्विश्वा भुवनानि विद्वान् यत्र विश्वं भवत्येकनीळम्। यस्मिन्निदं सञ्च विचैकं स ओतः प्रोतश्च विभु प्रजासु। प्रतद्वोचे अमृतन्नु विद्वान् गन्धर्वो नाम निहितङ्गुहासु।(3) त्रीणि पदा निहिता गुहासु यस्तद्वेद सवितुः पितासत्। स नोबन्धुर्जनिता सविधाता धामानिवेद भुवनानि विश्वा। यत्र देवा अमृतमान शानास्तृतीये धामान्यभ्यैरयन्त। परिद्यावापृथिवीयन्तिसद्यः परि लोकान्परि दिशः परिसुवः। ऋतस्य तन्तुंव्वितत्वितंविचृत्य तदपश्यत्तद भवत् प्रजासु। परीत्यलोकान् परीत्य भूतानि परीत्य सर्वाः प्रदिशो दिशश्च। प्रजापतिः प्रथमजा ऋतस्यात्मना SSत्मानमभि संब भूव। सदसस्पति मद्भुतं प्रियमिन्द्रस्य काम्यम्। सनि मेधामयासिषं। ऊद्दीप्यस्व जातवेदोSपघ्नन्निरृतिं मम।(4) पशूँश्च मह्यमावह जीवनञ्च दिशोदिश। मानोहिँसीज्जातवेदो गामश्वं पुरुषञ्जगत्। अबिभ्रदग्न आगहिश्रिया मापरिपातय। पुरुषस्य विद्म सहस्राक्षस्य महादेवस्य धीमहि। तन्नो रुद्रः प्रचोदयात्। तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि। तन्नो रुद्रः प्रचोदयात्। तत्पुरुषाय विद्महे वक्रतुण्डाय धीमहि। तन्नो दन्तिः प्रचोदयात्। तत्पुरुषाय विद्महे सुवर्ण पक्षाय धीमहि।(5) तन्नो गरुडः प्रचोदयात्। कात्यायनाय विद्महे कन्यकुमारि धीमहि। तन्नो दुर्गिः प्रचोदयात्। नारायणाय विद्महे वासुदेवाय धीमहि। तन्नोविष्णुः प्रचोदयात्। सहस्र परमादेवी शतमूला शताङ्कुरा। सर्वं हरतु मे पापं दूर्वा दुस्वप्ननाशनी। अश्वक्रान्ते रथक्रान्ते विष्णुक्रान्ते वसुन्धरा। शिरसा धारिता देवी रक्षस्वमां पदेपदे। उधृतासि वराहेण कृष्णेन शतबाहुना। (6) भूमिर्धेनुर्धरणी लोक धारिणी। मृत्तिकेहन मे पापंयन्मया दुष्कृतंकृतम्। त्वया हतेन पापेनजीवामि शरदश्शतम्। मृत्तिके देहिमे पुष्टित्वयि सर्वं प्रतिष्ठितम्। गन्धद्वारान्दुराधर्षा न्नित्यपुष्टां करीषिणीम्। ईश्वरीं सर्व भूतानान्तामिहोपह्व ये श्रियम्। हिरण्यश्रृङ्गं व्वरुणं प्रपद्ये तीर्थ मे देहि याचितः। यन्मया भुक्त मसाधूनां पापे भ्यश्च प्रतिग्रहः। यन्मे मनसा वाचाकर्मणा वा दुष्कृतं कृतम्। तन्न इन्द्रो वरुणो बृहस्पतिस्सविता च पुनन्तु पुनः पुनः (7) सुमित्रान आप ओषधयस्सन्तु दुर्मित्रास्तस्मै भूयासुर्योSस्मान्द्वे ष्टि यञ्च वयं द्विष्मः। नमोSग्नयेSप्सुमते नमइन्द्राय नमो वरुणाय नमो वारुण्यै नमोSद्भ्यः। यदपां क्रूरंय्यदमेध्यंय्यदशान्तं तदपगच्छतात्।

अत्याशनादतीपानाद्यच्च उग्रात् प्रतिग्रहात्। तन्मे वरुणो राजा पाणिनाह्यवमर्शतु। सोSहमपापो विरजो निर्मुक्तो मुक्तकिल्बिषः। नाकस्य पृष्ठमारुह्य गच्छेद् ब्रह्मसलोकताम्। इमं मे गङ्गे यमुने सरस्वति शुतुद्रि स्तोमं सचता परुष्णिया। असिक्निया मरुद्वृधे वितस्तयाSSर्जीकीये शृणुह्या सुषोमया। ऋतञ्च सत्य ञ्चा भीद्धात्तपसो ध्यजायत। (8) ततो रात्रिरजायत ततस्समुद्रो अर्णवः। समुद्रादर्णवादधि संव्वथ्सरो अजायत। अहोरात्राणि विदधद्विश्वस्य मिषतो वशी। सूर्याच

न्द्रमसौ धाता यथा पूर्वमकल्पयत्। दिवञ्च पृथिवीञ्चान्तरिक्षमथो सुवः। यत्पृथिव्याँ रजस्स्वमान्तरिक्षे विरोदसी। इमाँस्तदापो वरुणः पुनात्वघमर्षणः। एष भूतस्य भव्ये भुवनस्य गोप्ता। एष पुण्यकृताँल्लोकानेष मृत्योर् हिरण्मयम्। द्यावापृथिव्योर् हिरण्मयँ सँ श्रितँ सुवः।(9) सनस्सुवस्स शिशाधि। आर्द्रंज्वलतिज्योतिरहमस्मि। ज्योतिर्ज्वलति ब्रह्माहमस्मि। योऽहमस्मि ब्रह्माहमस्मि। अहमेवाहं मां जुहोमिस्वाहा। अकार्यकार्यवकीर्णी स्तेनो भ्रूणहा गुरुतल्पगः। वरुणोऽपामघमर्षणस्तस्मात् पापात् प्रमुच्यते। रजो भूमिस्त्वमाँ रोदयस्व प्रवदन्ति धीराः। पुनन्तु ऋषयः पुनन्तु वसवः पुनातु वरुणः पुनात्वघमर्षणः। आक्रान् थ्समुद्रः प्रथमे विधर्मञ्जनयन् प्रजा भुवनस्य राजा। (10) वृषापवित्रे अधिसानो अव्ये बृहथ्सोमो वावृधे सुवान इन्दुः। जातवेदसे सुनवामसोममरातीयतो निदहाति वेदः। सनः पर्षदति दुर्गाणि विश्वा नावेव सिन्धुन्दुरिताऽत्यग्निः। तामग्निवर्णां तपसाज्वलन्तीं वैरोचनीं कर्मफलेषु जुष्टाम्। दुर्गान्देवीँ शरणमहं प्रपद्ये सुतरसितरसेनमः। अग्ने त्वं पारया नव्यो अस्मान् थ्स्वस्तिभिरति दुर्गाणि विश्वा। पूश्च पृथ्वी बहुलान उर्वी भवातोकाय तनयाय शँय्योः। विश्वानिनो दुर्गहाजातवेदस्सिन्धुन्ननावा दुरितातिपर्षि। अग्ने अत्रिवन्मनसा गृणानोऽस्माकं बोध्यविता तनूनाम्। पृतनाजितँ सहमान मग्निमुग्रँ हुवेम परमाथ्सधस्थात्। सनः पर्षदति दुर्गाणि विश्वा क्षामद्देवो अति दुरिताऽत्यग्निः। प्रत्नोषि कमीड्यो अध्वरेषु सनाच्चहोता नव्यश्च सत्सि। स्वाञ्चाग्ने तनुवं पिप्रयस्वा स्मभ्यञ्च सौभगयायजस्व। (11)

भूरग्नये पृथिव्यै स्वाहा भुवोवायवेऽन्तरिक्षाय स्वाहा सुवरादित्याय दिवे स्वाहा भूर्भुवस्सुवश्चन्द्रमसे दिग्भ्यस्स्वाहा नमोदेवेभ्यस्स्वधा पितृभ्यो भूर्भुवस्सवरग्न ओम्॥(12)

भूरन्नमग्नयें पृथिव्यै स्वाहा भुवोऽन्नँव्वायवेऽन्तरिक्षाय स्वाहा सुवरन्नमादित्याय दिवे स्वाहा भूर्भुवस्सुवरन्नं चन्द्रमसे दिग्भ्यस्स्वाहा नमोदेवेभ्यस्स्वधा पितृभ्यो भूर्भुवस्सुवरन्नमोम्॥ (13)

भूरग्नयेच पृथिव्यै चमहते च स्वाहा भुवो वायवे चान्तरिक्षाय च महते च स्वाहा सुवरादित्याय च दिवे च महते च स्वाहा भूर्भुवस्सुवश्चन्द्रमसे च नक्षत्रेभ्य श्च दिग्भ्यश्च महते च स्वाहा नमोदेवेभ्यस्स्वधा पितृभ्यो भूर्भुवस्सुवर्महरोम्॥ (14)

पाहि नो अग्न एनसे स्वाहा। पाहि नो विश्व वेदसे स्वाहा। यज्ञं पाहि विभावसो स्वाहा। सर्वं पाहि शतक्रतो स्वाहा॥ (15)

यश्छन्दसामृषभो विश्वरूपश्छन्दोभ्यश्छन्दाँस्याविवेश। सताँ शिक्यः पुरो वाचोपनिषदिन्द्रो ज्येष्ठ इन्द्रियाय ऋषिभ्यो नमो देवेभ्यस्स्वधा पितृभ्यो भूर्भुवस्सुवरोम्॥ (16)

नमोब्रह्मणेधारणं मे अस्त्वनिराकरणन्धारयिता भूयासं कर्णयोश्श्रुतं माच्योढ्वं ममामुष्य ओम्॥ (17)

ऋतन्तपस्सत्यन्तपश्श्रुतन्तपश्शान्तन्तपोदानन्तपो यज्ञस्तपो भूर्भुवस्सुवर्ब्रह्मै तदुपास्यैतत्तपः। (18)

यथा वृक्षस्य संपुष्पितस्य दूराद्गन्धो वात्येवं पुण्यस्य कर्मणो दूराद् गन्धो वाति यथाऽसि धारां कर्तेऽवहितामवक्रामेद्यद्युवेयुवे हवाविह् वदिष्यामि कर्त पतिष्यामीत्येवममृतादात्मानं जुगुप्सेत्॥(19)

अणोरणीयान्महतो महीयानात्मा गुहायां निहितोऽस्य जन्तोः। तमक्रतुं पश्यति वीतशोको धातु ः प्रसादान्महिमानमीशम् ।सप्त प्राणाः प्रभवन्ति तस्मात्सप्तार्चिषस्समिधस्सप्तजिह्वाः। सप्तइमे लोकायेषु चरन्ति प्राणा गुहाशयान्निहितास्सप्त सप्त। अतस्समुद्रा गिरयश्च सर्वेऽस्मात्स्य न्दन्तेसिन्ध वस्सर्व रूपाः। अत श्चविश्वाओषधयो रसाश्च येनैष भूतस्तिष्ठ त्यन्तरात्मा। ब्रह्मा देवानां पदवीः कवीनां ऋषिर्विप्राणां महिषो मृगाणाम्। श्येनो गृध्राणाँस्वधितिर्वनानाँसोमः पवित्रमत्येति रेभन्। अजामेकाँल्लोहित शुक्लकृष्णां बह्वीं प्रजां जनयन्तीँ सरूपाम्। अजोह्येको जुषमाणोऽनुशेते जहात्येनां भुक्त भोगामजोऽन्यः॥ (20) हँसश्शुचिषद्वसुरन्तरिक्ष सद्धोतावेदिषदतिथिर्दुरोणसत्। नृषद्वरसदृत सद् व्योमसदब्जा गोजा ऋतजा अद्रिजा ऋतं बृहत्। यस्माज्जाता न परा नैव किञ्चनास य आविवेश भुवनानि विश्वा। प्रजापतिः प्रजया सँव्विदानस्त्रीणि ज्योतीँषि स चते सषोडशी। विधर्तारँ हवामहे वसोः कुविद्वनातिनः। सवितारन्नृचक्षसम्। अद्या नो देवसवितः प्रजावथ्सावीस्सौभगम्। परादुष्वप्नियँसुव। विश्वानि देवसवितर्दुरितानि परासुव। यद्भद्रन्तन्म आसुव॥ (21)

मधुवाता ऋतायते मधु क्षरन्ति सिन्धवः। माध्वीर्नस्सन्त्वोषधीः। मधुनक्तमुतोषसि मधुमत्पार्थिवँ रजः। मधुद्यौरस्तु नः पिता। मधुमान्नो वनस्पतिर्मधुमाँ अस्तु सूर्यः। माध्वीर्गावो भवन्तु नः। घृतं मिमिक्षे घृतमस्य योनिर्घृते श्रितो घृतमुवस्य धाम। अनुष्वधमावह मादयस्व स्वाहाकृतँव्वृष भवक्षिहव्यम्। समुद्रादूर्मिर्म

घृमाँ उदारदुपाँशुना सममृतत्वमानद्। घृतस्य नाम गुह्यँय्यदस्ति जिह्वा देवानाम मृतस्य नाभिः।(22) वयन्नाम प्रब्रवामा घृतेनास्मिन् यज्ञे धारयामानमोभिः। उपब्रह्मा श्रृणवच्छस्यमानञ्चतुश्श्रृङ्गोवमीद् गौर एतत्। चत्वारि श्रृङ्गा त्रयो अस्य पादा द्वे शीर्षे सप्त हस्तासो अस्य। त्रिधा बद्धो वृषभो रौरवीति महो देवो मर्त्याँ आविवेश। त्रिधाहितं पणिभिर्गुह्यमानङ्गवि देवासोघृतमन्वविन्दन्। इन्द्र एकँ सूर्य एकञ्जजान वेनादेकँ स्वधया निष्टतक्षुः। यो देवानां प्रथमं पुरस्ताद्विश्वाधिको रुद्रो महर्षिः। हिरण्यगर्भं पश्यत जायमानँ सनो देवश्शुभया स्मृत्या सँय्युनक्तु। यस्मात्परन्ना परमस्ति किञ्चि द्यस्मान्नाणीयोन ज्यायोऽस्ति कश्चित्। वृक्ष इव स्तब्धो दिवि तिष्ठत्ये कस्तेनेदं पूर्णं पुरुषेण सर्वम्। (23)

न कर्मणा न प्रजया धनेन त्यागेनैके अमृतत्वमानशु :। परेणनाकन्नि हितङ्गुहायाँव्वि भ्राजते यद्यतयो विशन्ति। वेदान्त विज्ञान सुनिश्चितार्थास्सन्न्यास योगाद्यतयश्शुद्ध सत्वाः। ते ब्रह्मलोके तु परान्तकाले परामृतात्परिमुच्यन्ति सर्वे। दह्रँव्विपाप्मं परवेश्म भूतँय्यत्पुण्डरीकं पुरमध्य सँस्थम्। तत्रापि दह्रङ् गगनँव्विशोकस्तस्मिन् यदन्तस्तदुपासितव्यम्। यद्वेदादौ स्वरः प्रोक्तो वेदान्ते च प्रतिष्ठितः। तस्य प्रकृतिलीनस्य यः परस्समहेश्वरः॥ (24)

सहस्र शीर्षन्देवँव्विश्वाक्षँव्विश्वशं भुवम्। विश्वन्नारायणन्देवमक्षरं परमं प्रभुम्। विश्वतः परमन्नित्यँव्विश्वन्नारायणँ हरिम्। विश्वमेवेदं पुरुषस्तद्विश्व मुपजीवति। पतिँ व्विश्वस्यात्मेश्वरँ शाश्वतँ शिवमच्यु तम्। नारायणं महाज्ञेयँव्विश्वात्मानं परायणम्। नारायण परं ब्रह्म तत्वन्नारायणः परः। नारायणपरो ज्योतिरात्मा नारायणः परः। यच्च किञ्चिज्जगत्यस्मिन् दृश्यतेश्रूयतेऽपिवा। अन्तर्बहि श्चतत्सर्वं व्याप्य नारायणस्थितः। (25) अनन्तमव्ययङ्कविँ समुदेऽन्तँव्विश्वशं भुवम्। पद्मकोश प्रतीकाशँ हृदयञ्चाप्यधोमुखम्। अधोनिष्ट्या वितस्त्यान्तु नाभ्यामुपरि तिष्ठति। हृदयन्तद्विजानीयाद्विश्वस्या यतनं महत्। सन्ततँ सिराभिस्तुलं बत्या कोशसन्निभम्। तस्यान्ते सुषिरँ सूक्ष्मन्त स्मिन्थ्सर्वं प्रतिष्ठितम्। तस्य मध्ये महानग्नि र्विश्वार्चिर्विश्वतो मुखः। सोऽग्रभुग्वि भजन्तिष्ठन्नाहारमजरः कविः। सन्तापयति स्वं देहमापादतलमस्तकम्। तस्य मध्येवह्निशिखा अणीयोर्ध्वा व्यवस्थितः। नीलतोयद मध्यस्थाविद्युल्लेखेव भास्वरा। नीवार शूकवत्तन्वी पीता भास्वत्त्यणूपमा। तस्याश्शिखाया मध्ये परमात्मा व्यवस्थितः। स ब्रह्मा स शिवस्सेन्द्रस्सोऽक्षरः परमस्वराट्॥ (26)

ऋतँ सत्यं परं ब्रह्म पुरुषंकृष्ण पिङ्गलम्। ऊर्ध्वरेतं विरूपाक्षव्विश्वरूपायवै

नमः॥ (27)

आदित्यो वा एष एतन्मण्डलं तपति तत्र ता ऋचस्तदृचा मण्डलँ स ऋचाँल्लोकोऽथ य एष एतस्मिन् मण्डलेऽर्चिर्दीप्यते तानि सामानि स साम्नाँल्लोकोऽथ य एष एतस्मिन्मण्डलेऽर्चिषि पुरुषस्तानि यजूँषि स यजुषा मण्डलँ स यजुषाँल्लोकस्सैषा त्रय्येव विद्यातपति य एषोऽन्तरादित्ये हिरण्मयः पुरुषः॥ (28)

आदित्यो वै तेज ओजोबलं यश श्चक्षुश्श्रोत्रमात्मा मनो मन्युर्मनुर्मृत्युस्सत्यो मित्रो वायुराकाशः प्राणो लोकपालः कः किं तत्सत्यमन्नमायुरमृतोजीवो विश्वः कतमस्स्वयंभुःप्रजापतिस्संवत्सर इति सँव्वत्सरोऽसावादित्यो य एष पुरुष एष भूतानामधिपतिर्ब्रह्मणस्सायुज्यँ सलोकतामाप्नोत्येतासामेव देवतानाँ सायुज्यँ सार्ष्टिताँ समान लोकतामाप्नोति य एवँव्वेदेत्युपनिषत्॥(29)

घृणिस्सूर्य आदित्यो मर्चयन्ति तपस्सत्यं मधु क्षरन्ति तद् ब्रह्म तदाप आपो ज्योतीरसोऽमृतं ब्रह्म भूर्भुवस्सुवरोम्॥ (30)

सर्वो वै रुद्रस्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु। पुरुषो वै रुद्रस्सन्महो नमो नमः। विश्वं भूतं भुवनं चित्रं बहुधा जातञ्जायमानञ्च यत्। सर्वोह्येष रुद्रस्तस्मै रुद्राय नमो अस्तु॥ (31)

कद्रुद्राय प्रचेतसे मीढुष्टमाय तव्यसे। वोचेम शन्तमँहृदे। सर्वोह्येष रुद्रस्तस्मै रुद्रायनमो अस्तु॥ (32)

नमो हिरण्यबाहवे हिरण्यपतयेऽम्बिकापतय उमापतये नमो नमः॥(33)

यस्य वै कङ्कत्यग्निहोत्रहवणी भवति प्रतिष्ठिताः प्रत्येवास्याहुतयस्तिष्ठन्त्यथो प्रतिष्ठित्यै॥ (34)

कृणुष्वपाज इति पञ्च॥(35)

आदितिर्देवा गन्धर्वा मनुष्याः पितरोऽसुरास्तेषाँ सर्व भूतानां माता मेदिनी महती मही सावित्री गायत्री जगत्युर्वी पृथ्वी बहुला विश्वाभूता कतमा कायासा सत्येत्यमृतेति वसिष्ठः॥ (36)

आपो वाइदँ सर्वँव्विश्वा भूतान्यापः प्राणा वा आपः पशव आपोऽमृतमापोऽन्नमापस्सम्राडापो विराडापस्स्वराडापश्छन्दाँस्यापो ज्योतीँष्यापस्सत्यमापस्सर्वादेवता आपो भूर्भुवस्सुवराप ओम्॥(37)

*आपः पुनन्तु पृथिवीं पृथिवी पुता पुनातु माम्। पुनन्तु ब्रह्मणस्पतिर्ब्रह्म पुता पुनातु माम्। यदुच्छिष्ट मभोज्यँय्यद्वा दुश्चरितं मम। सर्वं पुनन्तु मामापोऽसताञ्च प्रतिग्रहँ स्वाहा। (38)

*अग्निश्च मामन्युश्च मन्युपतयश्च मन्युकृतेभ्यः पापेभ्यो रक्षन्ताम्। यदह्ना पापम कार्षम्। मनसावाचा हस्ताभ्याम्। पद्भ्यामुदरेण शिश्ना। अहस्त देवलुंपतु। यत्किञ्च दुरितं मयि। इदमहं माममृतयौनौ। सत्ये ज्योतिषि जुहोमि स्वाहा।।(39)

*सूर्यश्च मामन्युश्च मन्युपतयश्च मन्युकृतेभ्यः। पापेभ्यो रक्षन्ताम्। यद् रात्रिया पापम कार्षम्। मनसा वाचा हस्ताभ्याम्। पद्भ्यामुदरेण शिश्ना। रात्रिस्त देवलुंपतु। यत्किं च दुरितं मयि। इदमहं माममृतयौनो। सूर्ये ज्योतिषि जुहोमि स्वाहा।।(40)

*आयातु वरदा देव्यक्षरं ब्रह्म संमितम्। गायत्रीं छन्दसां मातेदं ब्रह्म जुषस्वनः। ओजोऽसि सहोऽसि बलमसि भ्राजोऽ सिदेवानान्धाम नामासि विश्वमसि विश्वायुर सर्वमसि सुर्वायुरभि भूरोङ्गायत्रीमावाहयामि।।(41)

*ओं भूः ओं भुवः ओँ सुवः ओं महः ओंजनः। ओं तपः। ओँ सत्यम्। ओन्तत्सवितुवरेण्यं भर्गो देवस्य धीमहि। धियो यो नः प्रचोदयात्। ओमापो ज्योतीरसोऽमृतं ब्रह्म भूर्भुवस्सुवरोम्।।(42)

ओं भू र्भुवस्सुवर्महर्जनस्तपस्सत्यन्तद् ब्रह्म तदाप आपोज्योतीरसोऽमृतं ब्रह्म भूर्भुवस्सुवरोम्।।(43)

ओन्तद् ब्रह्म। ओन्तद्वायुः। ओन्तदात्मा। ओन्तत्सर्वम्। ओन्तत्पुरोर्नमः।। (44)

*उत्तमे शिखरे देवीभूम्यां पर्वत मूर्धनि। ब्राह्मणेभ्योह्यनुज्ञानं गच्छ देवि यथा सुखम्।।(45)

ओमन्तश्चरति भूतेषु गुहायां विश्वमूर्तिषु। त्वँय्यज्ञस्त्वँव्विष्णुस्त्वँव्वषट्कारस्त्वँ रुद्रस्त्वं ब्रह्मा त्वं प्रजापतिः।। (46)

अमृतोपस्तरणमसि।।(47)

प्राणे निविष्टोऽमृतञ्जुहोमि। प्राणाय स्वाहा। अपाने निविष्टोऽमृतञ्जुहोमि। अपानाय स्वाहा। व्याने निविष्टोऽमृतञ्जुहोमि। व्यानाय स्वाहा। उदाने

---

* सन्ध्यावन्दन मन्त्राः।

निविष्टोऽमृतञ्जुहोमि। उदानाय स्वाहा। समाने निविष्टोऽमृतञ्जुहोमि। समानाय स्वाहा। ब्रह्मणिम आत्माऽमृतत्वाय। (48)

प्राणे निविष्टोऽमृतञ्जुहोमि। शिवो मा विशाप्रदाहाय। प्राणाय स्वाहा। अपाने निविष्टोऽमृतञ्जुहोमि। शिवो माविशाप्रदाहाय। अपानाय स्वाहा। व्यानेनिविष्टोऽमृतञ्जुहोमि। शिवो मा विशाप्रदाहाय। व्यानाय स्वाहा। उदाने निविष्टोऽमृतञ्जुहोमि। शिवो मा विशाप्रदाहाय। उदानाय स्वाहा। समाने निविष्टोऽमृतञ्जुहोमि। शिवो मा विशाप्रदाहाय। समानाय स्वाहा। ब्रह्मणि म आत्माऽमृतत्वाय॥(49)

अमृतापिधानमसि॥(50)

श्रद्धायां प्राणे निविश्यामृत ँ हुतम्। प्राणमन्ने नाप्यायस्व। अपाने निविश्यामृत ँ हुतम्। अपानमन्नेनाप्यायस्व। व्याने निविश्यामृत ँ हुतम् व्यानमन्नेनाप्यायस्व। उदाने निविश्यामृत ँ हुतम्। उदानमन्ने नाप्यायस्व। समाने निविश्यामृत ँ हुतम्। समानमन्नेनाप्यायस्व। ब्रह्मणि म आत्माऽमृतत्वाय॥(51)

प्राणानां ग्रन्थिरसि रुद्रो माऽऽविशान्तकस्तेनान्नेनाप्यायस्व ॥(52)

अङ्गुष्ठमात्रः पुरुषोऽङ्गुष्ठं च समाश्रितः। ईशस्सर्वस्य जगतः प्रभुः प्रीणाति विश्वभुक् ॥(53)

मेधादेवी जुषमाणान आगा द्विश्वाची भद्रा सुमनस्यमाना। त्वया जुष्टा नुदमाना दुरुक्तान् बृहद्वदेम विदथे सुवीराः। त्वया जुष्ट ऋषिर्भवति देवि त्वया ब्रह्माऽऽगत श्रीरुत त्वया। त्वया जुष्टश्चित्रं विन्दते वसु सानो जुषस्व द्रविणोनमेधे ॥(54)

मेधां म इन्द्रो ददातु मेधान्देवी सरस्वती। मेधां मे अश्विनौ देवा वाधत्तां पुष्करस्रजा ॥(55)

अप्सरासु च या मेधा गन्धर्वेषु च यन्मनः। दैवी मेधा मनुष्यजा सा मां मेधा सुरभिर्जुषताम् ॥(56)

आमां मेधा सुरभिर्विश्वरूपा हिरण्यवर्णा जगती जगम्या। ऊर्जस्वती पयसा पिन्वमाना सा मां मेधा सुप्रतीका जुषताम् ॥(57)

सद्यो जातं प्रपद्यामि सद्यो जाताय वै नमः। भवे भवे नाति भवे भजस्वमां भवोद्भवाय नमः ॥(58)

वामदेवायनमो ज्येष्ठाय नमो रुद्राय नमः कालाय नमः कलविकरणाय नमो बलविकरणाय नमो बलप्रमथनाय नमस्सर्वभूत दमनाय नमो मनोन्मनाय नमः ॥(59)

अघोरेभ्योऽथ घोरेभ्यो घोर घोरतरेभ्यस्सर्वतश्शर्व सर्वेभ्यो नमस्ते अस्तु रुद्र रूपेभ्यः ॥(60)

तत्पुरुषाय विद्महे महादेवाय धीमहि । तन्नो रुद्रः प्रचोदयात् ।(61)

ईशानस्सर्वविद्यानामीश्वरस्सर्व भूतानां ब्रह्माधिपतिर्ब्रह्मणोऽधिपतिर्ब्रह्मा शिवो मे अस्तु सदाशिवोम् ॥(62)

ब्रह्ममेतु मां । मधुमेतु मां । ब्रह्ममेव मधुमेतुमां । यास्ते सोमप्रजा वत्सोभिसो अहम् । दुष्वप्न हन्दुरुष्वह ।यास्ते सोमप्राणा ँ स्ताञ्जुहोमि। त्रिसुपर्ण मयाचितं ब्राह्मणाय दद्यात् । ब्रह्महत्यौंव्वा एते घ्नन्ति । ये ब्राह्मणास्त्रिसुपर्णं पठन्ति । ते सोमं प्राप्नुवन्ति । आसहस्रात् पङ्क्ति पुनन्ति । ओं ॥(63)

ब्रह्म मेधया । मधु मेधया । ब्रह्ममेव मधुमेधया । अद्यानो देवसवितः प्रजावत्सावीस्सौभगम् । परादुष्वप्निय ँ सुव । विश्वानि देवसवित दुरितानि परा सुव । यद्भद्रं तन्म आसुव । मधुवाता ऋतायते मधुक्षरन्ति सिन्धवः । माध्वीर्नस्सन्त्वोषधीः । मधुनक्त मुतोषसि मधुमत्पार्थिव ँ रजः । मधु द्यौरस्तु नः पिता। मधुमान्नो वनस्पतिर्मधुमा ँ अस्तुसूर्यः । माध्वीर्गावो भवन्तु नः । य इमं त्रिसुपर्ण मयाचितं ब्राह्मणाय दद्यात् । भ्रूणहत्यौंव्वा एते घ्नन्ति । ये ब्राह्मणास्त्रिसुपर्णं पठन्ति। ते सोमं प्राप्नुवन्ति । आसहस्रात् पङ्क्तिं पुनन्ति। ओम् ॥(64)

ब्रह्म मेधवा । मधु मेधवा । ब्रह्ममेव मधुमेधवा । ब्रह्मा देवानां पदवीः कवीनामृषि र्विप्राणां महिषो मृगाणाम् । श्येनो गृध्राणा ँ स्वधितिर्वनानाँसोमः पवित्र मत्येति रेभन् । ह ँ सश्शुचिषद्वसुरन्तरिक्षसद्धोता वेदिषदतिथिर्दुरोणसत् । नृषद्वर सदृतसद् व्योमसदब्जा गोजा ऋतजा अद्रिजा ऋतं बृहत् । य इमं त्रिसुपर्णमयाचितं ब्राह्मणाय दद्यात् । वीरहत्यौंव्वा एते घ्नन्ति। ये ब्राह्मणास्त्रिसुपर्णं पठन्ति । ते सोमं प्राप्नुवन्ति । आसहस्रात् पङ्क्ति पुनन्ति । ओम् ॥(65)

प्राणापान व्यानोदान समाना मे शुद्ध्यन्तां ज्योतिरहं विरजाविपाप्मा भूयास ँ स्वाहा ॥(66)

वाङ्मनश्चक्षुश्श्रोत्र जिह्वाघ्राण रेतो बुध्याकूति सङ्कल्पामे शुद्ध्यन्तां ज्योतिरहँव्विरजाविपाप्मा भूयास ँ स्वाहा ॥(67)

शिरः पाणि पाद पार्श्व पृष्ठोदर जङ्घ शिश्नोपस्थ पायवो मे शुध्यन्तां ज्योतिरहं विरजाविपाप्मा भूयासँस्वाहा ॥(68)

त्वक् चर्म माँस रुधिर मेदोऽस्थि मज्जा मे शुध्यन्तां ज्योतिरहं विरजाविपाप्मा भूयासँस्वाहा ॥(69)

शब्द स्पर्श रूप रस गन्धा मे शुध्यन्तां ज्योतिरहँ व्विरजाविपाप्मा भूयासँस्वाहा॥(70)

पृथिव्यप् तेजो वाय्वाकाशा मे शुद्ध्यन्तां ज्योतिरहं व्विरजा विपाप्मा भूयासँस्वाहा॥(71)

अन्नमय प्राणमय मनो मय विज्ञानमयानन्दमयामे शुध्यन्तां ज्योतिरहँव्विरजाविपाप्मा भूयासँस्वाहा ॥(72)

विविट्टयै स्वाहा ॥(73)

घषोत्काय स्वाहा ॥(74)

उत्तिष्ठ पुरुष हरीलोहित पिङ्गलाक्षि देहि देहि ददापयिता मे शुद्ध्यन्तां ज्योतिरहं व्विरजाविपाप्मा भूयासँ स्वाहा ॥(75)

ओँ स्वाहा ॥(76)

सत्यं परंपरँ सत्यँ सत्येन न सुवर्गाल्लोकाच्च्यवन्ते कदाचन सताँ हि सत्यन्तस्मात्सत्ये रमन्ते तप इति तपो नानशनात्परँय्यद्धि परन्तपस्तद् दुर्धर्षन्तद्दुरा धर्षं तस्मात्तपसि रमन्ते दम इति नियतं ब्रह्मचारिणस्तस्माद्दमे रमन्ते शम इत्यरण्ये मुनयस्तस्माच्छमे रमन्ते दानमिति सर्वाणि भुतानि प्रशँसन्ति दानान्नाति दुष्करं तस्माद्दाने रमन्ते धर्म इति धर्मेण सर्वमिदं परिगृहीतन्धर्मान्नाति दुश्चरन्तस्माद् धर्मे रमन्ते प्रजन इति भूयाँ सस्तस्माद् भूयिष्ठाः प्रजायन्ते तस्माद् भूयिष्ठाः प्रजनने रमन्तेऽग्नय इत्याह तस्मादग्नय आधातव्या अग्निहोत्रमित्याह तस्मादग्निहोत्रे रमन्ते यज्ञ इति यज्ञेनहि देवा दिवङ्गतास्तस्माद्यज्ञे रमन्ते मानसमिति विद्वाँसस्तस्माद्विद्वाँस एव मानसे रमन्ते न्यास इति ब्रह्मा ब्रह्माहि परः परी हि ब्रह्मा तानि वा एतान्यवराणि तपाँसि न्यास एवात्यरेचयद् य एवँव्वेदेत्युपनिषत् ॥(77)

प्राजापत्यो हारुणिस्सुपर्णे यः प्रजापतिं पितरमुपससार किं भगवन्तः परमँव्वदन्ती ति तस्मै प्रोवाच सत्येन वायुरावाति सत्येनादित्यो रोचते दिवि सत्यँव्वाचः प्रतिष्ठा सत्ये सर्वं प्रतिष्ठितं तस्मात्सत्यं परमं वदन्ति तपसा देवा देवतामग्र आयन्तपसर्षयस्सुवरन्वविन्दन् तपसा सपत्नान् प्रणुदामारातीस्तपसि सर्वं प्रतिष्ठतं तस्मात्तपः परमँव्वदन्ति दमेन दान्ताः किल्विषमवधून्वन्ति दमेन ब्रह्मचारिणस्सुवरगच्छन्

दमो भूतानान्दुराधर्षंदमे सर्वं प्रतिष्ठितं तस्माद्दमः परमँ वदन्ति शमेन शान्ता
शिशवमाचरन्ति शमेन नाकं मुनयोऽन्वविन्दन् शमो भूतानान्दुराधर्षँ शमे सर्वं
प्रतिष्ठितं तस्माच्छमः परमँ वदन्ति दानँय्यज्ञानाँव्वरूथं दक्षिणा लोकेदातारँ सर्व
भूतान्युपजीवन्ति दानेनारा तीरपानुदन्त दानेन द्विषन्तो मित्रा भवन्ति दाने सर्वं
प्रतिष्ठितंतस्माद्दानं परमँव्वदन्ति धर्मो विश्वस्य जगतः प्रतिष्ठा लोके धर्मिष्ठं प्रजा
उपसर्पन्ति धर्मेण पापमपनुदति धर्मे सर्वं प्रतिष्ठितं तस्माद्धर्मं परमँव्वदन्ति प्रजननँ
व्वै प्रतिष्ठा साधु प्रजायास्तन्तुन्तन्वानः पितृणामनृणो भवति तदेव तस्यानृणं
तस्मात्प्रजननं परमँव्वदन्त्यग्नयो वै त्रयी विद्या देवयानः पन्था गार्हपत्य ऋक् पृथिवी
रथन्तरमन्वा हार्य पचनो यजुरन्तरिक्षँव्वाम देव्यमाहवनीयस्साम सुवर्गो लोको
बृहत्तस्मादग्नीन् परमँव्वदन्त्यग्निहोत्रँ सायं प्रातर्गृहाणान्निष्कृतिस्स्विष्टँ सुहुतँय्यज्ञ
क्रतूनां प्रायणँ सुवर्गस्य लोकस्य ज्योतिस्तस्मादग्नि होत्रं परमँव्वदन्ति यज्ञ इति यज्ञेन
हि देवा दिवङ्गता यज्ञेनासुरानपानुदन्त यज्ञेन द्विषन्तो मित्रा भवन्ति यज्ञे सर्वं प्रतिष्ठितं
तस्माद्यज्ञं परमँव्वदन्ति मानसँव्वै प्राजापत्यं पवित्रं मानसेन मनसा साधु पश्यति
मानसा ऋषयः प्रजा असृजन्त मानसे सर्वं प्रतिष्ठितं तस्मान्मानसं परमँ व्वदन्ति
न्यास इत्याहु र्मनीषिणो ब्रह्माणं ब्रह्मा विश्वः कतमस्स्वयंभुः प्रजापतिस्संव्वथ्सर
इति सँव्वथ्सरो ऽसावादित्यो यएष आदित्ये पुरुषस्स परमेष्ठी ब्रह्मात्मा
याभिरादित्यस्तपति रश्मिभिस्ताभिः पर्जन्यो वर्षतिपर्जन्येनौषधि वनस्पतयः प्रजायन्त
ओषधि वनस्पतिभिरन्नं भवत्यन्नेन प्राणाः प्राणैर्बलं बलेन तपस्तपसा श्रद्धा
श्रद्धया मेधा मेधया मनीषा मनीषया मनो मनसा शान्तिश्शान्त्या चित्तश्चित्तेन
स्मृतिँ स्मृत्या स्मारँ स्मारेण विज्ञानँव्विज्ञानेनात्मानँव्वे दयति तस्मादन्नन्ददन्
थ्सर्वाण्येतानि ददात्यन्नात्प्राणा भवन्ति भूतानां प्राणैर्मनो मनसश्च विज्ञानँव्विज्ञानादानन्दो
ब्रह्मयोनिस्सवा एष पुरुषः पञ्चधा पञ्चात्मा येन सर्वमिदं प्रोतं पृथिवी
चान्तरिक्षञ्च द्यौश्च दिश श्चावान्तर दिशाश्च सवै सर्वमिदं जगत्सच भूतँ स
भव्यञ्जिज्ञासक्लृप्त ऋतजा रयिष्ठा श्रद्धा सत्यो महस्वान्तमसो वरिष्ठाद् ज्ञात्वा
तमेवं मनसा हृदा चभूयोन मृत्युमुपयाहि विद्वान् तस्मान्न्यास मेषान्तपसामति
रिक्तमाहुर्वसुरण्वो विभूरसि प्राणे त्वमसि सन्धाता ब्रह्मन् त्वमसि विश्वसृक् तेजोद
स्त्वमस्यग्नेर्वर्चोदास्त्वमसि सूर्यस्य द्युम्नोदास्त्वमसि चन्द्रमस उपयामगृहीतोऽसि
ब्रह्मणे त्वामहस ओमित्यात्मानँय्युञ्जीतैतद्वै महोपनिषदं देवानाङ्गुह्यँय्य
एवँव्वेद ब्रह्मणो महिमानमाप्नोति तस्माद् ब्रह्मणो महिमानमित्युपनिषत् ॥(78)

तस्यैवॅंव्विदुषो यज्ञस्यात्मा यजमानश्श्रद्धा पत्नी शरीरमिध्ममुरो वेदिर्लोमानि बर्हिर्वेदश्शिखाहृदयँय्यूपः काम आज्यं मन्युः पशुस्तपोऽग्निश्शमयिता दक्षिणा वाग्घोता प्राण उद्गाता चक्षुरध्वर्युर्मनो ब्रह्मा श्रोत्रमग्नीद्यावद्ध्रियते सादीक्षा यदश्नाति यत्पिबति तदस्य सोमपानँ य्यद्रमते तदुपसदो यत्सञ्चरत्यु पविशत्युत्तिष्ठते च स प्रवर्ग्यो यन्मुखं तदाहवनीयो यदस्य विज्ञानं तज्जुहोति यत्सायं प्रातरत्ति तत्समिधो यत्सायं प्रातर्मध्यन्दिनञ्च तानि सवनानि ये अहोरात्रे ते दर्श पूर्णमासौ येऽर्धमासाश्च मासाश्च ते चातुर्मास्यानि य ऋतवस्ते पशुबन्धा ये सँव्वत्सराश्च परिवत्सरा श्च तेऽह र्गणास्सर्व वेदसँव्वा एतत्सत्रँयन्मरणं तदवभृथ एतद्वै जरामर्यमग्निहोत्रँ सत्रँय्य एवँव्विद्वानुदगयने प्रमीयते देवानामेव महिमानँ गत्वाऽऽदित्यस्य सायुज्यं गच्छत्यथ यो दक्षिणे प्रमीयते पितृणामेव महिमानङ्गत्वा चन्द्रमसस्सायुज्यं गच्छत्येतौ वै सूर्या चन्द्रमसोर्महिमानौ ब्राह्मणो विद्वानभिजयाति तस्माद् ब्रह्मणो महिमा नमाप्नोति तस्माद् ब्रह्मणो महिमानमित्युपनिषत् ॥(79)

सहनाववतु । सहनौ भुनक्तु । सह वीर्यं करवावहै । तेजस्वि नावधीतमस्तु मा विद्विषावहै । ओं शान्तिश्शान्तिश्शान्तिः ॥

॥ हरिः ओ(3)म् ॥

॥ तैत्तिरीयोपनिषदि द्वितीयः प्रश्नस्समाप्तः ॥

॥ तैत्तिरीयोपनिषत् समाप्ता ॥

श्रीः

॥ नारायणोपनिषत् ॥

अथ पुरुषोह वै नारायणोऽकामयत प्रजास्सृजेयेति । नारायणा त्प्राणो जायते। मनस्सर्वेन्द्रियाणिच । खं वायुर्ज्योतिरापः पृथिवी विश्वस्य धारिणी । नारायणाद् ब्रह्मा जायते । नारायणाद्रुद्रो जायते । नारायणादिन्द्रो जायते । नारायणात्प्रजापतयः प्रजायन्ते । नारायणाद् द्वादशादित्या रुद्रा वसवस्सर्वाणि च छन्दाँसि । नारायणादेव समुत्पद्यन्ते । नारायणात्प्रवर्तन्ते । नारायणेप्रलीयन्ते । एतदृग्वेदशिरो योऽधीते । अथ नित्यो नारायणः । ब्रह्मा नारायणः । शिवश्च नारायणः। शक्रश्च नारायणः । कालश्च नारायणः । दिशश्च नारायणः । विदिशश्च नारायणः । ऊर्ध्वं चनारायणः । अधश्चनारायणः । अन्तर्बहिश्च नारायणः। नारायण एवेदँ सर्वम् ।

यद्भूतं यच्च भव्यम् । निष्कळङ्को निर्विकल्पो निरञ्जनो निराख्यातश्शुद्धो देव एको नारायणः । न द्वितीयोऽस्ति कश्चित् । य एवँव्वेद । स विष्णुरेव भवति स विष्णुरेव भवति । एतद्यजुर्वेद शिरोयोऽधीते। ओमित्यग्रे व्याहरेत् । नम इति पश्चात् । नारायणायेत्युपरिष्टात् । ओमित्येकाक्षरम्। नम इति द्वे अक्षरे । नारायणेति पञ्चाक्षराणि । एतद्वै नारायण स्याष्टाक्षरं पदम्। यो हवै नारायण स्याष्टाक्षरं पदमध्येति । अनपब्रवस्सर्वमायुरेति। विन्दते प्राजापत्यं रायस्पो षंगौपत्यम्। ततोऽमृतत्वमश्नुते ततोऽमृतत्वमश्नुत इति । य एवँव्वेद । एतत्सामवेद शिरोयोऽधीते । प्रत्यगानन्दं ब्रह्मपुरुषं प्रणवस्स्वरूपम् । अकार उकार मकार इति । तानेकधा समभरत् तदेतदोमिति । यमुक्त्वा मुच्यते योगी जन्म संसार बन्धनात् । ओं नमो नारायणायेति मन्त्रोपासकः। वैकुण्ठ भुवन लोकङ्गमिष्यति । तदिदं पुरं पुण्डरीकं विज्ञानघनम्। तस्मात्तटिदाभमात्रम्। ब्रह्मण्यो देवकीपुत्रो ब्रह्मण्यो मधुसूदनोम् । सर्वभूतस्थ मेकं नारायणम् । कारणरूपमकारं परं ब्रह्मोम् । एतदथर्वशिरो योऽधीते । प्रातरधीयानो रात्रिकृतं पापं नाशयति । सायम धीयानो दिवसकृतं पापं नाशयति। सायं प्रातर धीयानो पापोऽपापो भवति । माध्यन्दिनमादित्याभिमुखोऽ धीयानः । पञ्चमहापातकोपपातकात् प्रमुच्यते । सर्व वेदपारायण पुण्यं लभते । नारायण सायुज्य मवाप्नोति नारायणसायुज्यमवाप्नोति । य एवंव्वेद । इत्युपनिषत् ॥

॥ वेदारंभः ॥

अग्नि मीळे पुरोहितँय्यज्ञस्य देवमृत्विजम् । होतारं रत्नधातमम् ॥

इषे त्वोर्जेत्वा वायवस्थोपायवस्थ देवो वस्सविता प्रार्पयतु श्रेष्ठतमायकर्मण आप्यायध्वमघ्निया देवभागमूर्जस्वतीः पयस्वतीः प्रजावतीरनमीवा अयक्ष्मामावस्तेनईशत माघशँसो रुद्रस्य हेतिः परिवो वृणक्तु ध्रुवा अस्मिन् गोपतौ स्यात बह्वीर्यजमानस्य पशून् पाहि ॥

अग्न आयाहि वीतये गृणानो हव्यदातये । निहोता सथ्सि बर्हिषि ॥

शन्नो देवीरभिष्टय आपो भवन्तु पीतये । शँय्योरभिस्रवन्तु नः ॥

॥ यजुर्वेद पारायण पूर्तिः ॥

समुद्र उदरमन्तरिक्षं पायुर्द्यावा पृथिवी आण्डौ ग्रावा शेपस्सोमो रेतो यज्जञ्जभ्यते तद्विद्योतते यद्विधूनुते तत्स्थनयति यन्मेहति तद्वर्षति वागेवास्य वागहर्वा अश्वस्य जायमानस्य महिमा पुरस्ताज्जायते रात्रिरेनं महिमा पश्चादनुजायत एतौवै महिमानाव श्वमभि तस्संब भूवतुर् हयो देवानवहदर्वासुरान् वाजी गन्धर्वा अश्वो

मनुष्यान्त्समुदो वा अश्वस्य योनिस्समुद्रो बन्धुः ॥

यद्दर्शपूर्णमासौ यजते । अश्वस्यैव मेध्यस्य पदे पदे जुहोति । एतदनुकृतिह स्म वैपुरा । अश्वस्य मेध्यस्य पदे पदे जुह्वति । यो वा अश्वस्य मेध्यस्य विवर्तनं वेद । अश्वस्यैव मेध्यस्य विवर्तने विवर्तने जुहोति । असौ वा आदित्योऽश्वः । स आहवनीयमागच्छति । तद्विवर्तते । यदग्निहोत्रं जुहोति । अश्वस्यैव मेध्यस्य विवर्तने विवर्तने जुहोति । एतदनुकृतिहस्मवै पुरा । अश्वस्य मेध्यस्य विवर्तने विवर्तने जुह्वति ॥

यदेकादशेऽहन् प्रवृज्यते । इन्द्रो भूत्वा त्रिष्टुभमेति । यद्द्वादशेऽहन् प्रवृज्यते । सोमो भूत्वा सुत्यमेति । यत्पुरस्तादुपसदां प्रवृज्यते। तस्मादितः पराङमूँल्लोकाँ स्तपन्नेति। यदुपरिष्टादुपसदां प्रवृज्यते । तस्माद मुतोऽर्वाङिमाँल्लोकाँ स्तपन्नेति । य एवँव्वेद । ऐवतपति ॥

तस्यैवात्मा पदवित्तं विदित्वा । न कर्मणा लिप्यते पापकेन । पञ्च पञ्चाशतःस्त्रिवृतस्सँव्वथ्सराः । पञ्च पञ्चाशद्भः पञ्चदशाः। पञ्च पञ्चाशतस्सप्त दशाः। पञ्चपञ्चाशत एकविँ शाः । विश्वसृजाँ सहस्र संवथ्सरम् । एतेन वै विश्वसृज इदँव्विश्वमसृजन्त । यद्विश्वमसृजन्त । तस्माद्विश्वसृजः । विश्वमेनानुप्रजायते । ब्रह्मणस्सायुज्यँ सलोकताँ य्यन्ति। एतासामेव देवतानाँ सायुज्यम् । सार्ष्टिताँ समान लोकताँय्यन्ति । य एतदुपयन्ति । ये चैनत्प्राहुः । येभ्यश्चैनत् प्राहुः । ओम् ॥

तस्यैवँव्विदुषो – See page No. 32

यस्य स्मृत्या च नामोक्त्या तपो यज्ञ क्रियादिषु । न्यूनं संपूर्णतां यातु सद्यो वन्दे तमच्युतम् । इति विद्यातपो योनिः अयोनिर्विष्णुरव्ययः । वाग्यज्ञेनार्थितो देवः प्रीयतां मे जनार्दनः । श्रीजनार्दनः प्रीयताम् । वेदाक्षराणि यावन्ति पठितानि द्विजातिभिः । तावन्ति हरिनामानि कीर्तितानि न संशयः । वेदमेव जपेन्नित्यं यथाकालमतन्द्रितः । तह्यस्याहुः परं धर्म उपधर्मोऽन्य उच्यते । प्रायश्चित्तान्यशेषाणि तपः कर्मात्मकानि वै। यानि तेषामशेषाणां कृष्णानुस्मरणं परम् । स्वर मात्रा विहीनन्तु पदाक्षर विवर्जितः । न्यूनातिरिक्तं यत्किञ्चित् आभिर्गीर्भिरुदीरयेत् ॥

प्रातस्सन्ध्योपस्थान मन्त्रः

मित्रस्य चर्षणी धृतश्श्रवो देवस्य सानसिम्। सत्यं चित्रश्रवस्तमम्। मित्रो जनान् यातयति प्रजानन् मित्रो धातार पृथिवीमुत द्याम्। मित्रः कृष्टीरनिमिषाऽ भिचष्टे सत्याय हव्यं घृतवद्विधेम। प्रसमित्र मर्तो अस्तु प्रयस्वान् यस्त आदित्य शिक्षति व्रतेन । न हन्यते न जीयते त्वोतो नैनम ँहो अश्नोत्यन्तितो न दूरात् ॥

माध्याह्निक उपस्थान मन्त्रः

आसत्येनरजसावर्तमानो निवेशयन्नमृतं मर्त्यञ्च । हिरण्ययेन सविता रथेनादेवो याति भुवना विपश्यन् । उद्वयं तमसस्परि पश्यन्तो ज्योतिरुत्तरम् । देव न्देवत्रा सूर्यमगन्म ज्योतिरुत्तमम् ।उदुत्यं जातवेदसं देवं वहन्ति केतवः । दृशेविश्वा य सूर्यं । चित्रन्देवानामुदगादनीकं चक्षुर्मित्रस्य वरुणस्याग्नेः । आप्राद्यावा पृथिवी अन्तरिक्ष ँ सूर्य आत्मा जगतस्तस्थुषश्च। तच्चक्षुर्देवहितं पुरस्ताच्छु क्रमुच्चरत्। पश्येम शरदश्शतं जीवेम शरदश्शतं नन्दाम शरद श्शतं मोदाम शरदश्शतं भवाम शरदश्शतँ श्रृणवाम शरदश्शतं प्रब्रवाम शरदश्शतमअजी तास्स्याम शरदश्शतम् ज्योक् च सूर्यं दृशे । य उदगान्महतोऽर्णवा द्विभ्राजमान श्शरिरस्य मध्यात् समावृष भो लोहिताक्षस्सूर्यो विपश्चिन्मनसा पुनातु ॥

सायं सन्ध्योपस्थानमन्त्रः

इमं मे वरुणश्श्रुधीहवमद्या च मृडय। त्वामवस्युराचके। तत्वायामि ब्रह्मणा वन्दमानस्तदाशास्ते यजमानो हविर्भिः। अहेडमानो वरुणेहबोध्यु रुशँसमान आयुः प्रमोषीः । यच्छिद्धिते विशो यथाप्रदेव वरुणव्रतम् । मिनीमसि द्यवि द्यवि । यत्किञ्चेदं वरुण दैव्ये जनेऽभिद्रोहं मनुष्या श्चरामसि । अचित्ती यत्तव धर्मायुयोपिम मानस्तस्मादेनसो देवरीरिषः । कितवासो यदिरिपुर्न दीवि यद्वा घा सत्यमुतयन्न विद्म । सर्वाता विष्य शिथिरेव देवाथातेस्याम वरुण प्रियासः॥

॥ श्रीविष्णवे परमात्मने नमः ॥

॥ श्रीविष्णुसहस्रनामस्तोत्रम् ॥

1

॥ हरिः ओं ॥

शुक्लाम्बरधरं विष्णुं शशिवर्णं चतुर्भुजम् ।
प्रसन्नवदनं ध्यायेत् सर्वविघ्नोपशान्तये ॥१॥

यस्य द्विरदवक्त्राद्याः पारिषद्याः परश्शतम् ।
विघ्नं निघ्नन्ति सततं विष्वक्सेनं तमाश्रये ॥२॥

व्यासं वसिष्ठनप्तारं शक्तेः पौत्रमकल्मषम् ।
पराशरात्मजं वन्दे शुकतातं तपोनिधिम् ॥३॥

व्यासाय विष्णुरूपाय व्यासरूपाय विष्णवे ।
नमो वै ब्रह्मनिधये वासिष्ठाय नमो नमः ॥४॥

अविकाराय शुद्धाय नित्याय परमात्मने ।
सदैकरूपरूपाय विष्णवे सर्वजिष्णवे ॥५॥

यस्य स्मरणमात्रेण जन्मसंसारबन्धनात् ।
विमुच्यते नमस्तस्मै विष्णवे प्रभविष्णवे ॥६॥

ओं नमो विष्णवे प्रभविष्णवे ॥

2

श्रीवैशम्पायन उवाच

श्रुत्वा धर्मानशेषेण पावनानि च सर्वशः ॥
युधिष्ठिरः शान्तनवं पुनरेवाभ्यभाषत ॥१॥

युधिष्ठिर उवाच

किमेकं दैवतं लोके किं वाऽप्येकं परायणम् ।
स्तुवन्तः कं कमर्चन्तः प्राप्नुयुर्मानवाश्शुभम् ॥२॥

को धर्मः सर्वधर्माणां भवतः परमो मतः ।
किं जपन् मुच्यते जन्तुर्जन्मसंसार बन्धनात् ॥३॥

श्रीभीष्म उवाच

जगत्प्रभुं देवदेवमनन्तं पुरुषोत्तमम् ।
स्तुवन्नामसहस्रेण पुरुषः सततोत्थितः ॥४॥

तमेव चार्चयन्नित्यं भक्त्या पुरुषमव्ययम् ।
ध्यायन् स्तुवन्नमस्यंश्च यजमानस्तमेव च ॥५॥

अनादिनिधनं विष्णुं सर्वलोकमहेश्वरम् ।
लोकाध्यक्षं स्तुवन्नित्यं सर्वदुःखातिगो भवेत् ॥६॥

ब्रह्मण्यं सर्वधर्मज्ञं लोकानां कीर्तिवर्धनम् ।
लोकनाथं महद्भूतं सर्वभूतभवोद्भवम् ॥७॥

एष मे सर्वधर्माणां धर्मोऽधिकतमो मतः ।
यद्भक्त्या पुण्डरीकाक्षं स्तवैरर्चेन्नरः सदा ॥८॥

परमं यो महत्तेजः परमं यो महत्तपः ।
परमं यो महद्ब्रह्म परमं यः परायणम् ॥९॥

पवित्राणां पवित्रं यो मङ्गळानां च मङ्गळम् ।
दैवतं देवतानां च भूतानां योऽव्ययः पिता ॥१०॥

यतः सर्वाणि भूतानि भवन्त्यादियुगागमे ।
यस्मिंश्च प्रलयं यान्ति पुनरेव युगक्षये ॥११॥

तस्य लोकप्रधानस्य जगन्नाथस्य भूपते ।
विष्णोर्नामसहस्रं मे श्रृणु पापभयापहम् ॥१२॥

यानि नामानि गौणानि विख्यातानि महात्मनः ।
ऋषिभिः परिगीतानि तानि वक्ष्यामि भूतये ॥१३॥

विष्णोर्नामसहस्रस्य वेदव्यासो महान् ऋषिः ।
छन्दोऽनुष्टुप्तथा देवो भगवान् देवकीसुतः ॥

अमृतांशूद्भवो बीजं शक्तिर्देवकिनन्दनः ।
त्रिसामा हृदयं तस्य शान्त्यर्थे विनियुज्यते ॥

विष्णुं जिष्णुं महाविष्णुं प्रभविष्णुं महेश्वरम् ।
अनेकरूपदैत्यान्तं नमामि पुरुषोत्तमम् ॥

अस्य श्रीविष्णोर्दिव्यसहस्रनामस्तोत्र महामन्त्रस्य। वेदव्यासो भगवानृषिः । अनुष्टुप् छन्दः । श्रीमहाविष्णुः परमात्मा श्रीमन्नारायणो देवता । अमृतांशूद्भवो

भानुरिति बीजम् । देवकीनन्दनः स्रष्टेति शक्तिः । उद्भवः क्षोभणो देव इति परमो मन्त्रः । शङ्खभृन्नन्दकी चक्रीति कीलकम् । शार्ङ्गधन्वा गदाधर इत्यस्त्रम् । रथाङ्गपाणिरक्षोभ्य इति नेत्रम्। त्रिसामा सामगः सामेति कवचम् । आनन्दं परब्रह्मेति योनिः । ऋतुः सुदर्शनः काल इति दिग्बन्धः । श्री विश्वरूप इति ध्यानम् । श्रीमहाविष्णु कैङ्कर्य रूपे (प्रीत्यर्थे) श्रीसहस्रनामजपे विनियोगः ।

ध्यानम्

क्षीरोदन्वत्प्रदेशे शुचिमणिविलसत्सैकते मौक्तिकानां
मालाक्लृप्तासनस्थः स्फटिकमणिनिभैर्मौक्ति कैर्मण्डिताङ्गः ।
शुभ्रैरभ्रैरदभ्रैरुपरि विरचितै र्मुक्त पीयूषवर्षैः ।
आनन्दी नः पुनीयादरिनलिनगदाशङ्ख पाणिर्मुकुन्दः ॥

भूः पादौ यस्य नाभिर्वियदसुरनिलश्चन्द्रसूर्यौ च नेत्रे
कर्णावाशाः शिरो द्यौर्मुखमपि दहनो यस्य वास्तेयमब्धिः ।
अन्तःस्थं यस्य विश्वं सुरनरखगगोभोगिगन्धर्व दैत्यै
श्चित्रं रंरम्यते तं त्रिभुवनवपुषं विष्णुमीशं नमामि ॥

शान्ताकारं भुजगशयनं पद्मनाभं सुरेशं
विश्वाधारं गगनसदृशं मेघवर्णं शुभाङ्गम् ।
लक्ष्मीकान्तं कमलनयनं योगिहृद्ध्यानगम्यं
वन्दे विष्णुं भवभयहरं सर्वलोकैकनाथम् ॥

मेघश्यामं पीतकौशेयवासं
श्रीवत्साङ्कं कौस्तुभोद्भासिताङ्गम् ।
पुण्योपेतं पुण्डरीकायताक्षं
विष्णुं वन्दे सर्वलोकैकनाथम् ॥

सशङ्खचक्रं सकिरीटकुण्डलं सपीतवस्त्रं सरसीरुहेक्षणम् ।
सहारवक्षः स्थलशोभिकौस्तुभं नमामि विष्णुं शिरसा चतुर्भुजम् ॥

छायायां पारिजातस्य हेमसिंहासनोपरि ।
आसीनमम्बुदश्याम मायताक्षमलंकृतम् ॥

चन्द्राननं चतुर्बाहुं श्रीवत्साङ्कितवक्षसम् ।
रुक्मिणीसत्यभामाभ्यां सहितं कृष्णमाश्रये ॥

नामसहस्रप्रारम्भः

ॐ विश्वं विष्णुर्वषट्कारो भूतभव्यभवत्प्रभुः ।
भूतकृद् भूतभृद्भावो भूतात्मा भूतभावनः ॥१॥

पूतात्मा परमात्मा च मुक्तानां परमागतिः ।
अव्ययः पुरुषस्साक्षी क्षेत्रज्ञोऽक्षर एव च ॥२॥

योगो योगविदां नेता प्रधानपुरुषेश्वरः ।
नारसिंहवपुः श्रीमान् केशवः पुरुषोत्तमः ॥३॥

सर्वश्शर्वश्शिवस्थाणुर्भूतादिर्निधिरव्ययः ।
सम्भवो भावनो भर्ता प्रभवः प्रभुरीश्वरः ॥४॥

स्वयम्भूश्शम्भुरादित्यः पुष्कराक्षो महास्वनः ।
अनादिनिधनो धाता विधाता धातुरुत्तमः ॥५॥

अप्रमेयो हृषीकेशः पद्मनाभोऽमरप्रभुः ।
विश्वकर्मा मनुस्त्वष्टा स्थविष्ठस्स्थविरो ध्रुवः ॥६॥

अग्राह्यश्शाश्वतः कृष्णो लोहिताक्षः प्रतर्दनः ।
प्रभूत स्त्रिककुद्धाम पवित्रं मङ्गळं परम् ॥७॥

ईशानः प्राणदः प्राणो ज्येष्ठश्श्रेष्ठः प्रजापतिः ।
हिरण्यगर्भो भूगर्भो माधवो मधुसूदनः ॥८॥

ईश्वरो विक्रमी धन्वी मेधावी विक्रमः क्रमः ।
अनुत्तमो दुराधर्षः कृतज्ञः कृतिरात्मवान् ॥९॥

सुरेशश्शरणं शर्म विश्वरेताः प्रजाभवः ।
अहस्संवत्सरो व्याळः प्रत्ययस्सर्वदर्शनः ॥१०॥

अजस्सर्वेश्वरस्सिद्धः सिद्धिस्सर्वादिरच्युतः ।
वृषाकपिरमेयात्मा सर्वयोगविनिस्सृतः ॥११॥

वसुर्वसुमनास्सत्यस्समात्मा सम्मितस्समः ।
अमोघः पुण्डरीकाक्षो वृषकर्मा वृषाकृतिः ॥१२॥

रुद्रो बहुशिरा बभ्रुर्विश्वयोनिश्शुचिश्रवाः ।
अमृतश्शाश्वतस्स्थाणु र्वरारोहो महातपाः ॥१३॥

सर्वगः सर्वविद्भानुः विष्वक्सेनो जनार्दनः ।
वेदो वेदविदव्यङ्गो वेदाङ्गो वेदवित्कविः ॥१४॥

लोकाध्यक्षस्सुराध्यक्षो धर्माध्यक्षः कृताकृतः।
चतुरात्मा चतुर्व्यूहश्चतुर्दंष्ट्रश्चतुर्भुजः ॥१५॥

भ्राजिष्णुर्भोजनं भोक्ता सहिष्णुः जगदादिजः ।

अनघो विजयो जेता विश्वयोनिः पुनर्वसुः ॥१६॥

उपेन्द्रो वामनः प्रांशुः अमोघश्शुचिरूर्जितः ।
अतीन्द्रस्सङ्ग्रहस्सर्गो धृतात्मा नियमो यमः ॥१७॥

वेद्यो वैद्यस्सदायोगी वीरहा माधवो मधुः ।
अतीन्द्रियो महामायो महोत्साहो महाबलः ॥१८॥

महाबुद्धिर्महावीर्यो महाशक्तिर्महाद्युतिः
अनिर्देश्यवपुः श्रीमान् अमेयात्मा महाद्रिधृत् ॥१९॥

महेष्वासो महीभर्ता श्रीनिवासस्सतां गतिः ।
अनिरुद्धः सुरानन्दो गोविन्दो गोविदां पतिः ॥२०॥

मरीचिर्दमनो हंसः सुपर्णो भुजगोत्तमः
हिरण्यनाभस्सुतपाः पद्मनाभः प्रजापतिः ॥२१॥

अमृत्युस्सर्वदृक् सिंहः सन्धाता सन्धिमान् स्थिरः ।
अजो दुर्मर्षणश्शास्ता विश्रुतात्मा सुरारिहा ॥२२॥

गुरुर्गुरुतमो धाम सत्यस्सत्यपराक्रमः ।
निमिषोऽनिमिषस्स्रग्वी वाचस्पतिरुदारधीः ॥२३॥

अग्रणीर्ग्रामणीः श्रीमान् न्यायो नेता समीरणः ।
सहस्रमूर्धा विश्वात्मा सहस्राक्षः सहस्रपात् ॥२४॥

आवर्तनो निवृत्तात्मा संवृतस्संप्रमर्दनः ।
अहस्संवर्तको वह्निरनिलो धरणीधरः ॥२५॥

सुप्रसादः प्रसन्नात्मा विश्वसृग्विश्वभुग्विभुः ।
सत्कर्ता सत्कृतस्साधुर्जह्नुर्नारायणो नरः ॥२६॥

असङ्ख्येयो ऽप्रमेयात्मा विशिष्टश्शिष्टकृच्छुचिः ।
सिद्धार्थस्सिद्धसङ्कल्पः सिद्धिदस्सिद्धिसाधनः ॥२७॥

वृषाही वृषभो विष्णुः वृषपर्वा वृषोदरः ।
वर्धनो वर्धमानश्च विविक्तः श्रुतिसागरः ॥२८॥

सुभुजो दुर्धरो वाग्मी महेन्द्रो वसुदो वसुः ।
नैकरूपो बृहद्रूपः शिपिविष्टः प्रकाशनः ॥२९॥

ओजस्तेजो द्युतिधरः प्रकाशात्मा प्रतापनः ।
ऋद्धस्स्पष्टाक्षरो मन्त्रः चन्द्रांशुर्भास्करद्युतिः ॥३०॥

अमृतांशूद्भवो भानुः शशबिन्दुस्सुरेश्वरः ।
औषधं जगतस्सेतुः सत्यधर्मपराक्रमः ॥३१॥

भूतभव्यभवन्नाथः पवनः पावनोऽनलः ।
कामहा कामकृत्कान्तः कामः कामप्रदः प्रभुः ॥३२॥

युगादिकृद्युगावर्तो नैकमायो महाशनः ।
अदृश्यो व्यक्तरूपश्च सहस्रजिदनन्तजित् ॥३३॥

इष्टोऽविशिष्टश्शिष्टेष्टः शिखण्डी नहुषो वृषः ।
क्रोधहा क्रोधकृत्कर्ता विश्वबाहुर्महीधरः ॥३४॥

अच्युतः प्रथितः प्राणः प्राणदो वासवानुजः ।
अपान्निधि रधिष्ठानमप्रमत्तः प्रतिष्ठितः ॥३५॥

स्कन्दस्स्कन्दधरो धुर्यो वरदो वायुवाहनः ।
वासुदेवो बृहद्भानुरादिदेवः पुरन्दरः ॥३६॥

अशोकस्तारणस्तारः शूरः शौरिर्जनेश्वरः ।
अनुकूलः शतावर्तः पद्मी पद्मनिभेक्षणः ॥३७॥

पद्मनाभो ऽरविन्दाक्षः पद्मगर्भः शरीरभृत् ।
महर्द्धिःऋद्धो वृद्धात्मा महाक्षो गरुडध्वजः ॥३८॥

अतुलः शरभो भीमः समयज्ञो हविर्हरिः ।
सर्वलक्षण लक्षण्यो लक्ष्मीवान् समितिञ्जयः ॥३९॥

विक्षरो रोहितो मार्गो हेतुर्दामोदरस्सहः ।
महीधरो महाभागो वेगवानमिताशनः ॥४०॥

उद्भवः क्षोभणो देवः श्रीगर्भः परमेश्वरः ।
करणं कारणं कर्ता विकर्ता गहनो गुहः ॥४१॥

व्यवसायो व्यवस्थानः संस्थानः स्थानदो ध्रुवः ।
परर्द्धिः परमस्पष्टः तुष्टः पुष्टः शुभेक्षणः ॥४२॥

रामो विरामो विरतो मार्गो नेयो नयोऽनयः ।
वीरश्शक्तिमतां श्रेष्ठो धर्मो धर्मविदुत्तमः ॥४३॥

वैकुण्ठः पुरुषः प्राणः प्राणदः प्रणमः पृथुः ।
हिरण्यगर्भश्शत्रुघ्नो व्याप्तो वायुरधोक्षजः ॥४४॥

ऋतुस्सुदर्शनः कालः परमेष्ठी परिग्रहः ।

उग्रस्संवत्सरो दक्षो विश्रामो विश्वदक्षिणः ॥४५॥

विस्तारः स्थावरस्थाणुः प्रमाणं बीजमव्ययम् ।
अर्थोऽनर्थो महाकोशो महाभोगो महाधनः ॥४६॥

अनिर्विण्णः स्थविष्ठो भूर्धर्मयूपो महामखः ।
नक्षत्रनेमि र्नक्षत्री क्षमः क्षामस्समीहनः ॥४७॥

यज्ञ इज्यो महेज्यश्च क्रतुस्सत्रं सताङ्गतिः ।
सर्वदर्शी निवृत्तात्मा सर्वज्ञो ज्ञानमुत्तमम् ॥४८॥

सुव्रतः सुमुखस्सूक्ष्मः सुघोषः सुखदः सुहृत् ।
मनोहरो जितक्रोधो वीरबाहुः विदारणः ॥४९॥

स्वापनस्स्ववशो व्यापी नैकात्मा नैककर्मकृत् ।
वत्सरो वत्सलो वत्सी रत्नगर्भो धनेश्वरः ॥५०॥

धर्मगुब्धर्मकृद्धर्मी सदक्षरमसत्क्षरम् ।
अविज्ञाता सहस्रांशुः विधाता कृतलक्षणः ॥५१॥

गभस्तिनेमिस्सत्त्वस्थस्सिंहो भूतमहेश्वरः ।
आदिदेवो महादेवो देवेशो देवभृद्गुरुः ॥५२॥

उत्तरो गोपतिर्गोप्ता ज्ञानगम्यः पुरातनः ।
शरीरभूतभृद्भोक्ता कपीन्द्रो भूरिदक्षिणः ॥५३॥

सोमपोऽमृतपः सोमः पुरुजित्पुरुसत्तमः ।
विनयो जयः सत्यसंधो दाशार्हः सात्वतां पतिः ॥५४॥

जीवो विनयिता साक्षी मुकुन्दोऽमितविक्रमः ।
अम्भोनिधिरनन्तात्मा महोदधिशयोऽन्तकः ॥५५॥

अजो महार्हः स्वाभाव्यो जितामित्रः प्रमोदनः ।
आनन्दो नन्दनो नन्दः सत्यधर्मा त्रिविक्रमः ॥५६॥

महर्षिः कपिलाचार्यः कृतज्ञो मेदिनीपतिः ।
त्रिपदस्त्रिदशाध्यक्षो महाश्रृङ्गः कृतान्तकृत् ॥५७॥

महावराहो गोविन्दः सुषेणः कनकाङ्गदी ।
गुह्यो गभीरो गहनो गुप्तश्चक्रगदाधरः ॥५८॥

वेधाः स्वाङ्गोऽजितः कृष्णो दृढः संकर्षणोऽच्युतः ।
वरुणो वारुणो वृक्षः पुष्कराक्षो महामनाः ॥५९॥

भगवान् भगहा नन्दी वनमाली हलायुधः ।
आदित्यो ज्योतिरादित्यः सहिष्णुर्गतिसत्तमः ॥६०॥

सुधन्वा खण्डपरशु र्दारुणो द्रविणप्रदः ।
दिविस्पृक्सर्वदृग्व्यासो वाचस्पतिरयोनिजः ॥६१॥

त्रिसामा सामगः साम निर्वाणं भेषजं भिषक् ।
संन्यासकृच्छमः शान्तो निष्ठा शान्तिः परायणम् ॥६२॥

शुभाङ्गः शान्तिदः स्रष्टा कुमुदः कुवलेशयः ।
गोहितो गोपतिर्गोप्ता वृषभाक्षो वृषप्रियः ॥६३॥

अनिवर्ती निवृत्तात्मा संक्षेप्ता क्षेमकृच्छिवः ।
श्रीवत्सवक्षाः श्रीवासः श्रीपतिः श्रीमतां वरः ॥६४॥

श्रीदः श्रीशः श्रीनिवासः श्रीनिधिः श्रीविभावनः ।
श्रीधरः श्रीकरः श्रेयः श्रीमाँल्लोकत्रयाश्रयः ॥६५॥

स्वक्षः स्वङ्गः शतानन्दो नन्दिर्ज्योतिर्गणेश्वरः ।
विजितात्मा विधेयात्मा सत्कीर्तिश्छिन्नसंशयः ॥६६॥

उदीर्णः सर्वतश्चक्षु रनीशः शाश्वतस्स्थिरः ।
भूशयोभूषणो भूतिः अशोकः शोकनाशनः ॥६७॥

अर्चिष्मानर्चितः कुम्भो विशुद्धात्मा विशोधनः ।
अनिरुद्धोऽप्रतिरथः प्रद्युम्नोऽमितविक्रमः ॥६८॥

कालनेमिनिहा शौरिः शूरः शूरजनेश्वरः ।
त्रिलोकात्मा त्रिलोकेशः केशवः केशिहा हरिः ॥६९॥

कामदेवः कामपालः कामी कान्तः कृतागमः ।
अनिर्देश्यवपु विष्णुर्वीरोऽ नन्तो धनंजयः ॥७०॥

ब्रह्मण्यो ब्रह्मकृद्ब्रह्मा ब्रह्म ब्रह्मविवर्धनः ।
ब्रह्मविद्ब्राह्मणो ब्रह्मी ब्रह्मज्ञो ब्राह्मणप्रियः ॥७१॥

महाक्रमो महाकर्मा महातेजा महोरगः ।
महाक्रतुर्महायज्वा महायज्ञो महाहविः ॥७२॥

स्तव्यः स्तवप्रियः स्तोत्रं स्तुतः स्तोता रणप्रियः ।
पूर्णः पूरयिता पुण्यः पुण्यकीर्तिरनामयः ॥७३॥

मनोजवस्तीर्थकरो वसुरेता वसुप्रदः ।

वसुप्रदो वासुदेवो वसुर्वसुमना हविः ॥७४॥

सद्गतिः सत्कृतिः सत्ता सद्भूतिः सत्परायणः ।
शूरसेनो यदुश्रेष्ठः सन्निवासः सुयामुनः ॥७५॥

भूतावासो वासुदेवः सर्वासुनिलयोऽनलः ।
दर्पहा दर्पदोऽदृप्तो दुर्धरोऽथापराजितः ॥७६॥

विश्वमूर्तिर्महामूर्ति र्दीप्तमूर्तिरमूर्तिमान् ।
अनेकमूर्तिरव्यक्तः शतमूर्ति श्शताननः ॥७७॥

एको नैकः सवः कः किं यत्तत्पदमनुत्तमम् ।
लोकबन्धुर्लोकनाथो माधवो भक्तवत्सलः ॥७८॥

सुवर्ण वर्णो हेमाङ्गो वराङ्ग श्चन्दनाङ्गदी ।
वीरहा विषमः शून्यो घृताशीरचलश्चलः ॥७९॥

अमानी मानदो मान्यो लोकस्वामी त्रिलोकधृत् ।
सुमेधा मेधजो धन्यः सत्यमेधा धराधरः ॥८०॥

तेजो वृषो द्युतिधरः सर्वशस्त्रभृतां वरः ।
प्रग्रहो निग्रहो व्यग्रो नैकश्रृङ्गो गदाग्रजः ॥८१॥

चतुर्मूर्तिश्चतुर्बाहुश्चतुर्व्यूहश्चतुर्गतिः ।
चतुरात्मा चतुर्भावश्चतुर्वेदविदेकपात् ॥८२॥

समावर्तो निवृत्तात्मा दुर्जयो दुरतिक्रमः ।
दुर्लभो दुर्गमो दुर्गो दुरावासो दुरारिहा ॥८३॥

शुभाङ्गो लोकसारङ्गः सुतन्तुस्तन्तुवर्धनः ।
इन्द्रकर्मा महाकर्मा कृतकर्मा कृतागमः ॥८४॥

उद्भवः सुन्दरः सुन्दो रत्ननाभः सुलोचनः ।
अर्को वाजसनिः श्रृङ्गी जयन्तः सर्वविज्जयी ॥८५॥

सुवर्णबिन्दुरक्षोभ्यः सर्ववागीश्वरेश्वरः ।
महाह्रदो महागर्तो महाभूतो महानिधिः ॥८६॥

कुमुदः कुन्दरः कुन्दः पर्जन्यः पवनोऽनिलः ।
अमृताशो ऽमृतवपुः सर्वज्ञः सर्वतोमुखः ॥८७॥

सुलभः सुव्रतः सिद्धः शत्रुजिच्छत्रुतापनः ।
न्यग्रोधोदुम्बरोऽ श्वत्थः चाणूरान्ध्रनिषूदनः ॥८८॥

4

सहस्रार्चिः सप्तजिह्वः सप्तैधाः सप्तवाहनः ।
अमूर्तिरनघोऽचिन्त्यो भयकृद्भयनाशनः ॥८९॥

अणुर्बृहत्कृशः स्थूलो गुणभृन्निर्गुणो महान् ।
अधृतः स्वधृतः स्वास्यः प्राग्वंशो वंशवर्धनः ॥९०॥

भारभृत्कथितो योगी योगीशः सर्वकामदः ।
आश्रमः श्रमणः क्षामः सुपर्णो वायुवाहनः ॥९१॥

धनुर्धरो धनुर्वेदो दण्डो दमयिताऽदमः ।
अपराजितः सर्वसहो नियन्ता नियमो यमः ॥९२॥

सत्त्ववान् सात्त्विकः सत्यः सत्यधर्मपरायणः ।
अभिप्रायः प्रियार्होऽर्हः प्रियकृत्प्रीतिवर्धनः ॥९३॥

विहायसगतिर्ज्योतिः सुरुचिर्हुतभुग्विभुः ।
रविर्विरोचनः सूर्यः सविता रविलोचनः ॥९४॥

अनन्त हुतभुग्भोक्ता सुखदो नैकदोऽग्रजः ।
अनिर्विण्णः सदामर्षी लोकाधिष्ठान मद्भुतः ॥९५॥

सनात्सनातनतमः कपिलः कपिरव्ययः ।
स्वस्तिदः स्वस्तिकृत्स्वस्ति स्वस्तिभुक्स्वस्तिदक्षिणः ॥९६॥

अरौद्रः कुण्डली चक्री विक्रम्यूर्जितशासनः ।
शब्दातिगः शब्दसहः शिशिरः शर्वरीकरः ॥९७॥

अक्रूरः पेशलो दक्षो दक्षिणः क्षमिणां वरः ।
विद्वत्तमो वीतभयः पुण्यश्रवणकीर्तनः ॥९८॥

उत्तारणो दुष्कृतिहा पुण्यो दुःस्वप्ननाशनः।
वीरहा रक्षणः सन्तो जीवनः पर्यवस्थितः ॥९९॥

अनन्तरूपो ऽनन्तश्रीर्जितमन्युर्भयापहः ।
चतुरस्रो गभीरात्मा विदिशो व्यादिशो दिशः ॥१००॥

अनादिर्भूर्भुवो लक्ष्मीः सुवीरो रुचिराङ्गदः ।
जननो जनजन्मादिः भीमो भीमपराक्रमः ॥१०१॥

आधारनिलयो धाता पुष्पहासः प्रजागरः ।
ऊर्ध्वगः सत्पथाचारः प्राणदः प्रणवः पणः ॥१०२॥

प्रमाणं प्राणनिलयः प्राणभृत्प्राणजीवनः ।

तत्वं तत्त्वविदेकात्मा जन्ममृत्युजरातिगः ॥१०३॥

भूर्भुवः स्वस्तरुस्तारः सविता प्रपितामहः ।
यज्ञो यज्ञपतिर्यज्वा यज्ञाङ्गो यज्ञवाहनः ॥१०४॥

यज्ञभृद्यज्ञकृद्यज्ञी यज्ञभुग्यज्ञसाधनः ।
यज्ञान्तकृद्यज्ञगु ह्यमन्नमन्नाद एव च ॥१०५॥

आत्मयोनिः स्वयंजातो वैखानः सामगायनः ।
देवकीनन्दनः स्रष्टा क्षितीशः पापनाशनः ॥१०६॥

शङ्खभृन्नन्दकी चक्री शार्ङ्गधन्वा गदाधरः ।
रथाङ्गपाणिरक्षोभ्यः सर्वप्रहरणायुधः ॥१०७॥

श्री सर्वप्रहरणायुध ओं नम इति ॥

वनमाली गदी शार्ङ्गी शङ्खी चक्री च नन्दकी ।
श्रीमान् नारायणो विष्णुर्वासुदेवोऽभिरक्षतु ॥

श्री वासुदेवोऽभिरक्षतु ओं नम इति ॥

फलश्रुतिश्लोकाः

इतीदं कीर्तनीयस्य केशवस्य महात्मनः ।
नाम्नां सहस्रं दिव्यानामशेषेण प्रकीर्तितम् ॥१॥

य इदं श्रृणुयान्नित्यं यश्चापि परिकीर्तयेत् ।
नाशुभं प्राप्नुयात् किञ्चित् सोऽमुत्रेह च मानवः ॥२॥

वेदान्तगो ब्राह्मणः स्यात् क्षत्रियो विजयी भवेत् ।
वैश्यो धनसमृद्धः स्याच्छूद्रस्सुखमवाप्नुयात् ॥३॥

धर्मार्थी प्राप्नुयाद्धर्ममर्थार्थी चार्थमाप्नुयात् ।
कामानवाप्नुयात् कामी प्रजार्थी चाप्नुयात् प्रजाः ॥४॥

भक्तिमान् यः सदोत्थाय शुचिस्तद्गतमानसः ।
सहस्रं वासुदेवस्य नाम्नामेतत् प्रकीर्तयेत् ॥५॥

यशः प्राप्नोति विपुलं ज्ञाति प्राधान्यमेव च ।
अचलां श्रियमाप्नोति श्रेयः प्राप्नोत्यनुत्तमम् ॥६॥

न भयं क्वचिदाप्नोति वीर्यं तेजश्च विन्दति ।
भवत्यरोगो द्युतिमान् बलरूपगुणान्वितः ॥७॥

रोगार्तो मुच्यते रोगाद्बद्धो मुच्येत बन्धनात् ।

भयान्मुच्येत भीतस्तु मुच्येतापन्न आपदः ॥८॥

दुर्गाण्यतितरत्याशु पुरुषः पुरुषोत्तमम् ।
स्तुवन्नामसहस्रेण नित्यं भक्तिसमन्वितः ॥९॥

वासुदेवाश्रयो मर्त्यो वासुदेवपरायणः ।
सर्वपापविशुद्धात्मा याति ब्रह्म सनातनम् ॥१०॥

न वासुदेवभक्तानामशुभं विद्यते क्वचित् ।
जन्ममृत्युजराव्याधिभयं वाप्युपजायते ॥११॥

इमं स्तवमधीयानः श्रद्धाभक्तिसमन्वितः ।
युज्येतात्मसुखक्षान्ति श्रीधृतिस्मृतिकीर्तिभिः ॥१२॥

नक्रोधो नचमात्सर्यं नलोभो नाशुभा मतिः ।
भवन्ति कृतपुण्यानां भक्तानां पुरुषोत्तमे ॥१३॥

द्यौः सचन्द्रार्कनक्षत्रा खं दिशो भूर्महोदधिः ।
वासुदेवस्य वीर्येण विधृतानि महात्मनः ॥१४॥

ससुरासुरगन्धर्वं सयक्षोरगराक्षसम् ।
जगद्वशे वर्ततेदं कृष्णस्य सचराचरम् ॥१५॥

इन्द्रियाणि मनो बुद्धिः सत्वं तेजो बलं धृतिः ।
वासुदेवात्मकान्याहुः क्षेत्रं क्षेत्रज्ञ एव च ॥१६॥

सर्वागमानामाचारः प्रथमं परिकल्पितः ।
आचारप्रथमो धर्मो धर्मस्य प्रभुरच्युतः ॥१७॥

ऋषयः पितरो देवा महाभूतानि धातवः ।
जङ्गमाजङ्गमं चेदं जगन्नारायणोद्भवम् ॥१८॥

योगज्ञानं तथा सांख्यं विद्याः शिल्पादिकर्म च ।
वेदाः शास्त्राणि विज्ञानमेतत्सर्वं जनार्दनात् ॥१९॥

एको विष्णुर्महद्भूतं पृथग्भूतान्यनेकशः ।
त्रींलोकान् व्याप्य भूतात्मा भुङ्क्ते विश्वभुगव्ययः ॥

इमं स्तवं भगवतो विष्णोर्व्यासेन कीर्तितम् ।
पठेद्य इच्छेत् पुरुषः श्रेयः प्राप्तुं सुखानि च ॥२१॥

विश्वेश्वरमजं देवं जगतः प्रभवाप्ययम् ।
भजन्ति ये पुष्कराक्षं न ते यान्ति पराभवम् ॥२२॥

न ते यान्ति पराभवम् ओं नम इति ।

अर्जुन उवाच

पद्मपत्रविशालाक्ष पद्मनाभ सुरोत्तम ।
भक्तानामनु रक्तानां त्राता भव जनार्दन ॥१॥

श्रीभगवानुवाच

योमां नामसहस्रेण स्तोतुमिच्छति पाण्डव ।
सोऽहमेकेन श्लोकेन स्तुत एव न संशयः ।

स्तुत एव न संशय ओं नम इति ॥२॥

व्यास उवाच

वासनाद्वासुदेवस्य वासितं ते जगत्त्रयम् ।
सर्वभूतनिवासो ऽसि वासुदेव नमोऽस्तु ते ।

श्रीवासुदेव नमोऽस्तु त ओं नम इति ॥३॥

पार्वत्युवाच

केनोपायेन लघुना विष्णोर्नामसहस्रकम् ।
पठ्यते पण्डितैर्नित्यं श्रोतुमिच्छाम्यहं प्रभो ॥४॥

ईश्वर उवाच

श्रीराम राम रामेति रमे रामे मनोरमे ।
सहस्रनामतत्तुल्यं रामनाम वरानने ॥५॥

श्रीरामनाम वरानन ओं नम इति ॥

ब्रह्मोवाच

नमोऽस्त्वनन्ताय सहस्रमूर्तये सँहस्रपादाक्षिशिरोरुबाहवे ।
सहस्रनाम्ने पुरुषाय शाश्वते सहस्रकोटीयुगधारिणे नमः ॥६॥

सहस्रकोटीयुगधारिण ओं नम इति ॥

सञ्जय उवाच

यत्र योगेश्वरः कृष्णो यत्र पार्थो धनुर्धरः ।
तत्र श्रीर्विजयो भूतिर्ध्रुवा नीतिर्मतिर्मम ॥७॥

श्रीभगवानुवाच

अनन्याश्चिन्तयन्तो मां ये जनाः पर्युपासते ।
तेषां नित्याभियुक्तानां योगक्षेमं वहाम्यहम् ॥८॥

परित्राणाय साधूनां विनाशाय च दुष्कृताम् ।
धर्मसंस्थापनार्थाय संभवामि युगे युगे ॥९॥

आर्ता विषण्णाः शिथिलाश्च भीताः घोरेषु च व्याधिषु वर्तमानाः।
संकीर्त्य नारायणशब्दमात्रं विमुक्तदुःखाः सुखिनो भवन्ति ॥१०॥

॥ श्री पञ्चायुधस्तोत्रम् ॥

स्फुरत्सहस्रारशिखातितीव्रं सुदर्शनं भास्करकोटितुल्यम् ।
सुरद्विषां प्राणविनाशि विष्णोः चक्रं सदाऽहं शरणं प्रपद्ये ॥१॥

विष्णोर्मुखोत्थानिलपूरितस्य यस्य ध्वनिर्दानव दर्पहन्ता ।
तं पाञ्चजन्यं शशिकोटिशुभ्रं शङ्खं सदाऽहं शरणं प्रपद्ये ॥२॥

हिरण्मयीं मेरुसमानसारां कौमोदकीं दैत्यकुलैकहन्त्रीम् ।
वैकुण्ठवामाग्रकराभिमृष्टां गदां सदाऽहं शरणं प्रपद्ये ॥३॥

रक्षोऽसुराणां कठिनोग्रकण्ठच्छेदक्षरच्छो णितदिग्धधारम् ।
तं नन्दकं नाम हरेः प्रदीप्तं खड्गं सदाऽहं शरणं प्रपद्ये ॥४॥

यज्ज्यानिनादश्रवणात् सुराणां चेतांसि निर्मुक्तभयानि सद्यः ।
भवन्ति दैत्याशनिबाणवर्षी शार्ङ्गं सदाऽहं शरणं प्रपद्ये ॥५॥

इमं हरेः पञ्चमहायुधानां स्तवं पठेद्योऽनुदिनं प्रभाते ।
समस्तदुःखानि भयानि सद्यः पापानि नश्यन्ति सुखानि सन्ति ॥

वने रणे शत्रुजलाग्निमध्ये यदृच्छयापत्सु महाभयेषु ।
इदं पठन् स्तोत्रमनाकुलात्मा सुखी भवेत् तत्कृतसर्वरक्षः ॥७॥

॥ श्रीद्वादशनामपञ्जरस्तोत्रम् ॥

पुरस्तात् केशवः पातु चक्री जाम्बूनदप्रभः ।
पश्चान्नारायणः शङ्खी नीलजीमूतसन्निभः ॥१॥

इन्दीवरदळश्यामो माधवोर्ध्वं गदाधरः ।
गोविन्दो दक्षिणे पार्श्वे धन्वी चन्द्रप्रभो महान् ॥२॥

उत्तरे हलभृद्विष्णुः पद्मकिञ्जल्क सन्निभः
आग्नेय्यामरविन्दाभो मुसली मधुसूदनः ॥३॥

त्रिविक्रमः खड्गपाणिर्निर्ऋत्यां ज्वलनप्रभः ।
वायव्यां वामनो वज्री तरुणादित्यदीप्तिमान् ॥४॥

ऐशान्यां पुण्डरीकाक्षः श्रीधरः पट्टसायुधः ।
विद्युत्प्रभो हृषीकेशो ह्यवाच्यां दिशि मुद्गरी ॥५॥

हृत्पद्मे पद्मनाभो मे सहस्रार्कसमप्रभः ।
सर्वायुधः सर्वशक्तिः सर्वज्ञः सर्वतोमुखः ॥६॥

इन्द्रकोपकसङ्काशः पाशहस्तोऽपराजितः ।
स बाह्याभ्यन्तरं देहं व्याप्य दामोदरः स्थितः ॥७॥

एवं सर्वत्रमच्छिद्रं नामद्वादशपञ्जरम् ।
प्रविष्टोऽहं न मे किञ्चिद्भयमस्ति कदाचन ॥८॥

भयं नास्ति कदाचन ओं नम इति ॥

ॐ आपदामपहर्तारं दातारं सर्वसंपदाम् ।
लोकाभिरामं श्रीरामं भूयो भूयो नमाम्यहम् ॥१॥

आर्तानामार्तिहन्तारं भीतानां भीतिनाशनम् ।
द्विषतां कालदण्डं तं रामचन्द्रं नमाम्यहम् ॥२॥

नमः कोदण्डहस्ताय सन्धीकृतशराय च ।
खण्डिताखिलदैत्याय रामायाऽऽपन्निवारिणे ॥३॥

रामाय रामभद्राय रामचन्द्राय वेधसे ।
रघुनाथाय नाथाय सीतायाः पतये नमः ॥४॥

अग्रतः पृष्ठतश्चैव पार्श्वतश्च महाबलौ ।
आकर्णपूर्णधन्वानौ रक्षेतां रामलक्ष्मणौ ॥५॥

सन्नद्धः कवची खड्गी चापबाणधरो युवा ।
गच्छन् ममाग्रतो नित्यं रामः पातु सलक्ष्मणः ॥६॥

अच्युतानन्तगोविन्द नामोच्चारणभेषजात् ।
नश्यन्ति सकला रोगास्सत्यं सत्यं वदाम्यहम् ॥७॥

सत्यं सत्यं पुनस्सत्यमुद्धृत्य भुजमुच्यते ।
वेदाच्छास्त्रं परं नास्ति न दैवं केशवात्परम् ॥८॥

शरीरे जर्झरीभूते व्याधिग्रस्ते कळेबरे ।
औषधं जाह्नवीतोयं वैद्यो नारायणो हरिः ॥९॥

आलोड्य सर्वशास्त्राणि विचार्य च पुनः पुनः ।
इदमेकं सुनिष्पन्नं ध्येयो नारायणो हरिः॥१०॥

यदक्षरपदभ्रष्टं मात्राहीनं तु यद्भवेत् ।
तत्सर्वं क्षम्यतां देव नारायण नमोऽस्तु ते॥

विसर्गबिन्दुमात्राणि पदपादाक्षराणि च ।
न्यूनानि चातिरिक्तानि क्षमस्व पुरुषोत्तम ॥

कायेन वाचा मनसेन्द्रियैर्वा बुद्ध्याऽऽत्मना वा प्रकृतेः स्वभावात् ।
करोमि यद्यत् सकलं परस्मै नारायणायेति समर्पयामि ॥११॥

॥ सर्वं श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥

ॐ विश्वाय नमः

ॐ विष्णवे नमः

ॐ वषट्काराय नमः

ॐ भूतभव्यभवत्प्रभवे नमः

ॐ भूतकृते नमः

ॐ भूतभृते नमः

ॐ भावाय नमः

ॐ भूतात्मने नमः

ॐ भूतभावनाय नमः

ॐ पूतात्मने नमः

ॐ परमात्मने नमः

ॐ मुक्तानां परमागतये नमः

ॐ अव्ययाय नमः

ॐ पुरुषाय नमः

ॐ साक्षिणे नमः

ॐ क्षेत्रज्ञाय नमः

ॐ अक्षराय नमः

ॐ योगाय नमः

ॐ योगविदां नेत्रे नमः

ॐ प्रध[illegible]नपु[illegible]ेश्वराय नमः

ॐ नारसिंहवपुषे नमः

ॐ श्रीमते नमः

ॐ केशवाय नमः

ॐ पुरुषोत्तमाय नमः

ॐ सर्वाय नमः

ॐ शर्वाय नमः

ॐ शिवाय नमः

ॐ स्थाणवे नमः

ॐ भूतादये नमः

ॐ अव्ययाय निधये नमः

ॐ सम्भवाय नमः

ॐ भावनाय नमः

ॐ भर्त्रे नमः

ॐ प्रभवाय नमः

ॐ प्रभवे नमः

ॐ ईश्वराय नमः

ॐ स्वयम्भुवे नमः

ॐ शम्भवे नमः

ॐ आदित्याय नमः

ॐ पुष्कराक्षाय नमः

ॐ महास्वनाय नमः

ॐ अनादिनिधनाय नमः

ॐ धात्रे नमः

ॐ विधात्रे नमः

ॐ धातुरुत्तमाय नमः

ॐ अप्रमेयाय नमः

ॐ हृषीकेशाय नमः

ॐ पद्मनाभाय नमः

ॐ अमरप्रभवे नमः

ॐ विश्वकर्मणे नमः

ॐ मनवे नमः
ॐ त्वष्ट्रे नमः
ॐ स्थविष्ठाय नमः
ॐ स्थविराय नमः
ॐ ध्रुवाय नमः
ॐ अग्राह्याय नमः
ॐ शाश्वताय नमः
ॐ कृष्णाय नमः
ॐ लोहिताक्षाय नमः
ॐ प्रतर्दनाय नमः
ॐ प्रभूताय नमः
ॐ त्रिककुद्धाम्ने नमः
ॐ पवित्राय नमः
ॐ परस्मै मङ्गळाय नमः
ॐ ईशानाय नमः
ॐ प्राणदाय नमः
ॐ प्राणाय नमः
ॐ ज्येष्ठाय नमः
ॐ श्रेष्ठाय नमः
ॐ प्रजापतये नमः
ॐ हिरण्यगर्भाय नमः
ॐ भूगर्भाय नमः
ॐ माधवाय नमः
ॐ मधुसूदनाय नमः
ॐ ईश्वराय नमः

ॐ विक्रमिणे नमः
ॐ धन्विने नमः
ॐ मेधाविने नमः
ॐ विक्रमाय नमः
ॐ क्रमाय नमः
ॐ अनुत्तमाय नमः
ॐ दुराधर्षाय नमः
ॐ कृतज्ञाय नमः
ॐ कृतये नमः
ॐ आत्मवते नमः
ॐ सुरेशाय नमः
ॐ शरणाय नमः
ॐ शर्मणे नमः
ॐ विश्वरेतसे नमः
ॐ प्रजाभवाय नमः
ॐ अह्ने नमः
ॐ संवत्सराय नमः
ॐ व्याळाय नमः
ॐ प्रत्ययाय नमः
ॐ सर्वदर्शनाय नमः
ॐ अजाय नमः
ॐ सर्वेश्वराय नमः
ॐ सिद्धाय नमः
ॐ सिद्धये नमः
ॐ सर्वादये नमः (१००)

ॐ अच्युताय नमः
ॐ वृषाकपये नमः
ॐ अमेयात्मने नमः
ॐ सर्वयोगविनिस्सृताय नमः
ॐ वसवे नमः
ॐ वसुमनसे नमः
ॐ सत्याय नमः
ॐ समात्मने नमः
ॐ सम्मिताय नमः
ॐ समाय नमः
ॐ अमोघाय नमः
ॐ पुण्डरीकाक्षाय नमः
ॐ वृषकर्मणे नमः
ॐ वृषाकृतये नमः
ॐ रुद्राय नमः
ॐ बहुशिरसे नमः
ॐ बभ्रवे नमः
ॐ विश्वयोनये नमः
ॐ शुचिश्रवसे नमः
ॐ अ[illegible] नमः
ॐ शाश्वताय नमः
ॐ स्थाणवे नमः
ॐ वरारोहाय नमः
ॐ महातपसे नमः
ॐ सर्वगाय नमः
ॐ सर्वविदे नमः
ॐ भानवे नमः
ॐ विष्वक्सेनाय नमः
ॐ जनार्दनाय नमः
ॐ वेदाय नमः
ॐ वेदविदे नमः
ॐ अव्यङ्गाय नमः
ॐ वेदाङ्गाय नमः
ॐ वेदविदे नमः
ॐ कवये नमः
ॐ लोकाध्यक्षाय नमः
ॐ सुराध्यक्षाय नमः
ॐ धर्माध्यक्षाय नमः
ॐ कृताकृताय नमः
ॐ चतुरात्मने नमः
ॐ चतुर्व्यूहाय नमः
ॐ चतुर्दंष्ट्राय नमः
ॐ चतुर्भुजाय नमः
ॐ भ्राजिष्णवे नमः
ॐ भोजनाय नमः
ॐ भोक्त्रे नमः
ॐ सहिष्णवे नमः
ॐ जगदादिजाय नमः
ॐ अनघाय नमः
ॐ विजयाय नमः

ॐ जेत्रे नमः
ॐ विश्वयोनये नमः
ॐ पुनर्वसवे नमः
ॐ उपेन्द्राय नमः
ॐ वामनाय नमः
ॐ प्रांशवे नमः
ॐ अमोघाय नमः
ॐ शुचये नमः
ॐ ऊर्जिताय नमः
ॐ अतीन्द्राय नमः
ॐ सङ्ग्रहाय नमः
ॐ सर्गाय नमः
ॐ धृतात्मने नमः
ॐ नियमाय नमः
ॐ यमाय नमः
ॐ वेद्याय नमः
ॐ वैद्याय नमः
ॐ सदायोगिने नमः
ॐ वीरघ्ने नमः
ॐ माधवाय नमः
ॐ मधवे नमः
ॐ अतीन्दियाय नमः
ॐ महामायाय नमः
ॐ महोत्साहाय नमः
ॐ महाबलाय नमः

ॐ महाबुद्धये नमः
ॐ महावीर्याय नमः
ॐ महाशक्तये नमः
ॐ महाद्युतये नमः
ॐ अनिर्देश्यवपुषे नमः
ॐ श्रीमते नमः
ॐ अमेयात्मने नमः
ॐ महाद्रिधृते नमः
ॐ महेष्वासाय नमः
ॐ महीभर्त्रे नमः
ॐ श्रीनिवासाय नमः
ॐ सतां गतये नमः
ॐ अनिरुद्धाय नमः
ॐ सुरानन्दाय नमः
ॐ गोविन्दाय नमः
ॐ गोविदां पतये नमः
ॐ मरीचये नमः
ॐ दमनाय नमः
ॐ हंसाय नमः
ॐ सुपर्णाय नमः
ॐ भुजगोत्तमाय नमः
ॐ हिरण्यनाभाय नमः
ॐ सुतपसे नमः
ॐ पद्मनाभाय नमः
ॐ प्रजापतये नमः

ॐ अमृत्यवे नमः (२००)
ॐ सर्वदृशे नमः
ॐ सिंहाय नमः
ॐ सन्धात्रे नमः
ॐ सन्धिमते नमः
ॐ स्थिराय नमः
ॐ अजाय नमः
ॐ दुर्मर्षणाय नमः
ॐ शास्त्रे नमः
ॐ विश्रुतात्मने नमः
ॐ सुरारिघ्ने नमः
ॐ गुरुतमाय गुरवे नमः
ॐ धाम्ने नमः
ॐ सत्याय नमः
ॐ सत्यपराक्रमाय नमः
ॐ निमिषाय नमः
ॐ अनिमिषाय नमः
ॐ स्रग्विणे नमः
ॐ वाचस्पतये नमः
ॐ उदारधिये नमः
ॐ अग्रण्ये नमः
ॐ ग्रामण्ये नमः
ॐ श्रीमते नमः
ॐ न्यायाय नमः
ॐ नेत्रे नमः

ॐ समीरणाय नमः
ॐ सहस्रमूर्ध्ने नमः
ॐ विश्वात्मने नमः
ॐ सहस्राक्षाय नमः
ॐ सहस्रपदे नमः
ॐ आवर्तनाय नमः
ॐ निवृत्तात्मने नमः
ॐ संवृताय नमः
ॐ संप्रमर्दनाय नमः
ॐ अह्ने नमः
ॐ संवर्तकाय नमः
ॐ वह्नये नमः
ॐ अनिलाय नमः
ॐ धरणीधराय नमः
ॐ सुप्रसादाय नमः
ॐ प्रसन्नात्मने नमः
ॐ विश्वसृजे नमः
ॐ विश्वभुग्विभवे नमः
ॐ सत्कर्त्रे नमः
ॐ सत्कृताय नमः
ॐ साधवे नमः
ॐ जह्नवे नमः
ॐ नारायणाय नमः
ॐ नराय नमः
ॐ असङ्ख्येयाय नमः

ॐ अप्रमेयात्मने नमः
ॐ विशिष्टाय नमः
ॐ शिष्टकृते नमः
ॐ शुचये नमः
ॐ सिद्धार्थाय नमः
ॐ सिद्धसंकल्पाय नमः
ॐ सिद्धिदाय नमः
ॐ सिद्धिसाधनाय नमः
ॐ वृषाहिणे नमः
ॐ वृषभाय नमः
ॐ विष्णवे नमः
ॐ वृषपर्वणे नमः
ॐ वृषोदराय नमः
ॐ वर्धनाय नमः
ॐ वर्धमानाय नमः
ॐ विविक्ताय नमः
ॐ श्रुतिसागराय नमः
ॐ सुभुजाय नमः
ॐ दुर्धराय नमः
ॐ वाग्मिने नमः
ॐ महेन्द्राय नमः
ॐ वसुदाय नमः
ॐ वसवे नमः
ॐ नैकरूपाय नमः
ॐ बृहद्रूपाय नमः
ॐ शिपिविष्टाय नमः
ॐ प्रकाशनाय नमः
ॐ ओजस्तेजोद्युतिधराय नमः
ॐ प्रकाशात्मने नमः
ॐ प्रतापनाय नमः
ॐ ऋद्धाय नमः
ॐ स्पष्टाक्षराय नमः
ॐ मन्त्राय नमः
ॐ चन्द्रांशवे नमः
ॐ भास्करद्युतये नमः
ॐ अमृतांशूद्भवाय नमः
ॐ भानवे नमः
ॐ शशबिन्दवे नमः
ॐ सुरेश्वराय नमः
ॐ औषधाय नमः
ॐ जगतस्सेतवे नमः
ॐ सत्यधर्मपराक्रमाय नमः
ॐ भूतभव्यभवन्नाथाय नमः
ॐ पवनाय नमः
ॐ पावनाय नमः
ॐ अनलाय नमः
ॐ कामघ्ने नमः
ॐ कामकृते नमः
ॐ कान्ताय नमः
ॐ कामाय नमः.

ॐ कामप्रदाय नमः
ॐ प्रभवे नमः (२००)
ॐ युगादिकृते नमः
ॐ युगावर्ताय नमः
ॐ नैकमायाय नमः
ॐ महाशनाय नमः
ॐ अदृश्याय नमः
ॐ व्यक्तरूपाय नमः
ॐ सहस्रजिते नमः
ॐ अनन्तजिते नमः
ॐ इष्टाय अविशिष्टाय नमः
ॐ शिष्टेष्टाय नमः
ॐ शिखण्डिने नमः
ॐ नहुषाय नमः
ॐ वृषाय नमः
ॐ क्रोधघ्ने नमः
ॐ क्रोधकृते नमः
ॐ कर्त्रे नमः
ॐ विश्वबाहवे नमः
ॐ महीधराय नमः
ॐ अच्युताय नमः
ॐ प्रथिताय नमः
ॐ प्राणाय नमः
ॐ प्राणदाय नमः
ॐ वासवानुजाय नमः
ॐ अपान्निधये नमः
ॐ अधिष्ठानाय नमः
ॐ अप्रमत्ताय नमः
ॐ प्रतिष्ठिताय नमः
ॐ स्कन्दाय नमः
ॐ स्कन्दधराय नमः
ॐ धुर्याय नमः
ॐ वरदाय नमः
ॐ वायुवाहनाय नमः
ॐ वासुदेवाय नमः
ॐ बृहद्भानवे नमः
ॐ आदिदेवाय नमः
ॐ पुरन्दराय नमः
ॐ अशोकाय नमः
ॐ तारणाय नमः
ॐ ताराय नमः
ॐ शूराय नमः
ॐ शौरये नमः
ॐ जनेश्वराय नमः
ॐ अनुकूलाय नमः
ॐ शतावर्ताय नमः
ॐ पद्मिने नमः
ॐ पद्मनिभेक्षणाय नमः
ॐ पद्मनाभाय नमः
ॐ अरविन्दाक्षाय नमः

ॐ पद्मगर्भाय नमः
ॐ शरीरभृते नमः
ॐ महर्द्धये नमः
ॐ ऋद्धाय नमः
ॐ वृद्धात्मने नमः
ॐ महाक्षाय नमः
ॐ गरुडध्वजाय नमः
ॐ अतुलाय नमः
ॐ शरभाय नमः
ॐ भीमाय नमः
ॐ समयज्ञाय नमः
ॐ हविषे नमः
ॐ हरये नमः
ॐ सर्वलक्षणलक्षण्याय नमः
ॐ लक्ष्मीवते नमः
ॐ समितिञ्जयाय नमः
ॐ विक्षराय नमः
ॐ रोहिताय नमः
ॐ मार्गाय नमः
ॐ हेतवे नमः
ॐ दामोदराय नमः
ॐ सहाय नमः
ॐ महीधराय नमः
ॐ महाभागाय नमः
ॐ वेगवते नमः

ॐ अमिताशनाय नम
ॐ उद्भवाय नमः
ॐ क्षोभणाय नमः
ॐ देवाय नमः
ॐ श्रीगर्भाय नमः
ॐ परमेश्वराय नमः
ॐ करणाय नमः
ॐ कारणाय नमः
ॐ कर्त्रे नमः
ॐ विकर्त्रे नमः
ॐ गहनाय नमः
ॐ गुहाय नमः
ॐ व्यवसायाय नमः
ॐ व्यवस्थानाय नमः
ॐ संस्थानाय नमः
ॐ स्थानदाय नमः
ॐ ध्रुवाय नमः
ॐ परर्द्धये नमः
ॐ परमस्पष्टाय नमः
ॐ तुष्टाय नमः
ॐ पुष्टाय नमः
ॐ शुभेक्षणाय नमः
ॐ रामाय नमः
ॐ विरामाय नमः
ॐ विरताय नमः

ॐ मार्गाय नमः

ॐ नेयाय नमः

ॐ नयाय नमः (४००)

ॐ अनयाय नमः

ॐ वीराय नमः

ॐ शक्तिमतां श्रेष्ठाय नमः

ॐ धर्माय नमः

ॐ धर्मविदुत्तमाय नमः

ॐ वैकुण्ठाय नमः

ॐ पुरुषाय नमः

ॐ प्राणाय नमः

ॐ प्राणदाय नमः

ॐ प्रणमाय नमः

ॐ पृथवे नमः

ॐ हिरण्यगर्भाय नमः

ॐ शत्रुघ्नाय नमः

ॐ व्याप्ताय नमः

ॐ वायवे नमः

ॐ अधोक्षजाय नमः

ॐ ऋतवे नमः

ॐ सुदर्शनाय नमः

ॐ कालाय नमः

ॐ परमेष्ठिने नमः

ॐ परिग्रहाय नमः

ॐ उग्राय नमः

ॐ संवत्सराय नमः

ॐ दक्षाय नमः

ॐ विश्रामाय नमः

ॐ विश्वदक्षिणाय नमः

ॐ विस्ताराय नमः

ॐ स्थावरस्थाणवे नमः

ॐ प्रमाणाय नमः

ॐ बीजायाव्ययाय नमः

ॐ अर्थाय नमः

ॐ अनर्थाय नमः

ॐ महाकोशाय नमः

ॐ महाभोगाय नमः

ॐ महाधनाय नमः

ॐ अनिर्विण्णाय नमः

ॐ स्थविष्ठाय नमः

ॐ भुवे नमः

ॐ धर्मयूपाय नमः

ॐ महामखाय नमः

ॐ नक्षत्रनेमये नमः

ॐ नक्षत्रिणे नमः

ॐ क्षमाय नमः

ॐ क्षामाय नमः

ॐ समीहनाय नमः

ॐ यज्ञाय नमः

ॐ इज्याय नमः

ॐ महेज्याय नमः

ॐ क्रतवे नमः

ॐ सत्राय नमः

ॐ सताङ्गतये नमः

ॐ सर्वदर्शिने नमः

ॐ निवृत्तात्मने नमः

ॐ सर्वज्ञाय नमः

ॐ ज्ञानाय उत्तमाय नमः

ॐ सुव्रताय नमः

ॐ सुमुखाय नमः

ॐ सूक्ष्माय नमः

ॐ सुघोषाय नमः

ॐ सुखदाय नमः

ॐ सुहृदे नमः

ॐ मनोहराय नमः

ॐ जितक्रोधाय नमः

ॐ वीरबाहवे नमः

ॐ विदारणाय नमः

ॐ स्वापनाय नमः

ॐ स्ववशाय नमः

ॐ व्यापिने नमः

ॐ नैकात्मने नमः

ॐ नैककर्मकृते नमः

ॐ वत्सराय नमः

ॐ वत्सलाय नमः

ॐ वत्सिने नमः

ॐ रत्नगर्भाय नमः

ॐ धनेश्वराय नमः

ॐ धर्मगुपे नमः

ॐ धर्मकृते नमः

ॐ धर्मिणे नमः

ॐ सते नमः

ॐ अक्षरसते नमः

ॐ असते नमः

ॐ असत्क्षराय नमः

ॐ अविज्ञात्रे नमः

ॐ सहस्रांशवे नमः

ॐ विधात्रे नमः

ॐ कृतलक्षणाय नमः

ॐ गभस्तिनेमये नमः

ॐ सत्त्वस्थाय नमः

ॐ सिंहाय नमः

ॐ भूतमहेश्वराय नमः

ॐ आदिदेवाय नमः

ॐ महादेवाय नमः

ॐ देवेशाय नमः

ॐ देवभृते नमः

ॐ गुरवे नमः

ॐ उत्तराय नमः

ॐ गोपतये नमः

ॐ गोप्त्रे नमः

ॐ ज्ञानगम्याय नमः

ॐ पुरातनाय नमः (५००)

ॐ शरीरभूतभृते नमः

ॐ भोक्त्रे नमः

ॐ कपीन्द्राय नमः

ॐ भूरिदक्षिणाय नमः

ॐ सोमपाय नमः

ॐ अमृतपाय नमः

ॐ सोमाय नमः

ॐ पुरुजिते नमः

ॐ पुरुसत्तमाय नमः

ॐ विनयाय नमः

ॐ जयाय नमः

ॐ सत्यसन्धाय नमः

ॐ दाशार्हाय नमः

ॐ सात्त्वताम्पतये नमः

ॐ जीवाय नमः

ॐ विनयित्रे नमः

ॐ साक्षिणे नमः

ॐ मुकुन्दाय नमः

ॐ अमितविक्रमाय नमः

ॐ अम्भोनिधये नमः

ॐ अनन्तात्मने नमः

ॐ महोदधिशयाय नमः

ॐ अन्तकाय नमः

ॐ महर्हाय नमः

ॐ स्वाभाव्याय नमः

ॐ जितामित्राय नमः

ॐ प्रमोदनाय नमः

ॐ आनन्दाय नमः

ॐ नन्दनाय नमः

ॐ नन्दाय नमः

ॐ सत्यधर्मणे नमः

ॐ त्रिविक्रमाय नमः

ॐ महर्षये नमः

ॐ कपिलाचार्याय नमः

ॐ कृतज्ञाय नमः

ॐ मेदिनीपतये नमः

ॐ त्रिपदाय नमः

ॐ त्रिदशाध्यक्षाय नमः

ॐ महाशृङ्गाय नमः

ॐ कृतान्तकृते नमः

ॐ महावराहाय नमः

ॐ गोविन्दाय नमः

ॐ सुषेणाय नमः

ॐ कनकाङ्गदिने नमः

ॐ गुह्याय नमः

ॐ गभीराय नमः

ॐ गहनाय नमः

ॐ गुप्ताय नमः

ॐ चक्रगदाधराय नमः

ॐ वेधसे नमः

ॐ स्वाङ्गाय नमः

ॐ अजिताय नमः

ॐ कृष्णाय नमः

ॐ दृढाय नमः

ॐ सङ्कर्षणाय नमः

ॐ अच्युताय नमः

ॐ वरुणाय नमः

ॐ वारुणाय नमः

ॐ वृक्षाय नमः

ॐ पुष्कराक्षाय नमः

ॐ महामनसे नमः

ॐ भगवते नमः

ॐ भगघ्ने नमः

ॐ नन्दिने नमः

ॐ वनमालिने नमः

ॐ हलायुधाय नमः

ॐ आदित्याय नमः

ॐ ज्योतिरादित्याय नमः

ॐ सहिष्णवे नमः

ॐ गतिसत्तमाय नमः

ॐ सुधन्वने नमः

ॐ खण्डपरशवे नमः

ॐ दारुणाय नमः

ॐ द्रविणप्रदाय नमः

ॐ दिविस्पृशे नमः

ॐ सर्वदृशे नमः

ॐ व्यासाय नमः

ॐ वाचस्पतये नमः

ॐ अयोनिजाय नमः

ॐ त्रिसाम्ने नमः

ॐ सामगाय नमः

ॐ साम्ने नमः

ॐ निर्वाणाय नमः

ॐ भेषजाय नमः

ॐ भिषजे नमः

ॐ सन्न्यासकृते नमः

ॐ शमाय नमः

ॐ शान्ताय नमः

ॐ निष्ठायै नमः

ॐ शान्तये नमः

ॐ परायणाय नमः

ॐ शुभाङ्गाय नमः

ॐ शान्तिदाय नमः

ॐ स्रष्ट्रे नमः

ॐ कुमुदाय नमः

ॐ कुवलेशयाय नमः

ॐ गोहिताय नमः

ॐ गोपतये नमः
ॐ गोप्त्रे नमः (६००)
ॐ वृषभाक्षाय नमः
ॐ वृषप्रियाय नमः
ॐ अनिवर्तिने नमः
ॐ निवृत्तात्मने नमः
ॐ संक्षेप्त्रे नमः
ॐ क्षेमकृते नमः
ॐ शिवाय नमः
ॐ श्रीवत्सवक्षसे नमः
ॐ श्रीवासाय नमः
ॐ श्रीपतये नमः
ॐ श्रीमतां वराय नमः
ॐ श्रीदाय नमः
ॐ श्रीशाय नमः
ॐ श्रीनिवासाय नमः
ॐ श्रीनिधये नमः
ॐ श्रीविभावानाय नमः
ॐ श्रीधराय नमः
ॐ श्रीकारय नमः
ॐ श्रेयः श्रीमते नमः
ॐ लोकत्रयाश्रायाय नमः
ॐ स्वक्षाय नमः
ॐ स्वङ्गाय नमः
ॐ शतानन्दाय नमः

ॐ नन्दये नमः
ॐ ज्योतिर्गणेश्वराय नमः
ॐ विजितात्मने नमः
ॐ विधेयात्मने नमः
ॐ सत्कीर्तये नमः
ॐ छिन्नसंशयाय नमः
ॐ उदीर्णाय नमः
ॐ सर्वतश्चक्षुषे नमः
ॐ अनीशाय नमः
ॐ शाश्वतस्स्थिराय नमः
ॐ भूशयाय नमः
ॐ भूषणाय नमः
ॐ भूतये नमः
ॐ अशोकाय नमः
ॐ शोकनाशनाय नमः
ॐ अर्चिष्मते नमः
ॐ अर्चिताय नमः
ॐ कुम्भाय नमः
ॐ विशुद्धात्मने नमः
ॐ विशोधनाय नमः
ॐ अनिरुद्धाय नमः
ॐ अप्रतिरथाय नमः
ॐ प्रद्युम्नाय नमः
ॐ अमितविक्रमाय नमः
ॐ कालनेमिनिघ्ने नमः

ॐ शौरये नमः
ॐ शूराय नमः
ॐ शूरजनेश्वराय नमः
ॐ त्रिलोकात्मने नमः
ॐ त्रिलोकेशाय नमः
ॐ केशवाय नमः
ॐ केशिघ्ने नमः
ॐ हरये नमः
ॐ कामदेवाय नमः
ॐ कामपालाय नमः
ॐ कामिने नमः
ॐ कान्ताय नमः
ॐ कृतागमाय नमः
ॐ अनिर्देश्यवपुषे नमः
ॐ विष्णवे नमः
ॐ वीराय नमः
ॐ अनन्ताय नमः
ॐ धनञ्जयाय नमः
ॐ ब्रह्मण्याय नमः
ॐ ब्रह्मकृद्ब्रह्मणे नमः
ॐ ब्रह्मणे नमः
ॐ ब्रह्म विवर्धनाय नमः
ॐ ब्रह्मविदे नमः
ॐ ब्राह्मणाय नमः
ॐ ब्रह्मिणे नमः

ॐ ब्रह्मज्ञाय नमः
ॐ ब्राह्मणप्रियाय नमः
ॐ महाक्रमाय नमः
ॐ महाकर्मणे नमः
ॐ महातेजसे नमः
ॐ महोरगाय नमः
ॐ महाक्रतवे नमः
ॐ महायज्वने नमः
ॐ महायज्ञाय नमः
ॐ महाहविषे नमः
ॐ स्तव्याय नमः
ॐ स्तवप्रियाय नमः
ॐ स्तोत्राय नमः
ॐ स्तुताय नमः
ॐ स्तोत्रे नमः
ॐ रणप्रियाय नमः
ॐ पूर्णाय नमः
ॐ पूरयित्रे नमः
ॐ पुण्याय नमः
ॐ पुण्यकीर्तये नमः
ॐ अनामयाय नमः
ॐ मनोजवाय नमः
ॐ तीर्थकराय नमः
ॐ वसुरेतसे नमः
ॐ वसुप्रदाय नमः

ॐ वसुप्रदाय नमः
ॐ वासुदेवाय नमः (७००)
ॐ वसवे नमः
ॐ वसुमनसे नमः
ॐ हविषे नमः
ॐ सद्गतये नमः
ॐ सत्कृतये नमः
ॐ सत्तायै नमः
ॐ सद्भूतये नमः
ॐ सत्परायणाय नमः
ॐ शूरसेनाय नमः
ॐ यदुश्रेष्ठाय नमः
ॐ सन्निवासाय नमः
ॐ सुयामुनाय नमः
ॐ भूतावासाय नमः
ॐ वासुदेवाय नमः
ॐ सर्वासुनिलयाय नमः
ॐ अनलाय नमः
ॐ दर्पघ्ने नमः
ॐ दर्पदाय नमः
ॐ अदृप्ताय नमः
ॐ दुर्धराय नमः
ॐ अपराजिताय नमः
ॐ विश्वमूर्तये नमः
ॐ महामूर्तये नमः

ॐ दीप्तमूर्तये नमः
ॐ अमूर्तिमते नमः
ॐ अनेकमूर्तये नमः
ॐ अव्यक्ताय नमः
ॐ शतमूर्तये नमः
ॐ शताननाय नमः
ॐ एकाय नमः
ॐ नैकाय नमः
ॐ साय नमः
ॐ वाय नमः
ॐ काय नमः
ॐ किमे नमः
ॐ यते नमः
ॐ तते नमः
ॐ पदायाऽनुत्तमाय नमः
ॐ लोकबन्धवे नमः
ॐ लोकनाथाय नमः
ॐ माधवाय नमः
ॐ भक्तवत्सलाय नमः
ॐ सुवर्णवर्णाय नमः
ॐ हेमाङ्गाय नमः
ॐ वराङ्गाय नमः
ॐ चन्दनांगदिने नमः
ॐ वीरघ्ने नमः
ॐ विषमाय नमः

ॐ शून्याय नमः
ॐ घृताशिषे नमः
ॐ अचलाय नमः
ॐ चलाय नमः
ॐ अमानिने नमः
ॐ मानदाय नमः
ॐ मान्याय नमः
ॐ लोकस्वामिने नमः
ॐ त्रिलोकधृते नमः
ॐ सुमेधसे नमः
ॐ मेधजाय नमः
ॐ धन्याय नमः
ॐ सत्यमेधसे नमः
ॐ धराधराय नमः
ॐ तेजोवृषाय नमः
ॐ द्युतिधराय नमः
ॐ सर्वशस्त्रभृतां वराय नमः
ॐ प्रग्रहाय नमः
ॐ विग्रहाय नमः
ॐ व्यग्राय नमः
ॐ नैकश्रृङ्गाय नमः
ॐ गदाग्रजाय नमः
ॐ चतुर्मूर्तये नमः
ॐ चतुर्बाहवे नमः
ॐ चतुर्व्यूहाय नमः

ॐ चतुर्गतये नमः
ॐ चतुरात्मने नमः
ॐ चतुर्भावाय नमः
ॐ चतुर्वेदविदे नमः
ॐ एकपदे नमः
ॐ समावर्ताय नमः
ॐ निवृत्तात्मने नमः
ॐ दुर्जयाय नमः
ॐ दुरतिक्रमाय नमः
ॐ दुर्लभाय नमः
ॐ दुर्गमाय नमः
ॐ दुर्गाय नमः
ॐ दुरावासाय नमः
ॐ दुरारिघ्ने नमः
ॐ शुभाङ्गाय नमः
ॐ लोकसारङ्गाय नमः
ॐ सुतन्तवे नमः
ॐ तन्तुवर्धनाय नमः
ॐ इन्द्रकर्मणे नमः
ॐ महाकर्मणे नमः
ॐ कृतकर्मणे नमः
ॐ कृतागमाय नमः
ॐ उद्भवाय नमः
ॐ सुन्दराय नमः
ॐ सुन्दाय नमः

ॐ रत्ननाभाय नमः

ॐ सुलोचनाय नमः (८००)

ॐ अर्काय नमः

ॐ वाजसनये नमः

ॐ श्रृङ्गिणे नमः

ॐ जयन्ताय नमः

ॐ सर्वविज्जयिने नमः

ॐ सुवर्णबिन्दवे नमः

ॐ अक्षोभ्याय नमः

ॐ सर्ववागीश्वरेश्वराय नमः

ॐ महाह्रदाय नमः

ॐ महागर्ताय नमः

ॐ महाभूताय नमः

ॐ महानिधये नमः

ॐ कुमुदाय नमः

ॐ कुन्दराय नमः

ॐ कुन्दाय नमः

ॐ पर्जन्याय नमः

ॐ पवनाय नमः

ॐ अनिलाय नमः

ॐ अमृताशाय नमः

ॐ अमृतवपुषे नमः

ॐ सर्वज्ञाय नमः

ॐ सर्वतोमुखाय नमः

ॐ सुलभाय नमः

ॐ सुव्रताय नमः

ॐ सिद्धाय नमः

ॐ शत्रुजिच्छत्रुतापनाय नमः

ॐ न्यग्रोधोदुम्बराय नमः

ॐ अश्वत्थाय नमः

ॐ चाणूरान्ध्रनिषूदनाय नमः

ॐ सहस्रार्चिषे नमः

ॐ सप्तजिह्वाय नमः

ॐ सप्तैधसे नमः

ॐ सप्तवाहनाय नमः

ॐ अमूर्तये नमः

ॐ अनघाय नमः

ॐ अचिन्त्याय नमः

ॐ भयकृते नमः

ॐ भयनाशनाय नमः

ॐ अणवे नमः

ॐ बृहते नमः

ॐ कृशाय नमः

ॐ स्थूलाय नमः

ॐ गुणभृते नमः

ॐ निर्गुणाय नमः

ॐ महते नमः

ॐ अधृताय नमः

ॐ स्वधृताय नमः

ॐ स्वास्याय नमः
ॐ प्राग्वंशाय नमः
ॐ वंशवर्धनाय नमः
ॐ भारभृते नमः
ॐ कथिताय नमः
ॐ योगिने नमः
ॐ योगीशाय नमः
ॐ सर्वकामदाय नमः
ॐ आश्रमाय नमः
ॐ श्रमणाय नमः
ॐ क्षामाय नमः
ॐ सुपर्णाय नमः
ॐ वायुवाहनाय नमः
ॐ धनुर्धराय नमः
ॐ धनुर्वेदाय नमः
ॐ दण्डाय नमः
ॐ दमयित्रे नमः
ॐ अदमाय नमः
ॐ अपराजिताय नमः
ॐ सर्वसहाय नमः
ॐ नियन्त्रे नमः
ॐ नियमाय नमः
ॐ यमाय नमः
ॐ सत्त्ववते नमः
ॐ सात्त्विकाय नमः
ॐ सत्याय नमः
ॐ सत्यधर्मपरायणाय नमः
ॐ अभिप्रायाय नमः
ॐ प्रियार्हाय नमः
ॐ अर्हाय नमः
ॐ प्रियकृते नमः
ॐ प्रीतिवर्धनाय नमः
ॐ विहायसगतये नमः
ॐ ज्योतिषे नमः
ॐ सुरुचये नमः
ॐ हुतभुग्विभवे नमः
ॐ रवये नमः
ॐ विरोचनाय नमः
ॐ सूर्याय नमः
ॐ रविलोचनाय नमः
ॐ अनन्तहुतभुग्भोक्त्रे नमः
ॐ सुखदाय नमः
ॐ नैकदाय नमः
ॐ अग्रजाय नमः
ॐ अनिर्विण्णाय नमः
ॐ सदामर्षिणे नमः
ॐ लोकाधिष्ठानाय नमः
ॐ अद्भुताय नमः
ॐ सनाते नमः
ॐ सनातनतमाय नमः
ॐ कपिलाय नमः

ॐ कपयेऽव्याय नमः (१००)

ॐ स्वस्तिदाय नमः

ॐ स्वस्तिकृते नमः

ॐ स्वस्तिभुजे नमः

ॐ स्वस्तिदक्षिणाय नमः

ॐ अरौद्राय नमः

ॐ कुण्डलिने नमः

ॐ चक्रिणे नमः

ॐ विक्रमिणे नमः

ॐ ऊर्जितशासनाय नमः

ॐ शब्दातिगाय नमः

ॐ शब्दसहाय नमः

ॐ शिशिराय नमः

ॐ शर्वरीकराय नमः

ॐ अक्रूराय नमः

ॐ पेशलाय नमः

ॐ दक्षाय नमः

ॐ दक्षिणाय नमः

ॐ क्षमिणां वराय नमः

ॐ वि[illegible]ाय नमः

ॐ वीतभयाय नमः

ॐ पुण्यश्रवणकीर्तनाय नमः

ॐ उत्तारणाय नमः

ॐ दुष्कृतिघ्ने नमः

ॐ पुण्याय नमः

ॐ दुस्स्वप्ननाशनाय नमः

ॐ वीरघ्ने नमः

ॐ रक्षणाय नमः

ॐ सन्ताय नमः

ॐ जीवनाय नमः

ॐ पर्यवस्थिताय नमः

ॐ अनन्तरूपाय नमः

ॐ अनन्तश्रिये नमः

ॐ जितमन्यवे नमः

ॐ भयापहाय नमः

ॐ चतुरश्राय नमः

ॐ गभीरात्मने नमः

ॐ विदिशाय नमः

ॐ व्यादिशाय नमः

ॐ दिशाय नमः

ॐ अनादये नमः

ॐ भुवो भुवे नमः

ॐ लक्ष्म्यै नमः

ॐ सुवीराय नमः

ॐ रुचिराङ्गदाय नमः

ॐ जननाय नमः

ॐ जनजन्मादये नमः

ॐ भीमाय नमः

ॐ भीमपराक्रमाय नमः

ॐ आधारनिलया नमः

ॐ धात्रे नमः
ॐ पुष्पहासाय नमः
ॐ प्रजागराय नमः
ॐ ऊर्ध्वगाय नमः
ॐ सत्पथाचाराय नमः
ॐ प्राणदाय नमः
ॐ प्रणवाय नमः
ॐ पणाय नमः
ॐ प्रमाणाय नमः
ॐ प्राणनिलयाय नमः
ॐ प्राणधृते नमः
ॐ प्राणजीवनाय नमः
ॐ तत्त्वाय नमः
ॐ तत्त्वविदे नमः
ॐ एकात्मने नमः
ॐ जन्ममृत्युजरातिगाय नमः
ॐ भूर्भुवस्स्वस्तरवे नमः
ॐ ताराय नमः
ॐ सवित्रे नमः
ॐ प्रपितामहाय नमः
ॐ यज्ञाय नमः
ॐ यज्ञपतये नमः
ॐ यज्वने नमः
ॐ यज्ञाङ्गाय नमः
ॐ यज्ञवाहनाय नमः
ॐ यज्ञभृते नमः
ॐ यज्ञकृते नमः
ॐ यज्ञभुजे नमः
ॐ यज्ञिने नमः
ॐ यज्ञसाधनाय नमः
ॐ यज्ञान्तकृते नमः
ॐ यज्ञगुह्याय नमः
ॐ अन्नाय नमः
ॐ अन्नदाय नमः
ॐ आत्मयोनये नमः
ॐ स्वयजाताय नमः
ॐ वैखानाय नमः
ॐ सामगायनाय नमः
ॐ देवकीनन्दनाय नमः
ॐ स्रष्ट्रे नमः
ॐ क्षितीशाय नमः
ॐ पापनाशानाय नमः
ॐ शङ्खभृते नमः
ॐ नन्दकिने नमः
ॐ चक्रिणे नमः
ॐ शार्ङ्गधन्वने नमः
ॐ गदाधराय नमः
ॐ रथाङ्गपाणये नमः
ॐ अक्षोभ्याय नमः
ॐ सर्वप्रहरणायुधाय नमः

॥ श्रीविष्णुसहस्रनामवलिस्संपूर्णा ॥

॥ शुभमस्तु ॥

जितन्ते स्तोत्रम्

1. जितन्ते पुण्डरीकाक्ष ! नमस्ते विश्वभावन! ।
नमस्तेऽस्तु हृषीकेश ! महापुरुष! पूर्वज! ॥

2. देवानां दानवानां च सामान्यमधिदैवतम् ।
सर्वदा चरणद्वन्द्वं व्रजामि शरणं तव ॥

3. एकस्त्वमसि लोकस्य स्रष्टा संहारकस्तथा ।
अध्यक्षश्चानुमन्ता च गुणमाया समावृतः ॥

4. संसार सागरं घोरमनन्त क्लेशभाजनम् ।
त्वामेव शरणं प्राप्य निस्तरन्ति मनीषिणः ॥

5. न ते रूपं न चाकारो नायुधानि न चास्पदम् ।
तथाऽपि पुरुषाकारो भक्तानां त्वं प्रकाशसे ॥

6. नैव किञ्चित्परोक्षन्ते प्रत्यक्षोऽसि न कस्यचित् ।
नैव किञ्चिदसिद्धन्ते न च सिद्धोसि कस्यचित् ॥

7. कार्याणां कारणं पूर्वं वचसां वाच्यमुत्तमम् ।
योगानां परमां सिद्धिं परमं ते पदं विदुः ॥

8. अहं भीतोऽस्मि देवेश! संसारे ऽस्मिन् भयावहे ।
पाहि मां पुण्डरीकाक्ष! न जाने शरणं परम् ॥

9. कालेष्वपि च सर्वेषु दिक्षु सर्वासु चाच्युत! ।
शरीरे च गतौ चापि वर्तते मे महद्भयम् ॥

10. त्वत्पाद कमलादन्यन्न मे जन्मान्तरेष्वपि ।
निमित्तं कुशलस्यास्ति येन गच्छामि सद्गतिम् ॥

11. विज्ञानं यदिदं प्राप्तं यदिदं स्थानमार्जितम् ।
जन्मान्तरेऽपि मे देव! माभूत्तस्य परिक्षयः ॥

12. दुर्गतावपि जातायां त्वद्गतो मे मनोरथः ।
यदि नाशं न विन्देत तावताऽस्मि कृती सदा ॥

13. न कामकलुषं चित्तं मम ते पादयोः स्थितम् ।
कामये वैष्णवत्वं तु सर्वजन्मसु केवलम् ॥

14. इत्येवमनया स्तुत्या स्तुत्वा देवं दिने दिने ।
किङ्करोऽस्मीति चात्मानं देवायैवं निवेदयेत् ॥

15. सोऽहं ते देवदेवेश! नार्चनादौ स्तुतौ न च ।
सामर्थ्यवान् कृपामात्रमनोवृत्तिः प्रसीद मे ॥

16. उपचारापदेशेन कृतानहरहर्मया ।
अपचारानिमान् सर्वान् क्षमस्व पुरुषोत्तम ॥

॥ शुभमस्तु ॥

धौताङ्घ्रिपाणिराचम्य सपवित्र उदङ्मुखः ।
कृतस्वाङ्गकरन्यासो मन्त्राभ्यां वाग्यतः शुचिः ॥१॥

नारायणमयं वर्म सन्नह्येद् भय आगते ।
पादयोर्जानुनोरूर्वोरुदरे हृद्यथोरसि ॥२॥

मुखे शिरस्यानुपूर्व्यादोङ्कारादीनि विन्यसेत् ।
ॐ नमो नारायणयेति विपर्ययमथापि वा ॥३॥

करन्यासं ततः कुर्याद् द्वादशाक्षरविद्यया ।
प्रणवादियकारान्तमङ्गुल्यङ्गुष्ठपर्वसु ॥४॥

न्यसेद्धृदय ओङ्कारं विकारमनु मूर्धनि ।
षकारं तु भ्रुवोर्मध्ये णकारं शिखया दिशेत् ॥५॥

वेकारं नेत्रयोर्युञ्ज्यान्नकारं सर्वसन्धिषु ।
मकारमस्त्रमुद्दिश्य मन्त्रमूर्तिर्भवेद् बुधः ॥६॥

सविसर्गं फडन्तं तत् सर्वदिक्षु विनिर्दिशेत् ।
ॐ विष्णवे नम इति ॥७॥

आत्मानं परमं ध्यायेद् ध्येयं षट्शक्तिभिर्युतम् ।
विद्यातेजस्तपोमूर्तिमिमं मन्त्रमुदाहरेत् ॥८॥

ॐ हरिर्विदध्यान्मम सर्वरक्षां न्यस्ताङ्घ्रिपद्मः पतगेन्द्रपृष्ठे ।
दरारिचर्मासिगदे षुचाप पाशान् दधानोऽष्टगुणोऽष्टबाहुः ॥॥

जलेषु मां रक्षतु मत्स्यमूर्ति र्यादोगणेभ्यो वरुणस्य पाशात् ।
स्थलेषु मायावटुवामनोऽव्यात् त्रिविक्रमः खेऽवतु विश्वरूपः ॥१०॥

दुर्गेष्वटव्याजिमुखादिषु प्रभुः पायान्नृसिंहोऽसुरयूथपारिः ।
विमुञ्चतो यस्य महाट्टहासं दिशो विनेदुर्न्यपतंश्च गर्भाः ॥११॥

रक्षत्वसौ माध्वनि यज्ञकल्पः स्वदंष्ट्रयोन्नीतधरो वराहः ।
रामोऽद्रिकूटेष्वथ विप्रवासे सलक्ष्मणोऽव्याद् भरताग्रजोऽस्मान् ॥१२॥

मामुग्रधर्मादखिलात् प्रमादा न्नारायणः पातु नरश्च हासात् ।
दत्तस्त्वयोगादथ योगनाथः पायाद्गुणेशः कपिलः कर्मबन्धात् ॥१३॥

सनत्कुमारोऽवतु कामदेवा द्धयशीर्षा मां पथि देवहेलनात् ।
देवर्षिवर्यः पुरुषार्चनान्तरात् कूर्मो हरिर्मां निरयादशेषात् ॥१४॥

धन्वन्तरिर्भगवान् पात्वपथ्याद् द्वन्द्वाद् भयात्ऋषभो निर्जितात्मा ।
यज्ञश्च लोकादवताज्जनान्ताद् बलो गणात् क्रोधवशादहीन्द्रः ॥१५॥

द्वैपायनो भगवानप्रबोधाद् बुद्धस्तु पाखण्डगणात् प्रमादात् ।
कल्किः कलेः कालमलात् प्रपातु धर्मावनायोरुकृतावतारः ॥१६॥

मां केशवो गदया प्रातरव्याद् गोविन्द आसङ्गवमात्तवेणुः ।
नारायणः प्राह्ण उदात्तशक्तिर्मध्यन्दिने विष्णुररीन्द्रपाणिः ॥१७॥

देवोऽपराह्णे मधुहोग्रधन्वा सायं त्रिधामावतु माधवो माम् ।
दोषे हृषीकेश उतार्धरात्रे निशीथ एकोऽवतु पद्मनाभः ॥१८॥

श्रीवत्सधामापररात्र ईशः प्रत्यूष ईशोऽसिधरो जनार्दनः ।
दामोदरोऽव्यादनुसन्ध्यं प्रभाते विश्वेश्वरो भगवान् कालमूर्तिः ॥१९॥

चक्रं युगान्तानलतिग्मनेमि भ्रमत् समन्ताद् भगवत्प्रयुक्तम् ।
दन्दग्धि दन्दग्ध्यरिसैन्यमाशु कक्षं यथा वातसखो हुताशः ॥२०॥

गदेऽशनिस्पर्शनविस्फुलिङ्गे निष्पिण्ढि निष्पिण्ढ्यजितप्रियासि ।
कूष्माण्डवैनायकयक्षरक्षो भूतग्रहांश्चूर्णय चूर्णयारीन् ॥२१॥

त्वं यातुधानप्रमथप्रेतमातृ पिशाचविप्रग्रहघोरदृष्टीन् ।
दरेन्द्र विद्रावय कृष्णपूरितो भीमस्वनोऽरेर्हृदयानि कम्पयन् ॥२२॥

त्वं तिग्मधारासिवरारिसैन्य मीशप्रयुक्तो मम छिन्धि छिन्धि ।
चक्षूंषि चर्मञ्छतचन्द्र छादय द्विषामघोनां हर पापचक्षुषाम् ॥२३॥

यन्नो भयं ग्रहेभ्योऽभूत् केतुभ्यो नृभ्य एव च ।
सरीसृपेभ्यो दंष्ट्रिभ्यो भूतेभ्योंऽहोभ्य एव वा ॥२४॥

सर्वाण्येतानि भगवन्नामरूपास्त्रकीर्तनात् ।
प्रयान्तु संक्षयं सद्यो ये नः श्रेयः प्रतीपकाः ॥२५ ॥

गरुडो भगवान् स्तोत्रस्तोमश्छन्दोमयः प्रभुः ।
रक्षत्वशेषकृच्छ्रेभ्यो विष्वक्सेनः स्वनामभिः ॥२६॥

सर्वापद्भ्यो हरेर्नामरूपयानायुधानि नः ।
बुद्धीन्द्रियमनः प्राणान् पान्तु पार्षदभूषणाः ॥२७॥

यथा हि भगवानेव वस्तुतः सदसच्च यत् ।
सत्येनानेन नः सर्वे यान्तु नाशमुपद्रवाः ॥२८॥

यथैकात्म्यानुभावानां विकल्परहितः स्वयम् ।
भूषणायुधलिङ्गाख्या धत्ते शक्तीः स्वमायया ॥२९॥

तेनैव सत्यमानेन सर्वज्ञो भगवान् हरिः ।
पातु सर्वैः स्वरूपैर्नः सदा सर्वत्र सर्वगः ॥३०॥

विदिक्षु दिक्षूर्ध्वमधः समन्ता दन्तर्बहिर्भगवान् नारसिंहः ।
प्रहापयँल्लोकभयं स्वनेन स्वतेजसा ग्रस्तसमस्ततेजाः ॥३१॥

मघवन्निदमाख्यातं वर्म नारायणात्मकम् ।
विजेष्यस्यञ्जसा येन दंशितोऽसुरयूथपान् ॥३२॥

एतद् धारयमाणस्तु यं यं पश्यति चक्षुषा ।
पदा वा संस्पृशेत् सद्यः साध्वसात् स विमुच्यते ॥३३॥

न कुतश्चिद् भयं तस्य विद्यां धारयतो भवेत्।
राजदस्यु ग्रहादिभ्यो व्याघ्रादिभ्यश्च कर्हिचित् ॥३४॥

इमां विद्यांपुरा कश्चित् कौशिको धारयन् द्विजः ।
योगधारणया स्वाङ्गं जहौ स मरुधन्वनि ॥३५॥

तस्योपरि विमानेन गन्धर्वपतिरेकदा ।
ययौ चित्ररथः स्त्रीभिर्वृतो यत्र द्विजक्षयः ॥३६॥

गगनान्न्यपतत् सद्यः सविमानो ह्यवाक्शिराः ।
स वालखिल्यवचनादस्थीन्यादाय विस्मितः
प्रास्य प्राचीसरस्वत्यां स्नात्वा धाम स्वमन्वगात् ॥३७॥

य इदं श्रृणुयात् काले यो धारयति चादृतः ।
तं नमस्यन्ति भूतानि मुच्यते सर्वतो भयात् ॥३८॥

एतां विद्यामधिगतो विश्वरूपाच्छतक्रतुः ।
त्रैलोक्यलक्ष्मीं बुभुजे विनिर्जित्य मृधेऽसुरान् ॥३९॥

॥शुभमस्तु॥

Our Publications in Tamil are :

1. **Azhwarkal Vaibhavam :** Written by Vadivazhagiya Nambidasar 1569 Poems with commentary. 720 Pages, Price Rs. 64/-

2. **Sri Ramanuja Vaibhavam :** Written by Vadivazhagiya Nambidasar 1382 Poems with commentary. 586Page Rs. 54/-

3. **Amalanadipiran :** Written by Thiruppanazhwar with 3 commentaries including Munivahana Bhogam 122 Pages Rs. 10/-

4. **Sri Maha Bhagavatham :** Written by Arulaladasar 9141 Poems. with elaborate preface. synopsis of the story and foot notes. 2,500 Pages. Totally 5 Volumes Price Rs. 250/-

5. **Vidura Neethi & Yaksha Prashnam :** Sanskrit text with an elaborate Tamil commentary. 176 Pages Rs. 20/-

6. **Sriman Narayaneeyam :** 1034 Sanskrit Slokas 1034 Tamil Poems. with an elaborate commentary. 706 Pages Rs. 80/-

7. **Sri Yatiraja Vijayam :** Drama Aligorical 14th Century Sanskrit play written by Sri Vatsya Varadacharya. with Hindi Translation. No. of Pages 226. Price Rs. 35/-

8. **Sri Yatiraja Vijayam :** Sanskrit text, with Tamil Translation. No. of pages 266. Price Rs. 32/-

9. **Sri Yatiraja Vijayam :** Sanskrit text only. No. of Pages 112. Price Rs. 15/-